

Ondermijnende criminaliteit en de meldingsbereidheid van burgers

Een pilotonderzoek in drie buurten in Brabant-Zeeland

Jolijn Broekhuizen, Bureau Broekhuizen – onderzoek en advies
Tineke Meulenkamp, Verwey-Jonker Instituut
Femke Stoutjesdijk, Verwey-Jonker Instituut
Hans Boutellier, Verwey-Jonker Instituut

Met medewerking van Maaïke van Kapel, Verwey-Jonker Instituut.

Amersfoort, december 2018

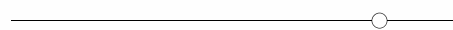

bureaubroekhuizen

Verwey-
Jonker
Instituut

bureaubroekhuizen

Inhoudsopgave

<u>Voorwoord.....</u>	<u>5</u>
<u>Managementsamenvatting.....</u>	<u>7</u>
Meldingsbereidheid.....	7
Factoren die van invloed zijn op de meldingsbereidheid.....	8
Burgerprofielen meldingsbereidheid.....	9
Lokaal inzicht.....	10
Vervolgstep gericht op implementatie.....	10
Vervolgonderzoek.....	10
Beperkingen.....	11
<u>1 Inleiding.....</u>	<u>12</u>
1.1 Aanleiding, doelstelling en onderzoeksvragen.....	12
1.2 Leeswijzer.....	13
1.3 Onderzoeksopzet.....	13
<u>2 Prevalentie van (signalen van) ondermijnende criminaliteit.....</u>	<u>19</u>
2.1 Aanleiding en vraagstelling.....	19
2.2 Waargenomen signalen van ondermijning.....	19
2.3 Waargenomen ondermijnende activiteiten.....	21
2.4 Ondermijnende criminaliteit per onderzoeksbuurt.....	23
<u>3 Meldingsbereidheid.....</u>	<u>25</u>
3.1 Aanleiding en vraagstelling.....	25
3.2 Feitelijke meldingsbereidheid.....	25
3.3 Intentie tot melden.....	27
3.4 Relatie feitelijke meldingen en intentie tot melden.....	30
3.5 Verschillen naar achtergrondkenmerken.....	30
3.6 Verschillen tussen onderzoeksbuurten.....	34
3.6 Meldingsbereidheid per onderzoeksbuurt.....	37
3.7 Tussentijdse samenvatting.....	38
<u>4 Kennis van en behoefte aan meldmogelijkheden.....</u>	<u>40</u>
4.1 Aanleiding en vraagstelling.....	40
4.2 Bekendheid met melden.....	40
4.3 Behoefte meldmogelijkheden.....	42
4.4 Relatie kennis over melden en meldingsbereidheid.....	43
<u>5 Vertrouwen in en tevredenheid over de politie.....</u>	<u>45</u>
5.1 Aanleiding en vraagstelling.....	45
5.2 Algemeen vertrouwen politie.....	46
5.3 Vertrouwen gemeente en politie.....	46
5.4 Vertrouwen politie in de buurt.....	48

5.5 Tevredenheid afhandeling eerdere melding	49
5.6 Relatie vertrouwen politie en meldingsbereidheid	50
<u>6 Sociale cohesie en betrokkenheid</u>	<u>52</u>
6.1 Aanleiding en vraagstelling	52
6.2 Sociale cohesie en betrokkenheid in de buurt	53
6.3 Relatie tussen sociale cohesie en meldingsbereidheid	55
<u>7 Houding van burgers</u>	<u>57</u>
7.1 Aanleiding en vraagstelling	57
7.2 Houding burgers	57
7.3 Relatie tussen de houding ten opzichte van ondermijnende criminaliteit en meldingsbereidheid	59
<u>8 Inschatting gevolgen voor de buurt</u>	<u>61</u>
8.1 Aanleiding en vraagstelling	61
8.2 Inschatting gevolgen voor de buurt	61
8.3 Relatie tussen inschatting gevolgen voor de buurt en meldingsbereidheid	63
<u>9 Wetsgetrouwheid</u>	<u>65</u>
9.1 Aanleiding en vraagstelling	65
9.2 Wetsgetrouwheid in cijfers	65
9.3 Relatie tussen wetsgetrouwheid en meldingsbereidheid	67
<u>10 Factoren die meldingsbereidheid bepalen</u>	<u>69</u>
10.1 Toelichting methodiek	69
10.2 Bevindingen	70
10.3 Belangrijkste factoren in meldingsbereidheid	71
<u>11 Burgerprofielen</u>	<u>73</u>
<u>12 Samenvatting buurtprofielen</u>	<u>75</u>
<u>Bijlage 1 Methode analyse gegevens enquête</u>	<u>79</u>
<u>Bijlage 2 Resultaten multivariate logistische regressieanalyse</u>	<u>80</u>
<u>Literatuur</u>	<u>82</u>

Voorwoord

Criminaliteit en veiligheid beginnen allebei bij burgers. In het eerste geval houden ze zich niet aan de wet, en in het tweede dragen ze bij aan een veilige omgeving. Maar tussen crimineel en veilig gedrag zitten vele gradaties. Eén daarvan is de bereidheid om crimineel gedrag te melden, ook als je daarvan niet zelf het slachtoffer bent. Dat laatste is meestal het geval bij ondermijnende criminele activiteiten.

Met dit onderzoek – in opdracht van de Taskforce Brabant-Zeeland – proberen we meer zicht te krijgen op de bereidheid van burgers om criminaliteit te melden, en in de factoren die daarbij een rol spelen. Juist bij ondermijnende criminaliteit is een dergelijk inzicht van groot belang. Burgers weten vaak meer dan bevoegde organisaties; zij zijn hun primaire informatiebron.

We zijn als onderzoekers heel blij dat we een begin hebben kunnen maken met, wat naar ons idee een cruciale factor, is in de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Dat wordt ook bevestigd door de uitkomsten. Tot een derde van de respondenten weet dat er in hun buurt (we hebben drie wijken onderzocht) zaken niet pluis zijn.

Om een inzicht te krijgen in de soorten ondermijnende criminaliteit waar burgers van op de hoogte zijn hebben we gevraagd naar kennis over hennepsteelt, productie van en handel in harddrugs, en illegale prostitutie. Ter controle vroegen we ook naar gewelddadige incidenten. De mate waarin men hiervan weet verschilt per soort delict en per buurt. Desondanks komen de resultaten aardig overeen met de inschattingen van de wijkexperts die we gesproken hebben.

De *intentie* om te melden is behoorlijk groot – tussen de zestig procent en tachtig procent van de 693 respondenten zegt dat te willen doen (ook hier zijn er verschillen per delict en buurt). Maar het *feitelijke* meldgedrag van degenen die vermoedens hebben van ondermijnende criminele activiteit is veertig procent (in het geval van harddrugs) of lager (hennepsteelt en illegale prostitutie).

De belangrijkste reden om niets te melden is de onzekerheid of de vermoedens wel kloppen, gevolgd door de angst voor wraak. Burgers die überhaupt niet de intentie hebben om te melden doen dat vooral niet omdat ze er zelf geen last van hebben, ze het niet hun probleem vinden en het niet erg vinden. Vooral bij hennepsteelt speelt dit een rol, ook als men er wèl van op de hoogte is.

Zekerheid over de verdenking en bewustzijn van het probleem (ernst en gevolgen) spelen dus een cruciale rol. Daar komen het vertrouwen in de politie ('ze doen er toch niets mee') en de mogelijkheid om anoniem te melden (uit angst voor represailles) bij. Kort en goed: veel burgers weten meer, de meesten willen ook melden, en dat is ook te bevorderen, bijvoorbeeld door ze goed te informeren. Maar er zijn natuurlijk verschillen tussen burgers.

We hebben vier profielen van burgers kunnen opstellen. Daarin valt op dat degenen met de hoogste intentie om te melden vaak geen goed zicht hebben op de ondermijnende activiteiten. Er is een tweede categorie burgers die denkt te weten wat er speelt, maar geen inzicht heeft in hoe en wat te melden. Er zijn ook twee groepen die liever niet melden. Eén groep heeft niet

veel vertrouwen in de politie, de andere groep onderschat wat de negatieve gevolgen voor de buurt kunnen zijn; zij houden zich wat afzijdig.

De verschillende groepen burgers vragen dus om een variatie aan acties: van werken aan meer kennis over ondermijnende activiteiten en de gevolgen daarvan voor de buurt tot het geven van meer informatie over (anoniem) melden en verhoging van het vertrouwen in de politie. De gevraagde inspanning kan verschillen per buurt. De drie onderzochte buurten laten dan ook verscheidende patronen zien: uiteenlopende problematiek, (deels) andere mogelijke oorzaken voor een lage meldingsbereidheid, een andere bevolkingssamenstelling en een andere geschiedenis. Deze buurten behoeven daarom een lokale aanpak op maat.

Het is hiernaast van belang om in de toekomst meer buurten in het onderzoek te betrekken, en wel om drie redenen:

- Per buurt kan men er zijn voordeel mee doen;
- Er zijn meer overkoepelende analyses mogelijk (vooral van de feitelijke melders);
- We kunnen meer inzicht krijgen in de diverse profielen van burgers en hun meldmotieven.

Uiteindelijk denken we dat een landelijk beeld het beste zou zijn. Het zou een goede aanvulling zijn op de bestaande Veiligheidsmonitor (waarin met name de reguliere criminaliteit centraal staat) en de *self-report studies* waarmee ook (potentieel) daderschap zichtbaar wordt. Een goed en omvattend inzicht in wat burgers weten en kunnen melden zou een kwalitatieve sprong vooruit zijn in de aanpak van ondermijnende criminaliteit.

Prof. Dr. Hans Boutellier, Verwey-Jonker Instituut

Managementsamenvatting

Het is de afgelopen jaren steeds duidelijker geworden dat criminele structuren zich redelijk ongehinderd kunnen nestelen in legale structuren en buurten. Voor een effectieve aanpak van ondermijnende criminaliteit dienen publieke en private partijen samen te werken én is de hulp van burgers nodig. Deze burgers zijn namelijk belangrijke ‘oren en ogen’ in de wijk. Het is van belang dat burgers signalen van ondermijnende criminaliteit melden bij een instantie, zoals de politie of de gemeente.

Recente publicaties hebben echter laten zien dat er verschillende factoren zijn die het melden kunnen belemmeren, zoals angst voor represailles, geen verrader willen zijn of desinteresse. Deze publicaties beschreven met name casuïstiek: een bewoner in een specifieke situatie. Voor zover wij weten, is er tot nu toe nog geen enkel kwantitatief en breed bevolkingsonderzoek uitgevoerd dat zicht geeft op de mate waarin men bereid is tot melden en welke factoren hierin het meest van belang zijn. De Taskforce Brabant-Zeeland heeft Bureau Broekhuizen – onderzoek en advies, en het Verwey-Jonker Instituut daarom gevraagd hier een pilotstudie naar uit te voeren. Deze pilot heeft – naast het schetsen van een breed beeld over meldingsbereidheid – tot doel voor drie onderzoeksbuurten¹ inzicht te bieden in de mate waarin men bereid is tot melden, welke factoren hierop van invloed zijn en welke profielen van burgers er aangaande dit melden, in de buurt zijn. Dit zal leiden tot kennis die gebruikt kan worden voor een plan van aanpak op maat voor elke buurt op zich.

In deze managementsamenvatting bespreken we de belangrijkste bevindingen en beleidsimplicaties van de pilot. Ook gaan we in op kanttekeningen bij deze pilot en mogelijkheden voor een vervolgstudie.

Meldingsbereidheid

Een redelijk deel van de bevroegde burgers blijkt zicht te hebben op de ondermijnende criminaliteit die in hun buurt plaatsvindt. Dit beeld blijkt ook vrij correct te zijn: de beelden van deze burgers sluiten aan op die van de geïnterviewde wijkexperts. Tegelijkertijd is er ook een aanzienlijk deel van de burgers met weinig zicht op de ondermijnende activiteiten in de buurt. Dit lijkt met name te spelen bij het maken van harddrugs en illegale prostitutie. Dit kan komen door weinig bewustzijn of kennis over (signalen) van dergelijke criminaliteit, maar ook doordat deze vormen minder zichtbaar in de buurt plaatsvinden. Op hennepteelt en het verkopen van harddrugs heeft men namelijk meer zicht.

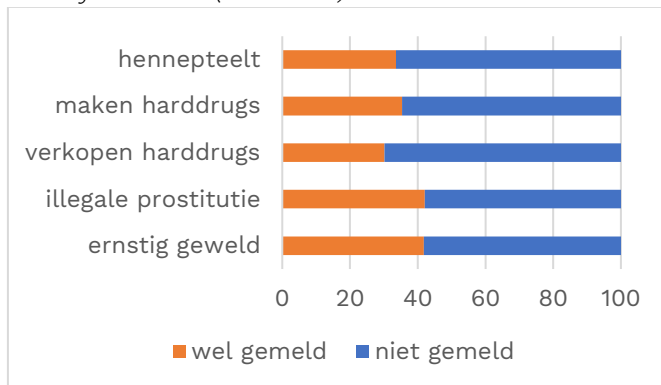
De meldingsbereidheid van burgers hebben we op twee manieren in kaart gebracht. Ten eerste door te vragen of de respondenten ondermijnende activiteiten gemeld hebben waarvan ze zelf hebben aangegeven dat buurtbewoners zich daarmee bezighouden (feitelijk). Als tweede hebben we respondenten gevraagd wat ze zouden doen als ze ondermijnende criminaliteit zouden waarnemen (intentie). We wilden namelijk inzicht verkrijgen in de meldingsbereidheid van alle respondenten en niet alle respondenten hebben dergelijke criminaliteit zelf waargenomen.

¹ Wijk A in Eindhoven, Wijk B in Middelburg en Wijk C in Tilburg.

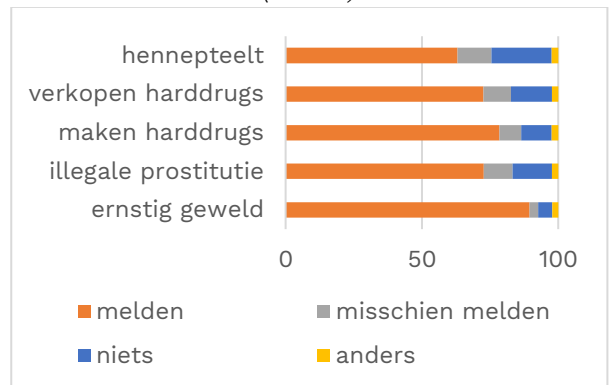

Een beperkt deel van de respondenten dat ondermijnende criminaliteit heeft waargenomen in de buurt geeft aan hier melding van te hebben gemaakt: van 30% van het melden van de verkoop van harddrugs tot 42% van het melden van illegale prostitutie. De intentie die respondenten uitspreken om verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit in hun buurt te melden ligt beduidend hoger. Van de respondenten zegt tussen de 63% (hennepsteelt) en 79% (maken harddrugs) dat ze hiervan melding zouden maken als dit in hun buurt zou voorkomen. Er is dus een grote discrepantie tussen de intentie tot melden en het feitelijk melden. Dit kan te maken hebben met sociaal wenselijk antwoorden bij de intentie tot melden. Maar het zal ook een rol spelen dat respondenten echt moeilijk van tevoren in kunnen schatten wat ze gaan doen als ze ondermijning echt waarnemen.

Feitelijk melden (n=38-143)

Intentie tot melden (n=693)

Factoren die van invloed zijn op de meldingsbereidheid

Uit het onderzoek komen vier factoren naar voren die het meest van belang zijn als het gaat om de bereidheid melding te maken van ondermijnende criminaliteit.

1. Zekerheid en bewijs over daderschap

We zien dat men pas melding doet of wil doen als men voldoende zeker is dat de dader het echt gedaan heeft. Burgers zijn bang te weinig bewijs te hebben en/of iemand vals te beschuldigen. In de communicatie met burgers kan in dit kader benadrukt worden dat het niet nodig is om 100% zeker te zijn en sluitend bewijs te hebben. De politie zal immers naar aanleiding van een melding van een burger altijd eerst zelf nog grondig onderzoek verrichten.

2. Bewustzijn ernst problematiek

Daarnaast zijn bewoners eerder bereid melding te maken als men vindt dat de verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit erg zijn en een eigen probleem (dat er negatieve gevolgen zijn voor de buurt of de persoon zelf). Hoe ernstiger men de situatie vindt, des te eerder zal men melden. We zien in het onderzoek dat burgers vooral hennepsteelt in de buurt geregeld niet erg vinden en denken dat dit geen negatieve gevolgen voor de buurt heeft. Het inzetten op bewustzijn van de gevolgen van ondermijnende criminaliteit, met name de gevolgen van hennepsteelt, kan dus bijdragen aan het verhogen van de meldingsbereidheid.

3. Vertrouwen in het optreden van de politie

Ook speelt het een rol in hoeverre men vertrouwen in de politie heeft, en het gevoel dat melden zin heeft: dat de instantie (met name de politie) de melding serieus oppakt en dat het hen lukt om dergelijke activiteiten tegen te gaan. Het is daarom aan te raden veel te communiceren over successen in de aanpak van ondermijnende criminaliteit en ondernomen

acties naar aanleiding van meldingen van burgers zo goed mogelijk terug te koppelen. In het geval van een anonieme melding, is het slim om te kijken naar mogelijkheden van een alternatieve wijze van terugkoppeling.

4. Vertrouwen in en kennis over anoniem melden

Tot slot is het voor bewoners van belang dat melden echt anoniem is, sommige personen zijn bang voor wraak, represailles en melden niet omdat ze denken dat dit niet echt anoniem kan. Het is dus van belang burgers goed te informeren over de mogelijkheid én het proces van een anonieme melding. Dit onderzoek laat ook zien dat een deel van de bewoners niet goed hiervan op de hoogte is.

Burgerprofielen meldingsbereidheid

Op basis van de informatie uit deze pilot hebben we (vooralsnog) op basis van de 'intentie tot melden' vier profielen van burgers onderscheiden: melders, waarschijnlijk melders, (nog) niet-melders en niet-melders.

Melders (40%² van de respondenten) hebben een hoge intentie tot melden, zijn zich bewust van de gevolgen van ondermijnende criminaliteit, zijn bekend met meldmogelijkheden en hebben vertrouwen in de politie. Tegelijkertijd hebben ze weinig zicht op de ondermijning die in hun buurt plaatsvindt. Het gaat hier relatief vaak om 45+ers en personen met een relatief hoog inkomen. Indien melders meer kennis hebben van belangrijke signalen van (verschillende vormen van) ondermijnende criminaliteit, dan kunnen zij vaker hiervan melding maken. Bij deze groep is het dus vooral zinvol in te zetten op meer kennis over (signaleren van) verschillende fenomenen.

Waarschijnlijke melders (28%) hebben een redelijk hoge intentie tot melden, zijn zich redelijk bewust van de gevolgen en hebben enig inzicht over wat er in hun buurt qua ondermijnende criminaliteit plaatsvindt. Daarentegen zijn ze weinig bekend met meldmogelijkheden en hebben ze relatief weinig vertrouwen in de politie. Het gaat hier relatief vaak om 25 tot 64-jarigen en om personen met een HBO/WO opleidingsniveau. Bij waarschijnlijke melders kan het versterken van het vertrouwen in politie en het meer bekend maken van meldmogelijkheden de meldingsbereidheid doen toenemen.

De zogenaamde '**(nog) niet-melders**' (16%) hebben weinig intentie tot melden, weinig vertrouwen in de politie, zijn zich helemaal niet bewust van de gevolgen van ondermijnende criminaliteit, en zijn weinig wetsgetrouw. Ze hebben daarentegen wel enig zicht op wat in buurt qua ondermijnende criminaliteit plaatsvindt. Wel zijn ze redelijk bekend met meldmogelijkheden. Het gaat hier met name om 13 tot 24-jarigen die (nog) een laag inkomen hebben en relatief vaak man zijn. Deze jonge mannen vormen ook het grootste risico om zelf betrokken te raken bij het plegen of faciliteren van ondermijnende criminaliteit³. Bij deze groep jongeren is het zinvol in te zetten op het versterken van het vertrouwen in de politie en op de bewustwording van de negatieve gevolgen van ondermijnende criminaliteit. Hierbij dient nadrukkelijk rekening te worden gehouden met de leefwereld en communicatiestijl van jongeren en dat zij een verhoogd risico hebben om zelf aan criminaliteit deel te nemen.

² Het totaal van percentages telt op tot 101% door afronding van de vier afzonderlijke percentages.

³ Er is veel onderzoek uitgevoerd dat de oververtegenwoordiging van adolescenten in de criminaliteit aantoont en verklaart. Moffitt (1993) introduceerde in dit kader de zogenaamde 'age crime curve'.

De niet-melders (17%) hebben heel weinig intentie tot melden, zijn zich niet bewust van gevolgen van ondermijnende criminaliteit en ze zijn redelijk onbekend met meldmogelijkheden. Wel hebben ze redelijk vertrouwen in de politie, hebben ze enig zicht op wat in hun buurt plaatsvindt en zijn wetsgetrouw. Het gaat hier relatief vaak om 65+ers met een laag opleidingsniveau en inkomen en vooral om vrouwen. Om de meldingsbereidheid van deze groep te vergroten is het goed in te zetten op meer bewustwording van de negatieve gevolgen van ondermijnende criminaliteit en op het meer bekend maken van meldmogelijkheden.

Lokaal inzicht

Deze pilot is, zoals we al eerder benoemden, zowel bedoeld om een overkoepelend beeld te schetsen als om lokaal inzicht te geven in de mate en oorzaken van meldingsbereidheid als het gaat om ondermijnende criminaliteit. Dat een dergelijk lokaal beeld van belang is om een effectieve strategie te ontwikkelen heeft deze pilot duidelijk aangetoond. Elke buurt huisvest andere typen burgers; kent een andere context en geschiedenis; heeft te maken met een andere aard en mate van (in meer of mindere mate bekende) problematiek. Hiernaast is in elke buurt (tot dusverre) een andere aanpak geweest ter verhoging van de meldingsbereidheid; er is een ander kennisniveau over meldmogelijkheden en tot slot heeft elke buurt een andere samenstelling van de hiervoor besproken burgerprofielen. Kortom: om de meldingsbereidheid in een buurt te vergroten is een - door kennis en informatie onderbouwd - lokaal plan van aanpak nodig.

Vervolgstep gericht op implementatie

Zowel overkoepelend als op buurtniveau worden er in de hoofdstukken van deze rapportage en in deze managementsamenvatting aanbevelingen gedaan die zich richten op het ontwikkelen van een (lokale) strategie ter verhoging van de meldingsbereidheid. Dit zijn bouwstenen voor de deelnemende gemeenten om mee aan de slag te gaan. Ze vormen echter nog geen kant-en-klaar plan met maatregelen en acties dat nu door de gemeente geïmplementeerd kan worden. Een eventuele vervolg- en laatste fase van deze pilot zou in deze behoefte kunnen voorzien door de gemeenten van de drie onderzoeksbuurten ook te ondersteunen in de implementatiefase.

Deze ondersteuning kan bestaan uit een door de Taskforce en/of onderzoekers belegde en begeleide expertsessie(s) met voor de aanpak van de meldingsbereidheid relevante partijen: zoals de gemeente, politie, RIEC, Taskforce, communicatieadviseurs, NL Confidential (Meld Misdaad Anoniem) en enkele lokale wijkexperts. In deze sessie(s) worden de bevindingen uit het onderzoek besproken, waarna men gezamenlijk praat over hieruit af te leiden mogelijke, en bij de buurt passende, acties en maatregelen. De resultaten van deze sessie kunnen vervolgens worden vastgelegd in een kort plan van aanpak, waarmee de desbetreffende gemeente aan de slag kan gaan in de onderzoeksbuurt. Middels vervolgonderzoek kan op termijn gemonitord worden wat de resultaten van de nieuwe aanpak zijn.

Vervolgonderzoek

Deze pilot leverde veel relevante informatie op. Allereerst is er voor het eerst bij een grotere groep mensen kwantitatief nagegaan welke factoren een rol spelen bij de meldingsbereidheid van ondermijnende criminaliteit. Hiermee hebben we in kaart kunnen brengen welke factoren er van belang zijn in het wel of niet (willen) melden van ondermijning. Hiernaast is er een eerste inzicht gekomen in zogenaamde profielen van burgers: wat voor type burgers er zijn als het gaat om het melden van ondermijnende criminaliteit (hierboven beschreven).

Voortvloeiend daaruit zijn verschillende strategieën ter verhoging van de meldingsbereidheid geschreven. Hiernaast hebben we op lokaal niveau – voor drie onderzoeksbuurten – inzicht verschaft in de intentie tot melden, de feitelijk gemaakte meldingen, de factoren die de meldingsbereidheid beïnvloeden en de meldprofielen van de burgers. Informatie die men in de drie pilotgemeenten kan gebruiken voor een lokaal plan van aanpak om de meldingsbereidheid te vergroten.

Beperkingen

De uitgevoerde pilot kent wel enkele beperkingen. Ten eerste dat er slechts drie onderzoeksbuurten onderzocht zijn en het totale aantal respondenten redelijk beperkt is gebleven. Hierdoor konden enkele verklarende analyses – met name met feitelijk melden – niet uitgevoerd worden. En is er slechts een eerste stap gezet met het onderscheiden van burgerprofielen als het gaat om de meldingsbereidheid van ondermijnende criminaliteit. Het is daarom aan te raden deze studie te vergroten en verbreden naar meer onderzoeksbuurten en dus een groter aantal respondenten

Een tweede punt, is dat het onvoldoende is gelukt een representatieve onderzoeksgroep te bevragen als het gaat om etnische diversiteit. Dit kan komen doordat er vanwege het pilotkarakter van het huidige project gekozen is voor maar één veldwerkmethode, terwijl een mix van verschillende methodieken het meest optimaal zou zijn. Maar ook dat de vragenlijst alleen in het Nederlands beschikbaar was en de meeste enquêteurs alleen Nederlands spraken. Bij een mogelijke vervolgstudie willen we gebruikmaken van verschillende methoden van onderzoek, vertalen we de vragenlijst in het Engels en het Arabisch en zetten we enquêteurs van verschillende herkomst in.

Tot slot valt de grote discrepantie tussen de intentie tot melden en het feitelijk melden op. Dit kan komen doordat burgers niet goed in kunnen schatten wat ze in een dergelijke situatie zouden doen. Ook spelen sociaal wenselijk antwoorden bij de intentie tot melden een relatief grote rol. Een laatste mogelijke oorzaak voor de grote discrepantie is de globale vraagstelling naar de intentie tot melden, waarbij contextuele factoren niet zijn genomen (denk hierbij bijvoorbeeld aan de ernst van de criminaliteit of de zekerheid van het bewijs⁴). Het is mogelijk deze contextuele factoren al in de vraagstelling mee te nemen. Hierdoor kan er inzicht komen in de meldingsbereidheid in verschillende situaties. In de mogelijke vervolgstudie willen we een dergelijke vraagstelling toepassen zodat we de intentie tot melden zo zuiver mogelijk in beeld krijgen.

⁴ Factoren waarvan we gezien hebben dat ze van belang zijn in de beslissing om wel of niet te melden.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding, doelstelling en onderzoeksvragen

Hoewel de concrete impact van ondermijnende criminaliteit op gewone burgers niet altijd even groot is, en er zelfs bewoners zijn die profiteren van illegale bedrijfsvoering, heeft dit type criminaliteit desastreuze gevolgen voor de reguliere economie, de kwaliteit van de samenleving en zelfs voor de rechtstaat (Endedijk 2017, Tops en Tromp, 2017, Lam, Van der Wal & Kop, 2018, Mehlbaum, Schoenmakers & Van Zanten, 2018). We spreken daarom van *hidden impact crime* (in tegenstelling tot *high impact crime*, criminaliteit die burgers direct raakt).

Ondermijning is een breed maatschappelijk probleem, waarvoor verschillende instanties en organisaties aan zet zijn. Maar uiteindelijk spelen gewone burgers misschien wel de belangrijkste rol. Zij kunnen ondermijnende vormen van misdaad signaleren, accepteren, of zelfs faciliteren. Of ze hebben geen idee van wat er speelt.

Primaire doelgroep van de aanpak van ondermijnende criminaliteit is de groep die criminele activiteiten uitvoeren. Maar ook voor de andere groepen komt steeds meer aandacht: de burgers die ondermijning gedogen en moreel of materieel faciliteren. De Taskforce Brabant-Zeeland is in het kader van de maatschappelijke weerbaarheid met name geïnteresseerd in de meldingsbereidheid van burgers en wat hun motieven zijn om wel of juist niet melding te maken van ondermijnende criminaliteit. Zij hebben behoefte aan deze kennis zodat ze middels interventies (lokaal) burgers kunnen stimuleren om melding te maken van (signalen) van ondermijnende criminaliteit in hun buurt.

De Taskforce Brabant-Zeeland heeft Bureau Broekhuizen – onderzoek en advies, en het Verwey-Jonker Instituut gevraagd onderzoek uit te voeren naar ondermijnende criminaliteit en de rol van de burger. Dit onderzoek heeft de volgende doelstelling:

Het ontwikkelen van een instrumentarium om inzicht te krijgen in de meldingsbereidheid van burgers ondermijning en in meldmotieven. Het verkrijgen van inzicht in drie pilotbuurten, zodat (communicatie)interventies gericht op het vergroten van de meldingsbereidheid hier op afgestemd kunnen worden.

Om aan deze doelstelling te voldoen formuleerden wij de volgende onderzoeksvragen:

1. In hoeverre hebben burgers inzicht in de ondermijnende criminaliteit die in hun buurt plaatsvindt en in hoeverre komt dit volgens hen voor?
2. In hoeverre zijn burgers bereid om van verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit (hennepsteelt, maken en verkopen van harddrugs, illegale prostitutie) melding te doen?
3. Wat zijn overwegingen van burgers om wel of niet melding te doen?
4. Welke factoren beïnvloeden de meldingsbereidheid?
 - vertrouwen in de politie (in de buurt);
 - vertrouwen in de gemeente;
 - mate van tevredenheid over een eerdere melding;
 - sociale cohesie en betrokkenheid bij de buurt;
 - houding burgers ten opzichte van (verschillende vormen van) ondermijnende criminaliteit;

- ingeschatte gevolgen van (verschillende vormen van) ondermijnende criminaliteit;
 - wetsgetrouwheid;
 - achtergrondkenmerken: leeftijd, sekse, herkomst, wel/niet kinderen, inkomen, opleidingsniveau.
5. Zijn er profielen van burgers te onderscheiden als het gaat om de meldingsbereidheid?
 6. Zijn er verschillen tussen de drie onderzoeksbuurten als het gaat om de mate en oorzaken van meldingsbereidheid van ondermijnende criminaliteit?

1.2 Leeswijzer

In de volgende paragrafen gaan we in op de onderzoeksopzet: de ontwikkeling van de enquête, het veldwerk, de respons en de uiteindelijke onderzoeksgroep van de enquête en de opzet van de kwalitatieve verdieping. In hoofdstuk 2 beschrijven we in hoeverre er in de drie onderzoeksbuurten (signalen van) ondermijnende criminaliteit waargenomen worden. Hoofdstuk 3 gaat in op de meldingsbereidheid. Hoofdstuk 4 t/m 9 gaan in op verschillende thema's die van invloed (kunnen) zijn op de meldingsbereidheid: kennis van en behoefte aan meldingsmogelijkheden (hoofdstuk 4), vertrouwen in en tevredenheid over de politie (hoofdstuk 5), sociale cohesie en betrokkenheid bij de buurt (hoofdstuk 6), de houding ten opzichte van ondermijnende criminaliteit (hoofdstuk 7), de ingeschatte gevolgen van ondermijnende criminaliteit (hoofdstuk 8) en wetsgetrouwheid (hoofdstuk 9). In hoofdstuk 10 beschrijven we welke van deze factoren het meest van invloed zijn op de meldingsbereidheid. Hoofdstuk 11 gaat in op verschillende profielen van burgers als het gaat om het melden van ondermijnende criminaliteit, hoofdstuk 12 op de verschillende buurtprofielen.

Bij deze rapportage behoren tot slot drie afzonderlijke en vertrouwelijke buurtprofielen waarin alle voor dit onderzoek verzamelde gegevens per onderzoeksbuurt beschreven zijn.

1.3 Onderzoeksopzet

Het onderzoek bestaat uit twee onderdelen: een enquête onder bewoners in drie onderzoeksbuurten en een kwalitatieve verdieping in deze drie onderzoeksbuurten. In samenspraak met Meld Misdad Anoniem en de Taskforce Brabant Zeeland zijn de gemeenten gekozen om het onderzoek in uit te voeren: Eindhoven, Middelburg en Tilburg. Met deze gemeenten is vervolgens besproken welke buurt te onderzoeken. Hierbij hebben de onderzoekers getracht enige diversiteit in de buurten aan te brengen (qua bewonerspopulatie, bouw, kwetsbaarheid en leefbaarheid). Uiteindelijk is gekozen voor de volgende drie (diverse) buurten:

1. Wijk A (Eindhoven) betreft een buurt met relatief veel huurwoningen en een heel diverse bewonerspopulatie: veel volkse autochtone bewoners en een groot aantal bewoners met veel verschillende etnische achtergronden. Bewoners zijn relatief vaak kwetsbaar.
2. Wijk B (Tilburg) betreft een wijk met relatief weinig sociale huurwoningen en relatief weinig etnische diversiteit. Er wonen veel gezinnen en tweeverdieners, er zijn relatief weinig kwetsbare bewoners.
3. Wijk C (Middelburg) is een buurt met relatief veel bewoners met een laag inkomen en relatief veel sociale huurwoningen. In vergelijking tot de rest van Middelburg hebben bewoners relatief vaak van een (niet)-westerse migratieachtergrond.

Onderstaand gaan we nader op de opzet van de twee onderzoeksonderdelen in, achtereenvolgens de enquête en de kwalitatieve verdieping.

Ontwikkelen enquête

De vragenlijst is ontwikkeld met gebruikmaking van literatuur, parate kennis (op basis van diverse reeds ondernomen onderzoeken) en enkele gesprekken met sleutelpersonen in het veld van bestrijding van georganiseerde misdaad. Verschillende experts hebben input en een reactie geleverd op een bèta-versie van de enquête. Na de ontwikkeling is de enquête getest onder vijf burgers met een diverse achtergrond en zijn laatste verbeteringen doorgevoerd. De vragenlijst is vervolgens online geprogrammeerd.

De vragenlijst bevat de volgende vragenblokken:

1. Voórkomen (signalen) van ondermijnende criminaliteit Inzicht in de mate waarin enkele (potentieel) ondermijnende activiteiten voorkomen en in hoeverre bewoners daar zicht op hebben.
2. Bekendheid met meldingsmogelijkheden Inzicht in de mate waarin bewoners op de hoogte zijn van (anonieme) meldingsmogelijkheden.
3. Meldingsbereidheid Inzicht in de meldingsbereidheid van de hypothetische situatie dat een bewoner een vorm van ondermijnende criminaliteit waarneemt. En inzicht in de bereidheid in het geval een respondent daadwerkelijk (een vorm van) ondermijnende criminaliteit heeft waargenomen.
4. Vertrouwen in politie (landelijk en lokaal) en in de gemeente Hoe minder vertrouwen bewoners in de politie en de gemeente hebben, des te meer kans dat ze eventuele (signalen van) criminaliteit niet zullen melden.
5. Sociale cohesie en betrokkenheid bij buurt Er zijn twee mogelijkheden. Ten eerste: hoe sterker de sociale cohesie, des te meer kans op het niet willen 'verraden' van burens, wat tot minder meldingsbereidheid leidt. Ten tweede: hoe sterker de sociale cohesie, hoe meer men op wil komen voor de veiligheid in de buurt, wat tot meer meldingsbereidheid leidt.
6. Houding burgers ten opzichte van ondermijnende criminaliteit Inzicht in de houding van burgers ten opzichte van (verschillende vormen van) ondermijnende criminaliteit. Als ze het helemaal niet erg vinden, zal dit waarschijnlijk de kans op melden verminderen.
7. Gevolgen ondermijnende criminaliteit Inzicht in de inschatting van burgers van de gevolgen persoonlijk én voor hun eigen buurt. Als burgers denken dat vormen van ondermijnende criminaliteit slecht zijn voor de buurt dan kunnen ze eerder geneigd zijn te melden.
8. Wetsgetrouwheid Wetsgetrouwheid betreft de basishouding tegen criminele activiteiten. Minder wetsgetrouwheid leidt mogelijk tot meer bereidheid zelf een rol te spelen in ondermijnende criminaliteit en meer bereidheid tot gedogen, hetgeen tot minder meldingsbereidheid zal leiden.
9. Achtergrondkenmerken Inzicht in de mate waarin achtergrondkenmerken – leeftijd, sekse, wel/niet kinderen, herkomst, inkomen, opleiding – van invloed op de meldingsbereidheid van ondermijnende criminaliteit.

We hebben bij de vragenblokken 1, 3, 6 en 7 ervoor gekozen vier ondermijnende activiteiten te onderscheiden die relatief het beste door bewoners waar te nemen zijn: hennepsteelt, productie van harddrugs, verkoop van harddrugs en illegale prostitutie. En waar bewoners – zo bleek uit de test van de vragenlijst – redelijk goed van begrijpen wat het inhoudt. Dat bleek bij de ondermijnende activiteiten witwassen en fraude met subsidies bijvoorbeeld beduidend minder het geval. Ernstig geweld is toegevoegd als referentiecategorie. Dit type criminaliteit

kan een onderdeel of gevolg zijn van ondermijnende activiteiten, maar kan daar ook volledig los van staan. Ernstig geweld betreft een zogenaamd high impact crime in tegenstelling tot de zogenaamde *hidden impact crime* waar de eerste vier vormen van criminaliteit onder vallen. Dit biedt ons de gelegenheid te analyseren of er een verschil is tussen de meldingsbereidheid van *hidden impact crimes* en *high impact crimes*.

Veldwerk enquête

Het veldwerk voor de enquête is uitgevoerd door een hiervoor gespecialiseerd veldwerkbureau: Mobiel Centre. Zij hebben op ons verzoek in totaal 37 zogenaamde 'mandagen' veldwerk ingezet met het streven 200 respondenten per onderzoeksbuurt te behalen. Het veldwerk vond face-to-face plaats op drukke plekken binnen de drie onderzoeksbuurten: in het winkelcentrum. Over deze plek zijn de onderzoekers geadviseerd door een kenner van de onderzoeksbuurt. Burgers werden gevraagd anoniem mee te werken aan een korte online vragenlijst van ongeveer 10 minuten op een iPad.

Indien deze pilot een vervolg kent, dan zullen meerdere methoden van dataverzameling toegepast worden, bijvoorbeeld online (door het uitdelen van de link van het onderzoek) en door middel van reeds bestaande panels. Vanwege kostenbesparing is in deze pilot voor slechts één methode van onderzoek gekozen. Dit heeft hoogstwaarschijnlijk consequenties voor de representativiteit gehad.

Respons enquête

In totaal hebben er 693 respondenten de vragenlijst volledig ingevuld: 227 uit Wijk A (Eindhoven), 218 uit (Wijk B) Middelburg en 248 uit Wijk C (Tilburg). Hiermee is het streefaantal van 200 respondenten per onderzoeksbuurt ruim behaald.

Onderstaand twee tabellen die inzicht geven in de wijze waarop deze respons tot stand is gekomen. Tabel 1.1 laat zien hoeveel burgers benaderd zijn en hoeveel er op de eerste vraag van de enquêteur – of ze in de onderzoeksbuurt wonen – geantwoord hebben.

Tabel 1.1 Aantal bereikte burgers op straat

	Bereikte burger	Wil niet antwoorden op de eerste vraag van enquêteur	Totaal benaderd
Wijk A	1513	1202	2715
Wijk B	703	2	705
Wijk C	1064	404	1468

Tabel 1.2 laat zien dat een deel van de bereikte burgers niet in de onderzoeksbuurt woont (met name in Wijk A gaat dit om een groot aantal) en een deel niet aan het onderzoek mee wil werken. Tot slot vallen enkele vragenlijsten af, omdat deze niet volledig zijn ingevuld.

Tabel 1.2 Aantal bruikbare vragenlijsten en inzicht in non-respons

	Bruikbare vragenlijsten	Niet volledig ingevuld	Wil niet deelnemen (woont wel in onderzoeksbuurt)	Woont niet in onderzoeksbuurt	Bereikte burger
Wijk A	227	9	290	987	1513
Wijk B	218	1	169	315	703
Wijk C	248	6	230	580	1064

Het invullen van de vragenlijst duurde gemiddeld 12 minuten.

Het merendeel van de respondenten heeft de vragenlijst helemaal zelf ingevuld (71%), een deel heeft een aantal vragen aan de onderzoeker gesteld (4%) en bij een kwart van de vragenlijsten heeft de onderzoeker alle vragen gesteld (25%).

Korte beschrijving onderzoeksgroep enquête

Zoals eerder gesteld komen 227 respondenten uit Wijk A (Eindhoven), 218 uit (Wijk B) Middelburg en 248 uit Wijk C (Tilburg). Hiermee is het streefaantal van 200 respondenten per onderzoeksbuurt ruim behaald.

Van de respondenten is 57% vrouw, 43% man.

Onderstaande tabel toont de leeftijdsopbouw van de respondenten. Het merendeel van de respondenten is tussen de 25 en 64 jaar oud.

Tabel 1.3 Leeftijdsverdeling onderzoeksgroep

	%
13-17 jaar	4,0
18-24 jaar	12,1
25-44 jaar	31,1
45-64 jaar	30,5
65-74 jaar	13,7
75+	8,5

Van de respondenten geeft 13% aan in het afgelopen jaar één of meerdere soorten drugs te hebben gebruikt. Het gaat met name om softdrugs (11%). Minder vaak komt het gebruiken van cocaïne, amfetamine en/of XTC voor (4%) of heroïne (0,3%).

Het merendeel van de respondenten heeft een autochtone achtergrond (76%). Hiernaast is 14% van een niet-westerse allochtone herkomst (verdeeld over enkele verschillende achtergronden) en 10% van een westers allochtone herkomst (zie tabel 1.4).

Tabel 1.4 Onderzoeksgroep naar herkomst

	%	indeling
autochtoon	75,5	autochtoon
Antilliaan	2,2	niet-westers allochtoon
Marokkaans	2,5	niet-westers allochtoon
Surinaams	2,7	niet-westers allochtoon
Turks	2,5	niet-westers allochtoon
overig niet-westers	4,3	niet-westers allochtoon
westers allochtoon	10,3	westers allochtoon

Als we de etnische achtergrond van de onderzoeksgroep in grote lijn vergelijken met de bevolking uit de drie buurten, dan valt op dat er – zeker in Wijk A en Wijk B – relatief weinig respondenten met een allochtone herkomst aan het onderzoek deelgenomen hebben. De enquêteurs geven n.a.v. deze (ook tussentijds getrokken) conclusie aan dat er sprake is van een taalbarrière en dat personen (met name vrouwen) met een allochtone herkomst relatief vaak geen antwoord geven als ze door de (veelal autochtone) enquêteurs aangesproken worden. In mogelijk vervolgonderzoek zullen we naar aanleiding van deze bevinding van de pilot meer inzetten op het bereiken van een diverse onderzoeksgroep (zie de laatste alinea van de managementsamenvatting).

De achtergrondkenmerken van de respondenten gebruiken we om burgers met elkaar te vergelijken. Zo gaan we bijvoorbeeld na of respondenten die ouder zijn meer bereid zijn om te melden van respondenten die jongeren zijn. De methode van de analyse van de gegevens beschrijven we kort in bijlage 1.

Kwalitatieve verdieping

Om een goede communicatiestrategie toe te kunnen passen in een wijk, is niet alleen informatie nodig over de bewoners van de wijk, maar ook over de wijk als geheel. De wijk vormt immers deels de context die het gedrag – de meldingsbereidheid van de burger – beïnvloedt. Uit de gegevens van de enquête onder burgers komt de eerste informatie over de buurt beschikbaar. Om nog meer zicht te krijgen op de context van de wijk hebben we per onderzoeksbuurt aanvullende informatie opgehaald door:

- A. Het analyseren van bestaande bronnen: enquêtes, monitoren, bevolkingsgegevens;
- B. Het houden van een telefonisch interview met een sleutelpersoon/kenner van de onderzoeksbuurt: vaak een wijkagent of wijkmanager.
- C. Een telefonisch interview met een persoon die veel weet over de mate en aard van ondermijnende criminaliteit in de onderzoeksbuurt.

De hieruit verkregen informatie gebruikten we voor het schetsen van drie buurtprofielen. Hieronder beredeneren we hoe dit profiel, deze context van de buurt, van invloed kan zijn op de (meldingsbereidheid van de) burger. We koppelden deze buurtinformatie – voor zover mogelijk – ook aan de bevindingen uit de enquête.

Kenmerken van de buurt die we middels de kwalitatieve verdieping in kaart hebben gebracht:

- Algemene kenmerken buurtbewoners: herkomstgroepen, veel/weinig gezinnen, inkomen/opleidingsniveau;
- Algemene kenmerken woningbouw: sociale/particuliere huur, koop, eengezinswoningen, flats;
- Leefbaarheid en algemene criminaliteitssituatie;

bureaubroekhuizen

- Ondermijnende criminaliteit in/vanuit (bewoners uit de wijk: wat voor vormen vinden er voor zover bekend plaats, zijn er criminele families in de buurt woonachtig, etc.);
- Sociale cohesie in de buurt, de ongeschreven regels ('mores'), de verhouding tussen burger en overheid, spanningen tussen (bevolkings)groepen;
- Gebeurtenissen, incidenten in de laatste paar jaar die van invloed kunnen zijn op meldingsbereidheid (of op factoren die van invloed zijn op deze bereidheid);
- Acties die er reeds in deze wijk gericht zijn op meldingsbereidheid (in algemene zin/op ondermijnende criminaliteit gericht);
- Opmerkelijke ontwikkelingen in laatste decennia: achteruitgang, verandering bevolkingssamenstelling, sociale vernieuwing of andere ontwikkelingen.

2 Prevalentie van (signalen van) ondermijnende criminaliteit

2.1 Aanleiding en vraagstelling

We hebben respondenten gevraagd in hoeverre naar hun idee ondermijnende criminaliteit in de buurt plaats vindt of door buurtbewoners wordt gepleegd, of dat een signaal daarvan zichtbaar wordt. Dit om een indicatie te krijgen van de mate waarin dergelijke criminaliteit in de buurt plaatsvindt. Ook krijgen we hierdoor een beeld van het zicht dat burgers op ondermijnende criminaliteit zeggen te hebben. Mochten veel burgers geen idee hebben of dergelijke criminaliteit in de buurt plaatsvindt, dan kan dit een rol spelen in het uitblijven van meldingen.

We hebben de respondenten ten eerste gevraagd naar de mate waarin er volgens hen signalen van ondermijnende activiteiten in hun buurt voorkomen. We stelden de volgende vraag:

Ziet u de volgende situaties wel eens in uw buurt?⁵

- mensen die geen baan hebben, of een laagbetaalde baan, maar die wel veel geld hebben;
- winkels waar (bijna) nooit een klant komt, maar die wel blijven bestaan;
- horeca (zoals een restaurant of café) waar (bijna) nooit een klant komt, maar die wel blijven bestaan;
- eigenaren van winkels of horeca waar (bijna) nooit een klant komt, maar die wel veel geld hebben.

Ten tweede hebben we hen gevraagd in hoeverre hun medebuurtbewoners volgens hen verschillende ondermijnende activiteiten ondernemen. We stelden de volgende vraag:

Zijn één of meerdere mensen uit uw buurt volgens u betrokken bij de volgende activiteiten?⁶

- hennepteelt;
- het maken van harddrugs (zoals XTC, heroïne, cocaïne en LSD);
- het verkopen van harddrugs (zoals XTC, heroïne, cocaïne en LSD);
- illegale prostitutie;
- ernstig geweld.

2.2 Waargenomen signalen van ondermijning

Mate waarin signalen van ondermijning volgens respondenten voorkomen

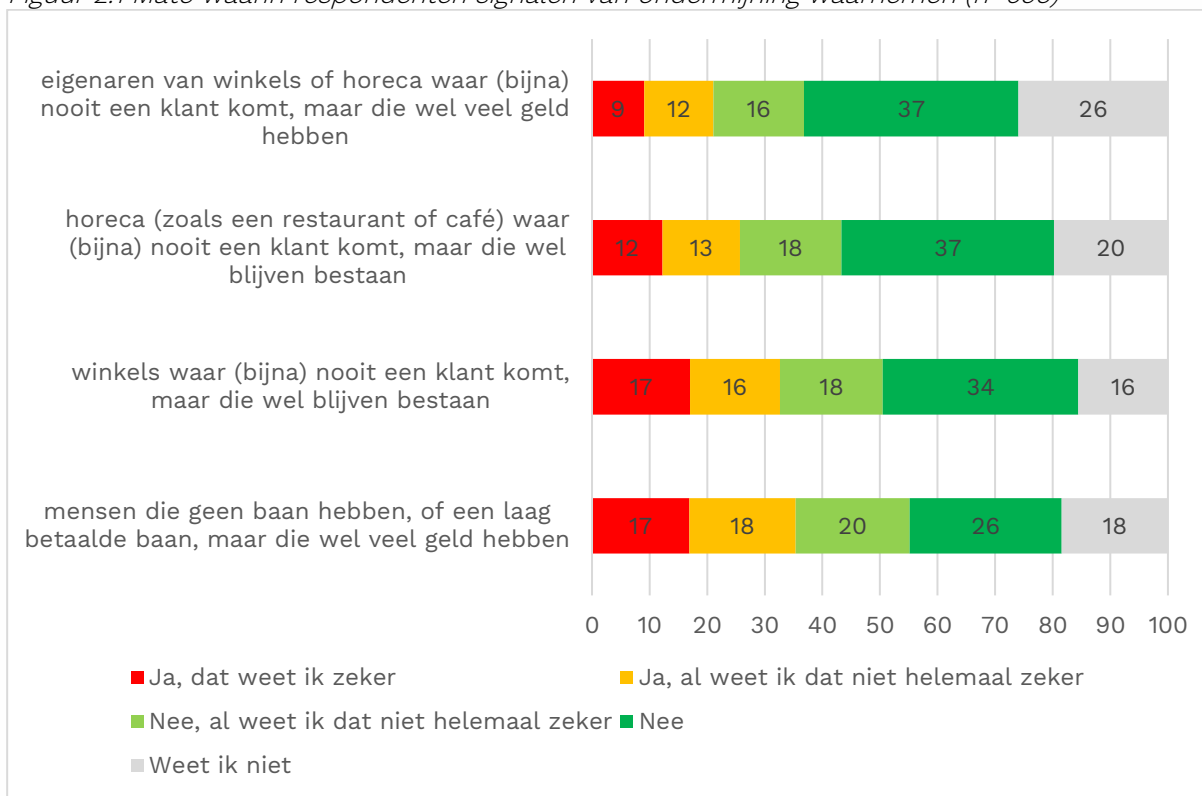
Ongeveer één op de drie respondenten heeft het gevoel dat er in de eigen buurt winkels zijn waar (bijna) nooit een klant komt, maar die wel blijven bestaan of dat er mensen wonen die gaan baan hebben of een laagbetaalde baan, maar die wel veel geld hebben (resp. 35% en 33%). Ongeveer één op de vier denkt dat er horeca is waar (bijna) nooit een klant komt, maar die wel blijft bestaan (25%) of dat eigenaren van winkels of horeca waar (bijna) nooit een klant komt, wel veel geld hebben (21%).

⁵ Antwoordcategorieën: Ja, dat weet ik zeker; Ja, al weet ik dat niet helemaal zeker; Nee, al weet ik dat niet helemaal zeker; Nee; weet ik niet.

⁶ Antwoordcategorieën: ja, dat weet ik zeker; ja, al weet ik dat niet helemaal zeker; nee, al weet ik dat niet helemaal zeker; nee; weet ik niet.

Figuur 2.1 Mate waarin respondenten signalen van ondermijning waarnemen (n=693)

Mate waarin men zicht heeft op signalen van ondermijning

Zoals eerder gesteld gebruiken we deze vraagstelling niet alleen om te kijken in hoeverre signalen van ondermijning volgens respondenten voorkomen, maar ook om inzicht te krijgen in het zicht dat respondenten hier überhaupt op hebben. Tussen de 43% en 51% van de respondenten blijkt inzicht te hebben in deze signalen van potentiële ondermijnende criminaliteit: zij stellen (zonder voorbehoud⁷) dat dit wel of juist niet voorkomt.

Tussen de 28% en 38% van de respondenten heeft wel een vermoeden dat signalen van ondermijnende criminaliteit wel of juist niet voorkomen, maar weet het niet zeker. Tot slot stelt tussen de 16% en 26% van de respondenten helemaal niet te weten of dit soort dingen voorkomen in de buurt. Men heeft vooral weinig zicht op eigenaren van winkels of horeca met veel geld, maar waar er in de zaak (bijna) nooit een klant komt (26%).

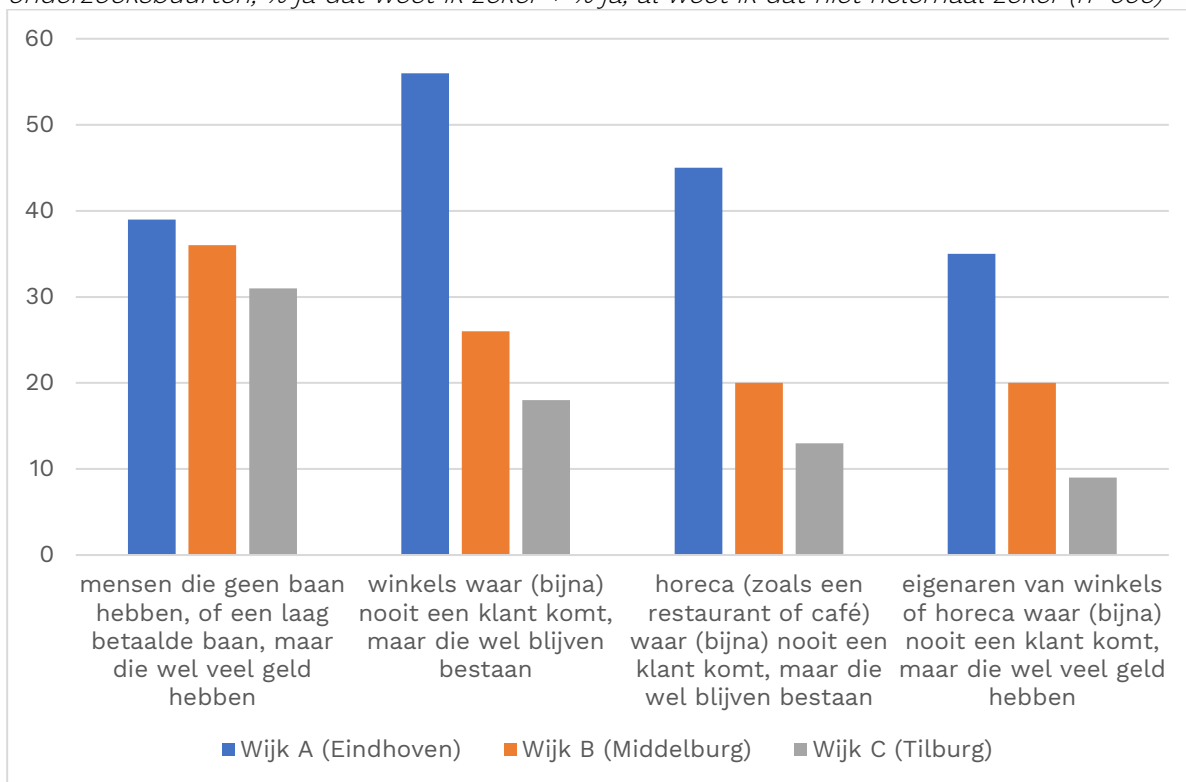
Verschillen tussen de onderzoeksbuurten

Er zijn grote verschillen tussen de drie onderzoeksbuurten. Met name in Wijk A (Eindhoven) is het aandeel mensen dat de vier signalen van potentiële ondermijning ziet vrij hoog. Meer dan de helft van de respondenten denkt dat er winkels zijn waar (bijna) nooit een klant komt, maar die wel blijven bestaan (55%: 35% weet het zeker, 20% niet helemaal) en iets minder dan de helft stelt hetzelfde over horeca (45%: 27% zeker, 18% niet helemaal). Respondenten uit Wijk B (Middelburg) benoemen minder signalen van ondermijning dan in Wijk A, maar wel meer dan in Wijk C (Tilburg).

⁷ Zij antwoorden 'ja' of 'nee', zonder de toevoeging: al weet ik dat niet helemaal zeker.

Figuur 2.2 Mate waarin respondenten signalen van ondermijning waarnemen, naar drie onderzoeksbuurtten, % ja dat weet ik zeker + % ja, al weet ik dat niet helemaal zeker (n=693)

Verschillen naar achtergrondkenmerken

Per thema kijken we naar verschillen tussen personen met verschillende achtergrondkenmerken (zoals leeftijd, sekse, opleidingsniveau, dagelijkse bezigheid en herkomst). We beschrijven alleen de significante verschillen.

Personen tussen de 13 en 65 jaar geven het meest aan dat er mensen zijn die geen baan hebben, of een laagbetaalde baan, maar die wel veel geld hebben: van 46% van 10 tot 17-jarigen tot 37% van 45 tot 65-jarigen. Oudere bewoners stellen dit beduidend minder vaak: 21% en 22% van de leeftijdscategorieën 65-74 jaar en 75+. Bij de andere signalen is er geen significant verschil naar leeftijd.

Respondenten met een autochtone herkomst geven vaker aan dat er mensen zijn die geen baan hebben, of een laagbetaalde baan, maar die wel veel geld hebben, dan respondenten met een niet-westerse of westerse migratieherkomst (38% versus respectievelijk 29% en 24%). Bij de andere signalen zijn hierin geen significante verschillen.

2.3 Waargenomen ondermijnende activiteiten

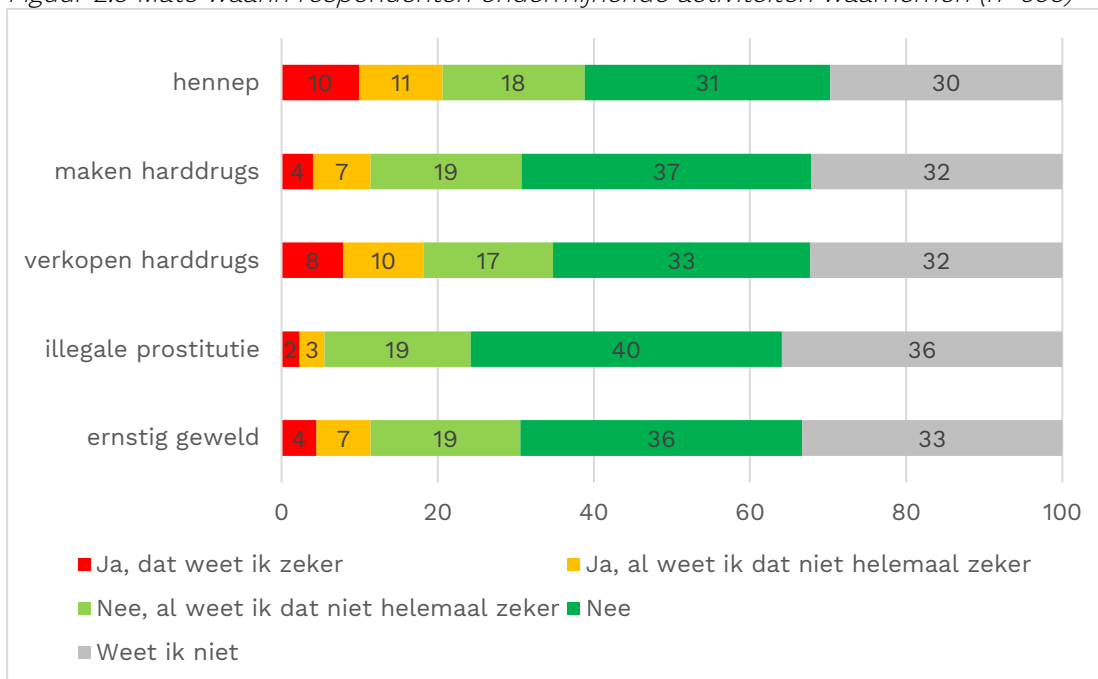
In paragraaf 2.2 hebben we gekeken naar de mate waarin respondenten verschillende signalen van ondermijnende criminaliteit waarnemen. In deze paragraaf gaan we in op de mate waarin zij enkele specifieke vormen van ondermijnende criminaliteit waarnemen: hennepteelt, maken en verkopen van harddrugs en illegale prostitutie.

Mate waarin men ondermijnende activiteiten waarneemt

Respondenten geven relatief het meest aan dat buurtgenoten zich bezighouden met hennep en het verkopen van harddrugs: 21% en 18%. Dat is beduidend minder het geval bij het maken van harddrugs (11%) en illegale prostitutie (5%). De zogenaamde referentiecategorie⁸ ‘ernstig geweld’ wordt door 11% waargenomen.

Figuur 2.3 Mate waarin respondenten ondermijnende activiteiten waarnemen (n=693)

Mate waarin men zicht heeft op ondermijnende activiteiten

De vraagstelling heeft hier, zoals ook bij het signaleren van ondermijnende activiteiten, een dubbele functie en verschaft ons tevens een beeld van het zicht dat respondenten überhaupt hebben op ondermijnende activiteiten. Ongeveer vier op de tien respondenten lijkt inzicht te hebben in verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit: zij stellen (zonder voorbehoud⁹) dat dit wel of juist niet voorkomt (41% tot 42%). Tussen de 26% en 29% van de respondenten heeft wel een vermoeden van ondermijnende criminaliteit, maar weet het niet zeker. Tot slot geeft 30% (hennep) en 36% (illegale prostitutie) van de respondenten aan helemaal niet te weten of dit soort activiteiten in de buurt voorkomen.

Verschillen tussen de onderzoeksbuurten

In figuur 2.4 staat de beantwoording per onderzoeksbuurt weergegeven. Met name in Wijk B (Middelburg) geven respondenten geregeld aan dat verschillende vormen van criminaliteit door buurtgenoten ondernomen worden: 27% signaleert hennepsteelt, 23% verkoop van harddrugs, 18% het maken van harddrugs en 10% noemt illegale prostitutie. Hiernaast stelt 17% dat ernstig geweld plaatsvindt. Bewoners uit Wijk A (Eindhoven) benoemen met name hennepsteelt (14%)

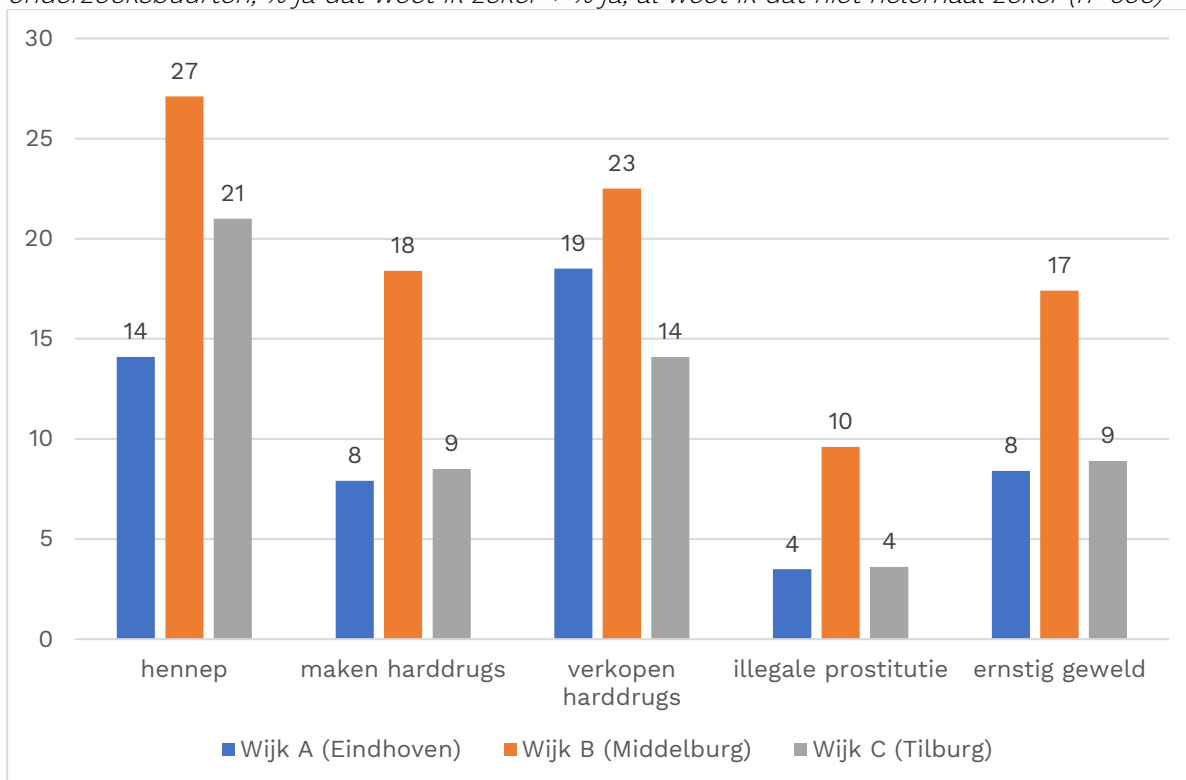
⁸ Dit is geen vorm van ondermijnende criminaliteit, maar een high impact crime. We gebruiken deze vorm van criminaliteit om mee te kunnen vergelijken.

⁹ Zij antwoorden ‘ja’ of ‘nee’, zonder de toevoeging: al weet ik dat niet helemaal zeker.

en het verkopen van harddrugs (19%). Bewoners uit Wijk C (Tilburg) ook: 21% noemt hennepcultuur en 14% de verkoop van harddrugs.

Figuur 2.4 Mate waarin respondenten ondermijnende criminaliteit waarnemen, naar drie onderzoeksbuurten, % ja dat weet ik zeker + % ja, al weet ik dat niet helemaal zeker (n=693)

Verschillen naar achtergrondkenmerken

Als we kijken naar verschillen tussen respondenten met verschillende achtergrondkenmerken, dan zien we dat jongere respondenten vaker verschillende criminele activiteiten waarnemen dan oudere respondenten. Bij de andere achtergrondkenmerken zijn er geen (significante) verschillen naar voren gekomen.

2.4 Ondermijnende criminaliteit per onderzoeksbuurt

Tot slot leggen we in deze paragraaf – ter samenvatting en aanvulling van de enquêteresultaten per buurt – een relatie tussen bevindingen uit de enquête en uit de reeds bestaande registratie/monitordata en interviews met kenners over (de criminaliteit in) de wijk.

Uit de enquête onder bewoners blijkt dat er volgens bewoners in **Wijk A (Eindhoven)** relatief veel signalen zijn van ondermijnende criminaliteit: mensen, winkels of horeca die meer geld hebben dan dat er gezien hun situatie (geen werk, weinig klanten) verwacht zou worden. In lijn hiermee geeft de projectleider veiligheid van de gemeente aan dat er in Wijk A een winkelstraat is waar er een duidelijke vermenging van boven- en onderwereld plaatsvindt, met name witwassen. Hiernaast blijkt uit de enquête dat een redelijk deel van de bewoners hennepcultuur en het verkopen van harddrugs waarneemt in deze wijk. Dat is in een iets mindere mate het geval als het gaat om het produceren van harddrugs en illegale prostitutie. Deze vormen van ondermijnende criminaliteit komen volgens de geïnterviewde experts – naast de

door bewoners benoemde hennepcultuur en de verkoop van drugs – echter wel voor in Wijk A. Mogelijk zijn deze vormen voor bewoners wat minder goed zichtbaar.

De analyse van de enquêtegegevens uit **Wijk B (Middelburg)** laat zien dat een deel van de bewoners uit deze wijk verschillende signalen van ondermijning ziet. Met name mensen die geen baan hebben of een laag betaalde baan, maar die wel veel geld hebben worden redelijk vaak waargenomen (36%). Hennepcultuur en het verkopen van harddrugs is hiernaast door ongeveer een kwart waargenomen en het maken van harddrugs is door een kleiner aandeel respondenten gezien (maar wel door een beduidend hoger aandeel dan in de andere twee onderzoeksbuurten). Dat hennepcultuur en het handelen in drugs in de wijk voorkomt brengen ook de wijkexperts in de interviews naar voren. Over het plaatsvinden van illegale prostitutie en het maken van harddrugs in Wijk B zijn – in lijn met de ervaring van bewoners – bij de wijkexperts geen aanwijzingen bekend.

De enquêtegegevens van **Wijk C (Tilburg)** laten zien dat bewoners met name waarnemen dat er mensen zijn die geen baan hebben of een laag betaalde baan, maar die wel veel geld hebben. Dit komt overeen met hetgeen een geïnterviewde expert vertelt over de aanwezigheid van personen in Wijk C die betrokken zijn bij criminaliteit en die bijvoorbeeld huizen voor opmerkelijk hoge bedragen verbouwen (en daarmee geld witwassen). Signalen omtrent ondermijning in of via winkels of horeca nemen respondenten uit Wijk C relatief weinig waar. Uit de interviews met experts komt in lijn hiermee naar voren dat Wijk C – uitgezonderd het winkelcentrum – weinig terreinen of straten met winkels kent die zich hiervoor zouden kunnen lenen. Tot slot blijkt uit de enquête dat bewoners met name hennepcultuur waargenomen hebben in de buurt (21%) en in een iets mindere mate het verkopen van harddrugs (14%). In overeenstemming hiermee stellen experts dat hennepcultuur en de verkoop van synthetische drugs in Wijk C wel degelijk plaatsvinden. Datzelfde geldt voor het maken van dergelijke drugs, maar dat is volgens de geïnterviewde wijkagent vaak niet door de politie te traceren – dus ook minder snel door burgers waar te nemen. Van illegale prostitutie zijn er volgens de experts geen signalen in deze wijk. In lijn met deze constatering is er ook maar een enkele bewoner die aangeeft dat hij dit heeft waargenomen in de buurt.

3 Meldingsbereidheid

3.1 Aanleiding en vraagstelling

De meldingsbereidheid van de respondenten – het hoofdthema van dit onderzoek – hebben we op twee manieren in kaart gebracht. Ten eerste door respondenten te vragen of ze de ondermijnende activiteiten gemeld hebben waarvan ze zelf hebben aangegeven te weten of in te schatten dat buurtbewoners zich daarmee bezighouden. We stelden respondenten hiertoe de volgende vraag: *Heeft u gemeld dat mensen uit uw buurt betrokken zijn bij deze activiteiten?*¹⁰ Zij hoefden deze vraag dus alleen te beantwoorden voor de vormen van criminaliteit (hennepsteelt, maken of verkopen van harddrugs, illegale prostitutie of ernstig geweld) waarvan ze zelf aangeven dat deze door mensen in de buurt worden uitgevoerd. Dit betreft de ‘feitelijke’ meldingsbereidheid.

Het is echter niet het geval dat alle respondenten dergelijke criminaliteit zelf waargenomen hebben, zoals we zagen in het vorige hoofdstuk. We willen echter wel inzicht krijgen in de meldingsbereidheid van alle respondenten. Wij hebben daarom alle respondenten ten tweede gevraagd wat ze zouden doen als ze ondermijnende criminaliteit waarnemen. We stelden hen de volgende vraag: *Stel u komt er achter dat iemand in uw buurt zich bezighoudt met de volgende activiteiten, wat zou u dan waarschijnlijk doen? Het is belangrijk dat u deze vraag zo eerlijk mogelijk invult!*¹¹ Het gaat hier dus om hypothetische situaties en daardoor meten we de intentie tot melden. Dit heeft als grootste kanttekening dat sociaal wenselijke antwoorden bij deze vraag een relatief grote rol kunnen spelen.

In hoeverre de werkelijke meldingsbereidheid zich verhoudt tot de intentie tot melden bespreken we in paragraaf 3.4 van dit hoofdstuk.

3.2 Feitelijke meldingsbereidheid

Mate waarin men feitelijk melding heeft gemaakt

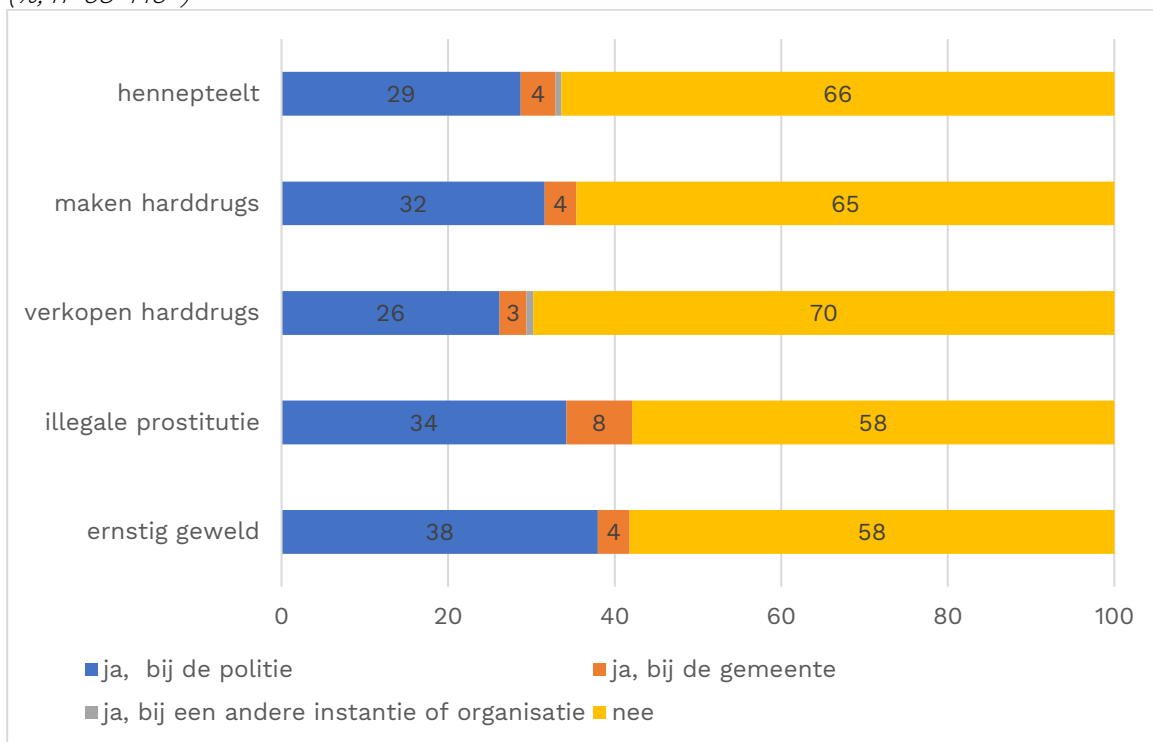
De respondenten die verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit hebben waargenomen (‘ja’ of ‘ja, al weet ik het niet helemaal zeker’ hebben beantwoord) is gevraagd of ze hiervan melding hebben gemaakt. Het merendeel van de respondenten geeft aan dat ze hier geen melding van hebben gemaakt: van 58% niet melden van illegale prostitutie tot 70% van het niet melden van de verkoop van harddrugs (zie figuur 3.1). Als men wel melding maakt, dan doen men dat met name bij de politie. Er is weinig tot geen verschil tussen het niet melden van de verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit (hetgeen varieert van 70% bij verkopen harddrugs tot 58% bij illegale prostitutie) en het niet melden van de referentiecategorie ernstig geweld (58%).

¹⁰ Antwoordmogelijkheden: ja, bij de politie; ja, bij de gemeente; ja, bij een andere instantie of organisatie, namelijk; nee.

¹¹ Antwoordmogelijkheden: niets; melden bij de politie; melden bij Meld Misdaad Anoniem; misschien melden, maar dit hangt van de situatie af; iets anders, namelijk; ik weet niet wat dit is.

Figuur 3.1 Feitelijke meldingsbereidheid verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit (% , n=38-143¹²)

Redenen waarom men geen melding heeft gemaakt

Per vorm van criminaliteit waarvan een respondent wel weet of denkt dat hij ondernomen wordt, maar waarover hij/zij geen melding heeft gedaan hebben we gevraagd waarom ze het niet gemeld hebben. Tabel 3.2 laat de beantwoording hiervan zien¹³.

Belangrijkste reden om niet te melden betreft het hebben van (te) weinig bewijs en het niet zeker weten: van 38% (hennepsteelt) tot 55% (illegale prostitutie). Ook – maar in beduidend mindere mate – speelt het bang zijn voor wraak bij de verschillende vormen van ondermijning een rol: van 9% bij illegale prostitutie tot 18% (maken van harddrugs). Respondenten zijn hiernaast soms bang dat ze iemand vals beschuldigen (van 10% tot 14%), dat ze zelf niet anoniem kunnen blijven bij het melden (van 9% tot 14%) en dat melden geen zin heeft (van 5 tot 13%).

Dat de politie/gemeente niets met de melding doet benoemen respondenten met name bij hennepsteelt (10%) en het maken van harddrugs (16%). Bij hennepsteelt speelt in vergelijking tot de andere vormen van ondermijnende criminaliteit relatief vaak een rol dat respondenten er geen last van hebben (22%), dat ze het niet zo erg vinden (16%), niet hun probleem vinden (14%), dat ze geen verrader willen zijn (12%) en dat melden veel moeite en tijd kost (10%). Respondenten kregen ook de mogelijkheid een ander antwoord te geven. Dit werd in enkele gevallen gedaan. Met name gaven deze respondenten aan dat ze niet gemeld hebben omdat ze wel weten dat dergelijke activiteiten plaatsvinden, maar dat ze het zelf niet gezien hebben.

¹² Hennepsteelt 143, maken harddrugs 79, verkopen harddrugs 126, illegale prostitutie 38, ernstig geweld 79.

¹³ De respondenten zijn voor deze vraag verschillende antwoordcategorieën voorgelegd. De volgorde van de antwoordcategorieën in de online vragenlijst was random.

In vergelijking tot de referentiecategorie, de zogenaamde *high impact crime* 'ernstige mishandeling', valt met name op dat respondenten bij de *hidden impact* ondermijnende delicten vaker aangeven dat ze niets melden omdat ze (te) weinig bewijs hebben of niet zeker zijn dat de desbetreffende criminaliteit plaatsvindt. Het verschil met hennepteelt is het kleinste, het verschil met illegale prostitutie het grootste.

Tabel 3.2 Redenen om geen melding te hebben gemaakt per vorm van ondermijnende criminaliteit (%), respondenten mochten meer dan 1 antwoord geven.

	hennepteelt	maken harddrugs	verkopen harddrugs	illegale prostitutie	ernstig geweld
ik heb (te) weinig bewijs/ik weet het niet zeker	38	43	42	55	33
ik ben bang voor wraak	13	18	13	9	15
ik ben bang dat ik iemand vals beschuldig	13	10	10	14	4
ik ben bang dat ik hierbij zelf niet anoniem kan blijven	11	14	9	9	9
ik heb er zelf geen last van	22	10	8	0	7
melden heeft geen zin, dit soort activiteiten zijn toch niet tegen te houden	10	10	13	5	11
ik vind dit soort dingen niet mijn probleem	14	6	7	5	11
de politie/gemeente doet toch niets met mijn melding	10	16	6	0	11
ik vind het niet zo erg	16	4	5	0	0
ik wil geen verrader zijn	12	2	1	5	2
melden kost veel moeite/tijd	10	0	6	0	2
ik ken de dader(s) vrij goed	6	6	2	0	2
ik pak dit zelf wel aan, daar heb ik de politie/gemeente niet voor nodig	5	4	3	0	2
op een eerdere melding heb ik nooit meer wat gehoord	0	2	3	5	4
ik wil zelf liever niet in contact komen met de overheid, zoals gemeente en politie	3	4	2	0	2
ik weet niet zo goed waar ik dit moet melden	2	6	1	0	2
N ^a =	95	51	88	22	46

^a Respondenten die de desbetreffende vorm van criminaliteit wel waargenomen hebben, maar niet gemeld.

3.3 Intentie tot melden

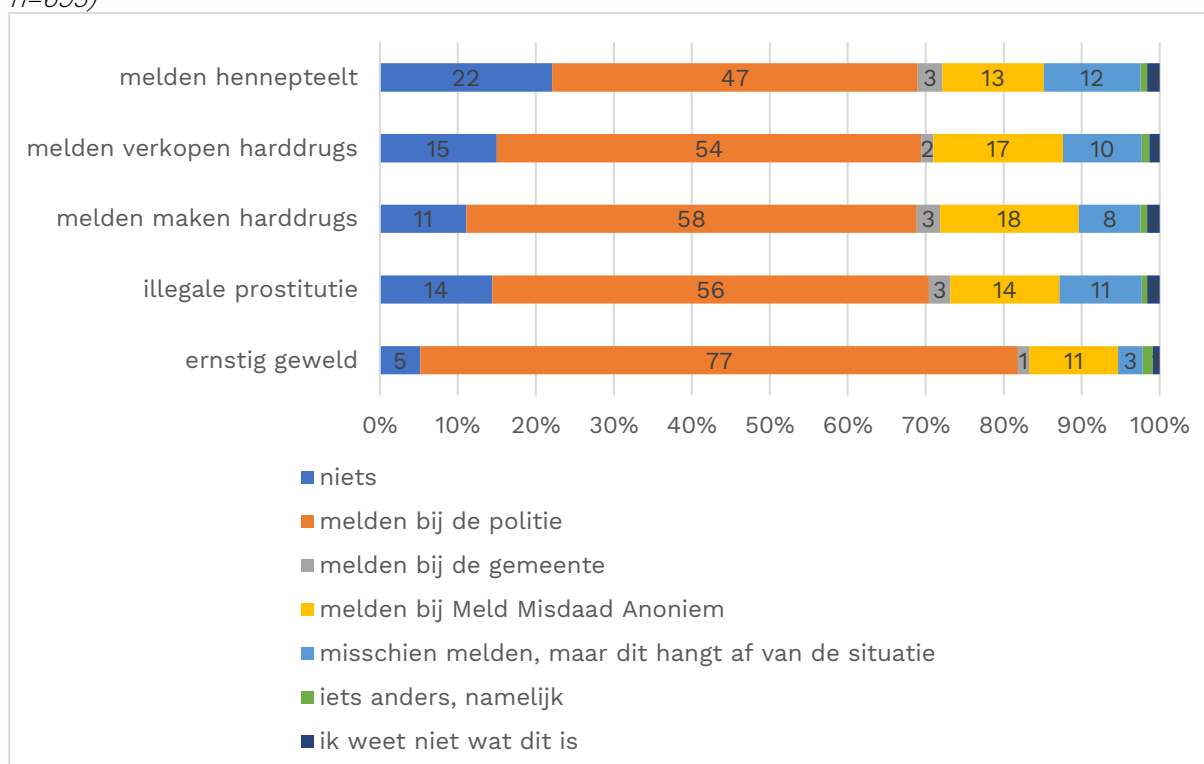
Mate waarin men de intentie heeft om melding te maken

Respondenten hebben een vrij hoge intentie om verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit in hun buurt te melden. Ze hebben met name de intentie verschillende vormen

van ondermijnende criminaliteit in hun buurt bij de politie te melden (47-56%). Maar ook noemt men geregeld melden bij Meld Misdaad Anoniem (13-18%). Een aandeel van de respondenten geeft aan dat het van de situatie afhangt of men zou melden (8-12%). Het aandeel van de respondenten dat stelt niets te doen is relatief klein (11-22%). Met name als het gaat om hennepteelt stelt een redelijk aandeel respondenten dat zij dan niets zouden doen: 22%. In vergelijking tot de zogenaamde *high impact crime* ernstig geweld is de meldingsbereidheid van de verschillende vormen van ondermijnende en *hidden impact crime* wat lager. Bij ernstig geweld schat namelijk slechts 5% in dat ze niets zouden doen.

Figuur 3.3 Intentie tot melden verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit (% , n=693)

Redenen waarom men geen melding maakt

Tabel 3.4 geeft voor de verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit weer welke redenen respondenten geven om dit niet te melden¹⁴. Gemiddeld geven zij het meest aan dat ze er zelf geen last van hebben, dat ze dit soort dingen niet hun probleem vinden en dat ze het niet zo erg vinden (waarbij het hoge aandeel dat hennepteelt niet zo erg vindt in het oog springt). Hierna noemt men geregeld dat ze bang zijn voor wraak (en dit speelt relatief vaak een rol bij het maken van harddrugs) en dat ze geen verrader willen zijn. Bij het verkopen van harddrugs stellen respondenten relatief vaak dat ze niet melden omdat melden geen zin heeft.

¹⁴ De respondenten zijn voor deze vraag verschillende antwoordcategorieën voorgelegd. De volgorde van de antwoordcategorieën in de online vragenlijst was random.

In verhouding tot de *high impact crime* 'ernstig geweld' benoemen respondenten bij de *hidden impact* ondermijnende activiteiten beduidend vaker als reden om niet te melden dat ze er zelf geen last van hebben en het niet zo erg vinden.

Tabel 3.4 Redenen om geen melding te gaan maken per vorm van ondermijnende criminaliteit (%), respondenten mochten meer dan 1 antwoord geven.

	hennep- teelt	maken harddrugs	verkopen harddrugs	illegale prostitutie	ernstig geweld
ik heb er zelf geen last van	31	27	29	27	14
ik vind dit soort dingen niet mijn probleem	26	25	23	23	19
ik vind het niet zo erg	31	18	19	17	3
ik ben bang voor wraak	14	26	7	17	28
ik wil geen verrader zijn	18	13	12	7	14
melden heeft geen zin, dit soort activiteiten zijn toch niet tegen te houden	9	8	16	9	6
de politie/gemeente doet toch niets met mijn melding	8	10	13	9	22
ik ben bang dat ik iemand vals beschuldig	8	3	16	11	14
ik wil zelf liever niet in contact komen met de overheid, zoals gemeente en politie	7	10	6	4	3
melden kost veel moeite/tijd	5	3	7	5	6
ik weet niet zo goed waar ik dit moet melden	1	1	3	6	0
ik pak dit zelf wel aan, daar heb ik de politie/gemeente niet voor nodig	3	1	1	2	3
op een eerdere melding heb ik nooit meer wat gehoord	2	3	1	0	3
ik doe zelf mee aan deze activiteit	2	1	1	1	0
N ^a =	153	77	104	100	36

^a Respondenten die geen intentie hebben de desbetreffende vorm van criminaliteit te gaan melden.

Factoren die een rol spelen bij de afweging wel of niet iets melden

De belangrijkste factor bij de afweging om wel of niet melding te maken van een vorm van ondermijnende criminaliteit betreft hoe ernstig de situatie is. Ook van belang zijn de zekerheid bij de respondent dat die persoon het gedaan heeft en of de respondent dit kan bewijzen. Het speelt hiernaast geregeld een rol of de respondent zelf of anderen hiervan slachtoffer kunnen worden of op een andere manier last van zouden gaan kunnen hebben en of melden zin heeft en anoniem kan. Tot slot benoemt een klein aandeel dat het een rol kan spelen of ze zelf de dader kennen.

Tabel 3.5 Factoren die een rol spelen in de afweging wel of niet te melden (N= 153)^a, respondenten mochten meer dan 1 antwoord geven.

	%
hoe ernstig de situatie is	67
hoe zeker ik ben dat die persoon het gedaan heeft	42
of ik er zelf slachtoffer van kan worden, of er op een andere manier last van heb of zou kunnen gaan hebben	42
of ik het gevoel heb dat het melden zin heeft	37
of ik zelf anoniem kan blijven	36
of ik goed kan bewijzen dat die persoon dat gedaan heeft	31
of ik het gevoel heb dat er door te melden minder slachtoffers komen (van de activiteit of van de criminelen die bij de activiteit betrokken zijn)	31
of ik de dader ken	15
of ik de dader aardig vind	4
of het om één of meerdere daders gaat	2

^a Dit zijn de personen die aangaven dat ze misschien zouden melden, maar dat dit van de situatie afhangt. Hierbij zijn de antwoorden van verschillende ondermijnende criminaliteitsvormen samengevoegd.

3.4 Relatie feitelijke meldingen en intentie tot melden

Voor de respondenten die (denken te) weten dat een vorm van ondermijnende criminaliteit voorkomt hebben we hun feitelijke meldingsbereidheid in relatie gebracht met de door hen aangegeven intentie tot melden. Hieruit blijkt dat rond de zes van de tien respondenten die zeggen een vorm van ondermijning te zullen melden, dit in een feitelijke situatie niet daadwerkelijk gedaan hebben (zie tabel 3.6). Dit aandeel is bij de verschillende vormen van ondermijning redelijk gelijk. Het tegenovergestelde is overigens ook mogelijk, maar vindt wel minder vaak plaats, namelijk dat mensen stellen de intentie te hebben niet te gaan melden, maar dat ze dit in een werkelijke situatie wel een keer gedaan hebben. Kortom, er is bij de intentie tot melden sprake van een te positieve inschatting.

Tabel 3.6 Relatie tussen intentie tot melden en feitelijke meldingsbereidheid

	% van personen die zeggen te gaan melden, maar die dat in een werkelijke situatie niet gedaan hebben	N	% van personen die zeggen niet te gaan melden, maar die dat in een werkelijke situatie wel gedaan hebben	N
hennepsteelt	57,1	82	27,5	40
maken drugs	62,1	59	45,5	11
verkopen harddrugs	64,7	85	23,8	21
illegale prostitutie	60,6	33	X	3
ernstig geweld	59,1	66	X	6

X = te weinig respondenten (zie de N) om resultaten weer te geven

3.5 Verschillen naar achtergrondkenmerken

Feitelijke meldingsbereidheid

Er zijn verschillende achtergrondkenmerken die van invloed lijken te zijn op de feitelijke meldingsbereidheid. Vanwege het soms lage aantal respondenten – het gaat hier immers alleen om respondenten die aangeven dat bepaalde vormen van ondermijnende criminaliteit in

hun buurt voorkomen – zijn de verschillen niet altijd statistisch significant. Als de verschillen wel consistent zijn, dus per vorm van ondermijnende criminaliteit een vergelijkbaar patroon geven, benoemen we ze in deze paragraaf toch als een verschil.

Hoe hoger het opleidingsniveau des te minder geven respondenten aan dat ze feitelijk melding hebben gemaakt van een vorm van ondermijnende criminaliteit die ze in hun buurt hebben waargenomen. Een voorbeeld: 53% van de respondenten met LBO/VMBO basis-kader heeft melding gemaakt van de hennepsteelt waarvan zij stellen dat deze in de buurt voorkomt, tegen 12% van de respondenten met een afgeronde WO (doctoraal of master). Deze bevinding is in lijn met eerder Nederlands onderzoek naar commune vormen van criminaliteit (Van der Weijer & Bernasco, 2016¹⁵).

Hoe hoger het huishoudinkomen des te minder geven respondenten aan dat ze feitelijk melding hebben gemaakt van een vorm van ondermijnende criminaliteit die in hun buurt plaatsvindt. Een voorbeeld: van de respondenten waarvan het huishoudinkomen bovenmodaal is heeft 21% hennepsteelt gemeld en 14% het verkopen van harddrugs tegen respectievelijk 36% en 33% van de respondenten met een onder modaal huishoudinkomen.

Tot slot hebben respondenten die zelf drugs gebruiken minder vaak melding gemaakt van vormen van ondermijnende criminaliteit dan respondenten die niet gebruiken.

Intentie tot melden

We telden het aantal vormen van ondermijnende criminaliteit waarvan de respondent aangaf hiervan melding te zullen maken om een totaalmaat voor intentie tot melden te maken. Dit leverde een score tussen de 0 (geen enkele vorm melden) en 4 (alle vormen melden) op. Vervolgens keken we of er een verschil is in intentie tot melden tussen respondenten met verschillende achtergrondkenmerken. Onderstaand laten we de figuren zien van de kenmerken waarop respondenten significant van elkaar verschillen.

Figuur 3.7 (zie de volgende pagina) laat zien dat met name 45 tot 65-jarigen relatief vaak de intentie hebben de vier onderscheiden vormen van ondermijnende criminaliteit te melden, gevolgd door de 65 tot 74-jarigen. De jongste categorieën respondenten (13 tot 17 en 18 tot 24 jaar) geven relatief het minst aan te gaan melden.

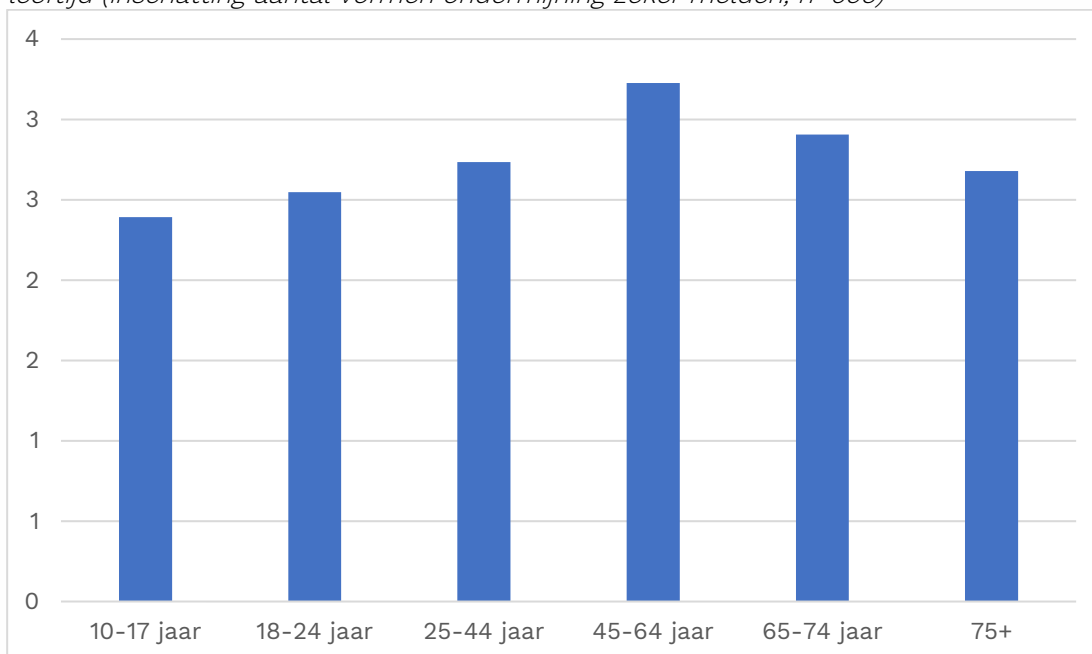
Figuur 3.8 (op de volgende pagina) laat de intentie tot melden zien naar opleidingsniveau. Hieruit blijkt dat hoe hoger het opleidingsniveau is des te vaker men de intentie heeft te melden. Dit is een interessante bevinding, omdat we eerder in dit hoofdstuk zagen dat het omgekeerde uiteindelijk feitelijk het geval is. Hoe hoger het opleidingsniveau namelijk is, des te minder vaak heeft men melding gemaakt van de ondermijnende criminaliteit waarvan zij zelf hebben aangegeven dat deze in de buurt plaatsvindt.

¹⁵ <https://www.wodc.nl/onderzoeksdatabase/2674-aangiftebereidheid.aspx>

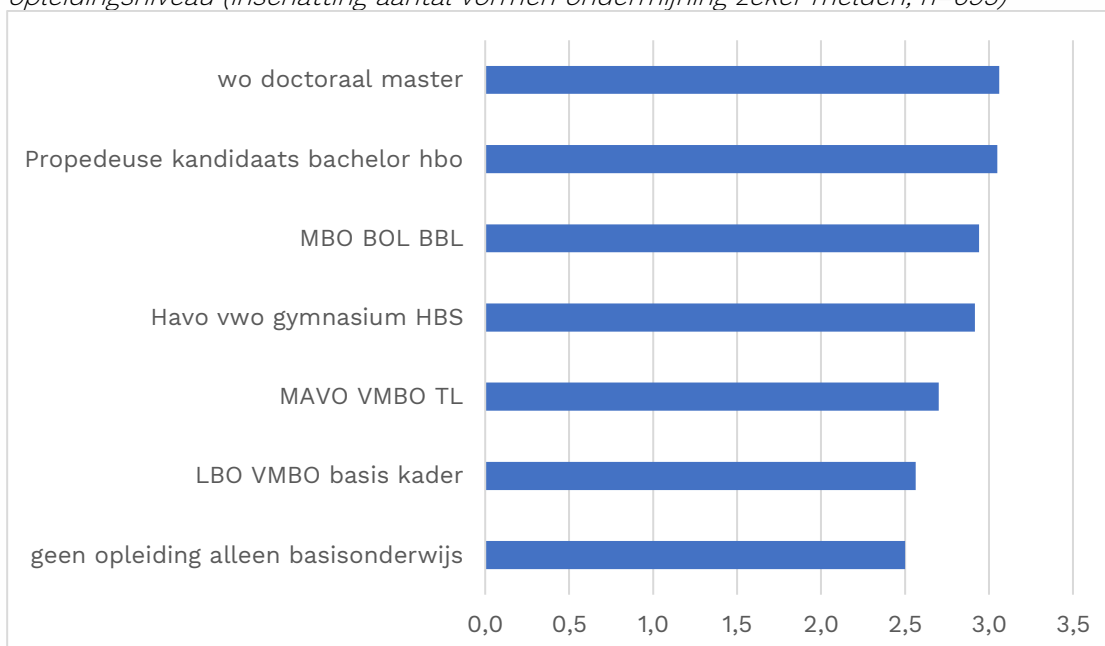

bureaubroekhuizen

Figuur 3.7 Intentie tot melden verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit, naar leeftijd (inschatting aantal vormen ondermijning zeker melden, n=693)

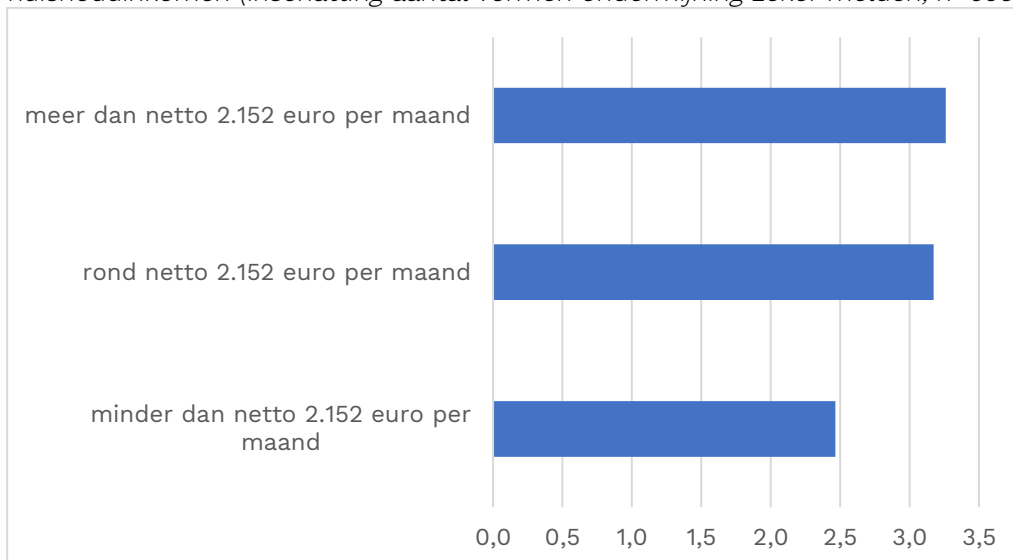
Figuur 3.8 Intentie tot melden verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit, naar opleidingsniveau (inschatting aantal vormen ondermijning zeker melden, n=693)

Een zelfde tegengesteld patroon zien we bij inkomen. De feitelijke meldingsbereidheid is hoger bij personen met een lager huishoudinkomen, de intentie tot melden is juist lager (zie figuur 3.9).

Figuur 3.9 Intentie tot melden verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit, naar huishoudinkomen (inschatting aantal vormen ondermijning zeker melden, n=693)

Respondenten die zelf drugs gebruiken zijn beduidend minder bereid om melding te maken van de druggerelateerde vormen van ondermijnende criminaliteit die we hen hebben voorgelegd: hennepsteelt, en het maken en verkopen van harddrugs. Dit komt overeen met de invloed van drugsgebruik op de feitelijke meldingsbereidheid.

Factoren die een rol spelen bij intentie tot melden

Respondenten tussen de 13 en 24 jaar benoemen vaker dan oudere respondenten dat een factor in de overweging om ondermijnende criminaliteit te melden is hoe zeker ze zijn dat die persoon het gedaan heeft en of ze de dader kennen. Respondenten tussen de 25 tot 64-jarigen benoemen relatief vaak dat het voor hen van belang is of ze zelf anoniem kunnen blijven.

Redenen om niet te melden

Tabel 3.10 laat voor drie verschillende leeftijdsgroepen zien wat voor redenen respondenten gemiddeld geven om ondermijnende criminaliteit niet te gaan melden wanneer dit in de buurt zou plaatsvinden. Hier komen een aantal interessante verschillen naar voren. Jongeren geven vaker aan er zelf geen last van te hebben, dat ze het niet zo erg vinden en dat het niet hun probleem is. Ook geven ze vaker aan geen verrader te willen zijn en zelf niet in contact te willen komen met de gemeente/politie. Ook zien we dat hoe jonger de respondent is, des te vaker de respondent aangeeft dat melden geen zin heeft en dat dit soort activiteiten toch niet tegen te houden zijn. Tot slot is angst voor wraak een factor waarvan het belang juist toeneemt met de leeftijd.

Tabel 3.10 Redenen om geen melding te gaan maken van criminaliteit, naar leeftijd (%^a)

	13-24 jaar	25-64 jaar	65 +
ik heb er zelf geen last van (*) ^a	38	21	20
ik vind het niet zo erg (*)	35	18	16
ik doe zelf mee aan deze activiteit	3	2	0
ik vind dit soort dingen niet mijn probleem (*)	31	17	18
ik wil geen verrader zijn	17	9	10
melden kost veel moeite/tijd	4	5	4
ik ben bang voor wraak (*)	4	10	20
ik ben bang dat ik iemand vals beschuldig	8	6	9
ik pak dit zelf wel aan, daar heb ik de politie/gemeente niet voor nodig	1	3	1
de politie/gemeente doet toch niets met mijn melding	4	6	6
melden heeft geen zin, dit soort activiteiten zijn toch niet tegen te houden	14	10	7
op een eerdere melding heb ik nooit meer wat gehoord	1	2	1
ik wil zelf liever niet in contact komen met de overheid, zoals gemeente en politie (*)	9	3	1
ik weet niet zo goed waar ik dit moet melden	6	2	5

^a De aanduiding (*) geeft aan dat het verschil tussen de leeftijdsgroepen statistisch significant is ($p < .05$).

Er zijn ook enkele verschillen naar herkomst. Respondenten met een niet-westerse migratieachtergrond geven relatief vaak aan dat ze niet zouden melden omdat ze dit soort criminaliteit niet hun probleem vinden en omdat ze zelf liever geen contact met de politie en gemeente willen. Respondenten met een westerse migratieachtergrond geven relatief vaak aan dat ze niet melden vanwege angst voor wraak.

Respondenten die drugs gebruiken geven relatief vaak aan dat 'het niet erg vinden' een reden is om ondermijnende criminaliteit niet te melden. Ook stellen ze relatief vaak dat ze zelf liever geen contact met de politie en gemeente willen.

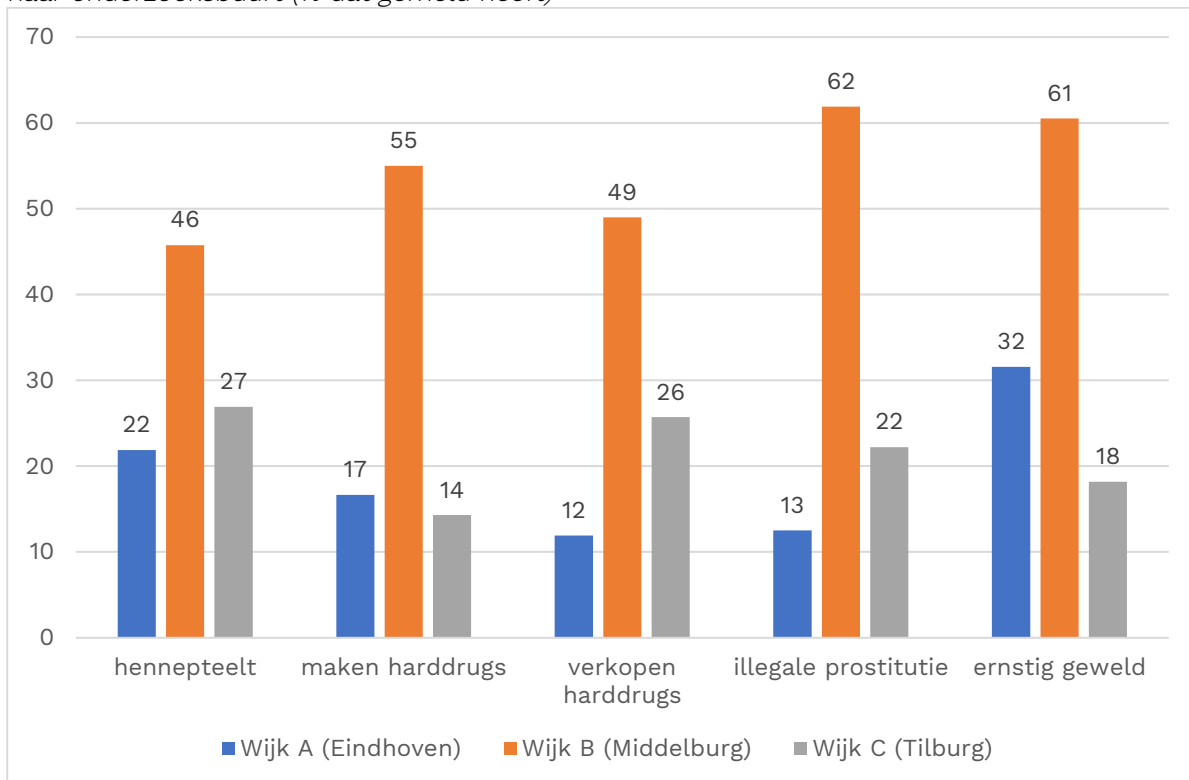
3.6 Verschillen tussen onderzoeksbuurtten

Feitelijke meldingsbereidheid

Figuur 3.11 laat de feitelijke meldingsbereidheid per onderzoeksbuurt zien van vormen van ondermijning die volgens de respondent in de buurt plaatsvinden. Het is van belang hierbij in het achterhoofd te houden dat het om relatief weinig respondenten gaat, met name bij illegale prostitutie, aangezien we beredeneren vanuit de respondenten die hebben aangegeven dat dit in hun buurt plaatsvindt. De feitelijke meldingsbereidheid is in Wijk B (Middelburg) beduidend hoger dan in Wijk A (Eindhoven) en Wijk C (Tilburg). Tussen de 46% en 62% van de respondenten uit Wijk B heeft melding gemaakt van ondermijnende criminaliteit. In Wijk C en Wijk A ligt dat aandeel tussen de 12% en 27%. De feitelijke meldingsbereidheid is in Wijk C iets hoger dan in Wijk A.

Figuur 3.11 Feitelijke meldingsbereidheid verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit, naar onderzoeksbuurt (% dat gemeld heeft)

Intentie tot melden

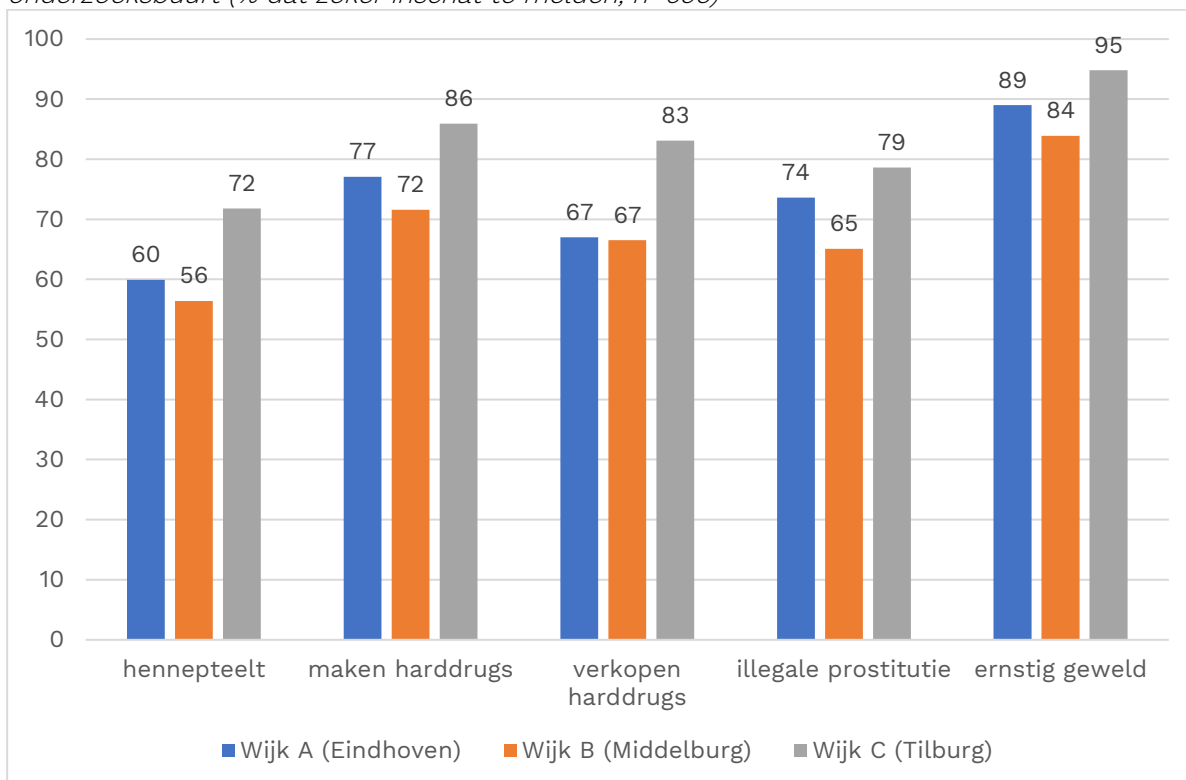
Figuur 3.12 (op de volgende pagina) laat zien dat er ook verschillen tussen de onderzoeksbuurten zijn in de mate waarin bewoners de intentie hebben bepaalde vormen van ondermijnende criminaliteit te melden.

De intentie tot melden is het hoogste in Wijk C – en dat geldt voor alle onderscheiden vormen van ondermijnende criminaliteit. De verschillen tussen Wijk A en Wijk B zijn klein, maar de intentie tot melden lijkt in Wijk A iets hoger te liggen.

Dit is een opmerkelijke bevinding, omdat we eerder zagen dat met name bewoners uit Wijk B feitelijk melding hebben gemaakt van door hen waargenomen ondermijnende criminaliteit.

Figuur 3.12 Intentie tot melden verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit, naar onderzoeksbuurt (% dat zeker inschat te melden, n=693)

Redenen die gegeven worden om niet te melden

Als we kijken naar de redenen die respondenten gemiddeld noemen om vormen van ondermijnende criminaliteit niet te melden, dan zien we enkele (kleine) verschillen tussen de drie onderzoeksbuurten. Ten eerste dat bewoners uit Wijk A iets vaker aangeven dat ze dit soort activiteiten niet zo erg vinden. Ten tweede dat bewoners uit Wijk B en Wijk C vaker dan bewoners uit Wijk A aangeven dat ze geen verrader willen zijn. Ten derde dat bewoners uit Wijk B en Wijk C vaker dan bewoners uit Wijk A aangeven dat melden geen zin heeft, omdat dit soort activiteiten niet tegen te houden zijn. Ten vierde dat respondenten uit Wijk C relatief vaak stellen dat de reden om niet te melden is dat ze niet zo goed weten waar ze dit moeten melden (zie tabel 3.13).

Tabel 3.13 Genoemde redenen om geen melding te gaan maken van verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit, per onderzoeksbuurt (%^a), respondenten mochten meer dan 1 antwoord geven.

	Wijk A (Eindhoven)	Wijk B (Middelburg)	Wijk C (Tilburg)
ik heb er zelf geen last van	23	26	25
ik vind het niet zo erg	27	16	19
ik doe zelf mee aan deze activiteit	2	2	2
ik vind dit soort dingen niet mijn probleem	19	21	21
ik wil geen verrader zijn (*)	5	14	14
melden kost veel moeite/tijd	3	4	8
ik ben bang voor wraak	10	13	12
ik ben bang dat ik iemand vals beschuldig	7	7	9
ik pak dit zelf wel aan, daar heb ik de politie/gemeente niet voor nodig	2	3	1
de politie/gemeente doet toch niets met mijn melding	7	7	3
melden heeft geen zin, dit soort activiteiten zijn toch niet tegen te houden (*)	5	12	15
op een eerdere melding heb ik nooit meer wat gehoord	1	2	2
ik wil zelf liever niet in contact komen met de overheid, zoals gemeente en politie	2	3	6
ik weet niet zo goed waar ik dit moet melden (*)	1	2	8

^a Berekend op basis van de respondenten die bij tenminste één vorm van ondermijnende criminaliteit hebben aangegeven niet te melden. Respondenten tellen mee in het percentage als ze deze reden tenminste eenmaal gegeven hebben. ^b De aanduiding (*) geeft aan dat het verschil tussen de wijken statistisch significant is ($p < .05$).

Factoren die een rol spelen bij beslissing

Er zijn in de factoren die een rol spelen in het wel of niet melden geen significante verschillen tussen gemeenten, uitgezonderd dat respondenten uit Wijk B (Middelburg) minder vaak stellen dat het een rol speelt of melden zin heeft (21% versus 44-45%).

3.6 Meldingsbereidheid per onderzoeksbuurt

Tot slot leggen we in deze paragraaf, samenvattend en als aanvulling op de enquêteresultaten per buurt, een relatie tussen bevindingen uit de enquête en uit de reeds bestaande registratie/monitordata en interviews met kenners van de wijk.

Respondenten uit **Wijk A (Eindhoven)** hebben een beduidend hogere intentie tot melden (van 60% bij hennepteelt tot 72% bij het maken van harddrugs) dan dat ze feitelijk waargenomen ondermijnende criminaliteit gemeld hebben (tussen de 12% verkopen harddrugs tot 22% hennepteelt). De feitelijke meldingen liggen ruim onder die van Wijk B en (behalve bij het maken van harddrugs) en iets onder die van Wijk C. De intentie tot melden van respondenten uit Wijk A ligt onder die van Wijk C, maar iets boven die van Wijk B. Het beeld van de interviews met wijkexperts sluit met name aan op de feitelijk gemaakte meldingen. Uit beide komt namelijk naar voren dat de meldingsbereidheid onder bewoners laag ligt.

Van de respondenten uit **Wijk B (Middelburg)** stelt tussen de 46% (hennepsteelt meldingen) en 62% (illegale prostitutie meldingen) dat ze melding hebben gemaakt van de door hen waargenomen ondermijnende activiteit. In vergelijking tot Wijk A en Wijk C is deze feitelijke meldingsbereidheid tussen de twee keer zo hoog bij hennepsteelt en drie keer zo hoog bij het waarnemen van harddrugs en illegale prostitutie. Het is wel van belang hierbij in het achterhoofd te houden dat het om relatief weinig respondenten gaat, waardoor aandelen al snel sterk verschillen. De intentie tot melden ligt in Wijk B tussen de 56% bij hennepsteelt en 72% bij het maken van harddrugs. De intentie ligt iets onder die Wijk A en ruim onder die van Wijk C. Dit is een opmerkelijke bevinding, aangezien de gerapporteerde feitelijke meldingsbereidheid daar juist veel hoger ligt. Het verschil tussen de intentie en het feitelijk melden is in Wijk B dus ook veel kleiner dan in de andere twee onderzoeksbuurtten. Het beeld dat geïnterviewde experts schetsen komt ten slotte met name overeen met de intentie tot melden. De experts geven aan dat de meldingsbereidheid in Wijk B (ondanks verschillende inspanningen) vrij laag is.

Van de respondenten uit **Wijk C (Tilburg)** die ondermijnende activiteiten hebben waargenomen, heeft tussen de 14% (maken harddrugs) en 27% (hennepsteelt) dit gemeld. De intentie tot melden ligt hier ruim boven. Maar liefst tussen de 72% (hennepsteelt) en de 86% (maken van harddrugs) stelt dat ze zouden gaan melden. Dit ligt (ruim) boven de intentie van melden van bewoners uit de andere twee onderzoeksbuurtten. Dit terwijl Wijk C op de feitelijke meldingsbereidheid het alleen iets beter doet dan Wijk A en beduidend minder goed dan Wijk B. Het beeld dat de wijkexperts schetsen over bewoners uit Wijk C is vrij positief: ze stellen dat zij (relatief) vaak melding maken van ondermijnende criminaliteit. Dit beeld wordt niet ondersteund door de feitelijk door de respondenten gerapporteerde meldingen.

3.7 Tussentijdse samenvatting

Een beperkt deel van de respondenten dat ondermijnende criminaliteit heeft waargenomen in de buurt geeft aan hier melding van te hebben gemaakt: van 30% van het melden van de verkoop van harddrugs tot 42% van het melden van illegale prostitutie. De intentie die respondenten uitspreken om verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit in hun buurt te melden ligt beduidend hoger. Tussen de 63% (hennepsteelt) en 79% (maken harddrugs) zegt dat ze hiervan melding zouden maken als dit in hun buurt zou voorkomen. Er is dus een opvallend grote discrepantie tussen de intentie tot melden en het feitelijk melden.

Op drie verschillende manieren hebben we gevraagd wat redenen zijn om niet te melden:
Waarom heb je niet gemeld? (naar aanleiding van feitelijk melden)
Waarom heb je niet de intentie om te melden? (naar aanleiding van intentie tot melden)
Wat neem je mee in je overweging om te melden? (naar aanleiding van intentie tot melden)
In tabel 3.14 beschrijven we de overkoepelende bevindingen in de drie onderzoeksbuurtten over de redenen om wel of geen melding te doen van ondermijnende criminaliteit.

Tabel 3.14 Factoren die van invloed zijn op meldingsbereidheid op basis van verschillende vraagstellingen

A. Redenen waarom men niet heeft gemeld:	B. Redenen waarom men geen intentie tot melden heeft:	C. Factoren die een rol spelen in overweging:
Te weinig bewijs/bang vals beschuldigen.	Met name geen last hebben, niet mijn probleem, het niet zo erg vinden.	Met name de mate van ernst van de situatie.
Op grote afstand gevolgd door angst voor wraak/bang niet zelf anoniem te kunnen blijven.	Gevolgd op kleine afstand door angst voor wraak, geen verrader willen zijn.	Het zeker weten en kunnen bewijzen dat dader het gedaan heeft.
Dat melden geen zin heeft: niets tegen te doen, gemeente/politie doen toch niets.	Vervolgens dat melden geen zin heeft: dat er niets aan te doen is of de gemeente/politie er niets mee zal doen.	De mate waarin melden zin heeft, er minder slachtoffers komen (zelf en anderen).
Bij hennepsteelt is hiernaast ook nog sterk van belang dat respondent er zelf geen last van heeft, het niet zo erg vindt en het niet zijn/haar probleem vindt.		Het zelf anoniem kunnen blijven.

De volgende vier factoren blijken op basis van deze drie vragen¹⁶ het meest van belang als het gaat om de bereidheid melding te maken van ondermijnende criminaliteit:

- Zekerheid en bewijs over daderschap;
- Bewustzijn ernst problematiek;
- De mate waarin men denkt dat melden zin heeft;
- Vertrouwen in en kennis over anoniem melden.

Tot slot valt op dat de mate van meldingsbereidheid (intentie en feitelijk) verschillend is bij de drie onderzoeksbuurten. Zo is de feitelijke meldingsbereidheid in Wijk B veel hoger dan in de andere twee onderzoeksbuurten, terwijl de intentie tot melden juist in Wijk C iets hoger dan gemiddeld ligt. Hiernaast zijn er tussen de onderzoeksbuurten enkele verschillen in motieven om niet te melden. Zo speelt 'het niet zo erg vinden' in Wijk A een wat grotere rol dan in de andere onderzoeksbuurten en is in deze buurt 'het geen verrader willen zijn' juist een wat minder belangrijke factor in het niet willen melden. Deze verschillen onderstrepen het belang voor een lokale aanpak ter versterking van de meldingsbereidheid.

¹⁶ Let op: deze tabel wordt nog aangevuld n.a.v. de bevindingen van de regressieanalyse in hoofdstuk 10.

4 Kennis van en behoefte aan meldmogelijkheden

4.1 Aanleiding en vraagstelling

Wanneer bewoners geen kennis hebben over waar zij criminaliteit kunnen melden dan kan dit een negatieve invloed hebben op de meldingsbereidheid. In hoofdstuk 3 zagen we dat van de personen die geen melding zeggen te gaan maken van verschillende vormen van criminaliteit 1% tot 6% stelt dat dit komt doordat ze niet zo goed weten waar ze dit moeten melden (3.3).

Hiernaast kan het de meldingsbereidheid negatief beïnvloeden als bewoners niet weten dat en hoe ze anoniem kunnen melden. Zo hebben we reeds in hoofdstuk 3 gezien van de personen die twijfelen of ze melding zouden doen van criminaliteit 36% stelt dat een rol hierin speelt of ze zelf anoniem kunnen blijven (3.3) en dat 9-14% stelt dat ze geen melding gemaakt hebben van verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit omdat ze bang zijn dat ze hierbij niet anoniem kunnen blijven (3.2).

Om (nog meer) inzicht te krijgen in de kennis van (anonieme) meldmogelijkheden hebben we respondenten de volgende vragen voorgelegd:

- *Weet u op welke manieren u criminaliteit kunt melden?*¹⁷
- *Wist u dat het mogelijk is om anoniem melding te maken van criminaliteit?*¹⁸
- *Weet u waar u anoniem kan melden?*¹⁹

Ook is hen de volgende vraag voorgelegd om inzicht te krijgen in de behoefte aan meldmogelijkheden:

- *Waar zou u het liefst een melding maken als er criminele activiteiten in uw buurt plaatsvinden?*²⁰

4.2 Bekendheid met melden

Het merendeel van de respondenten weet op welke manieren zij criminaliteit kunnen melden: 65% helemaal en 29% gedeeltelijk. Een klein aandeel, namelijk 6%, zegt dit niet te weten. Zo weet het merendeel van de respondenten dat het mogelijk is om anoniem melding te maken van criminaliteit (85%). Een deel weet dit echter niet (14%) en enkele respondenten (1%) stellen dat anoniem melden vaak toch niet anoniem is: *'ze kunnen je toch traceren'*.

¹⁷ Antwoordmogelijkheden: ja; helemaal; gedeeltelijk; nee.

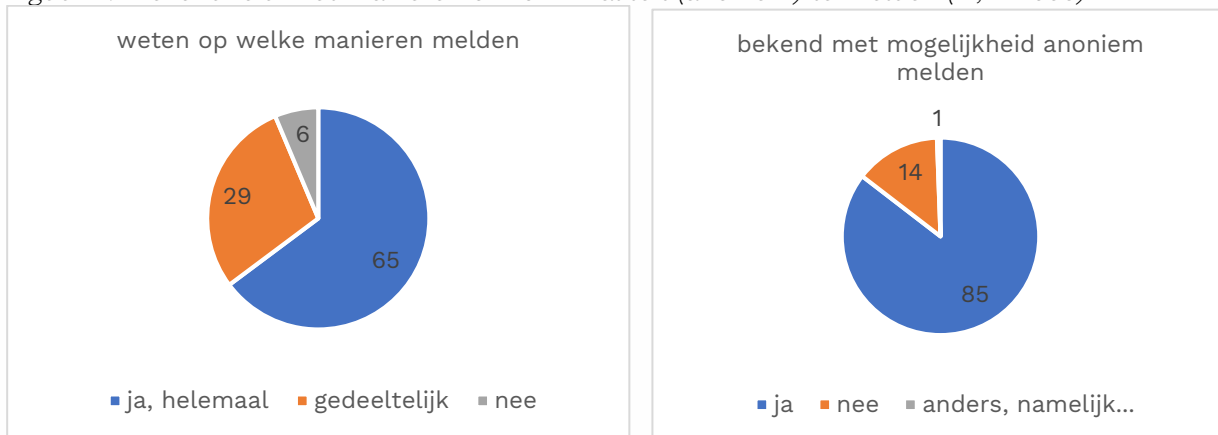
¹⁸ Antwoordmogelijkheden: ja; nee; anders, namelijk.

¹⁹ Antwoordmogelijkheden: ja, bij...; nee.

²⁰ Antwoordmogelijkheden: bij de gemeente; bij de politie; bij Meld Misdaad Anoniem; bij een andere instantie; anders, namelijk; ik wil geen melding maken als er criminele activiteiten in mijn buurt plaatsvinden.

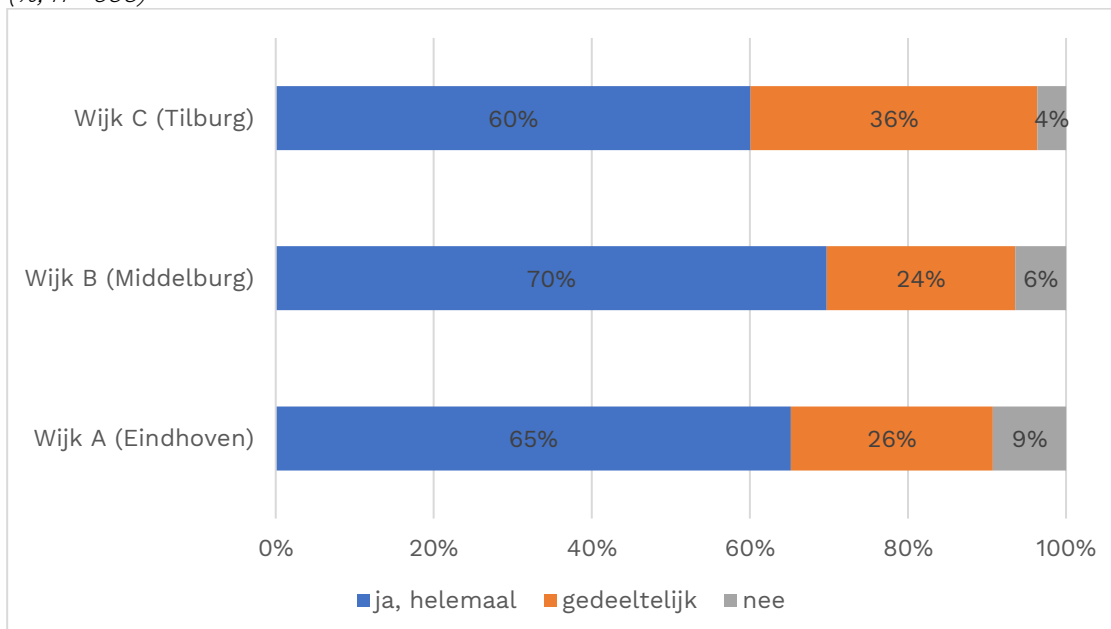
Figuur 4.1 Bekendheid met manieren om criminaliteit (anoniem) te melden (% , n= 693)

Verschillen tussen de onderzoeksbuurten

Respondenten uit Wijk A weten relatief vaak niet wat de mogelijkheden zijn om criminaliteit te melden (9%). Respondenten uit Wijk B weten het juist relatief vaak 'helemaal' wel. En respondenten uit Wijk C hebben relatief vaak gedeeltelijk een beeld hiervan. Verschillen tussen de buurten zijn significant, maar toch wel vrij klein. Uit de interviews met wijkexperts van de drie onderzoeksbuurten blijkt in lijn hiermee dat in alle buurten is ingezet op het bekender maken van meldmogelijkheden. Het is niet duidelijk waarom er wel (kleine) verschillen tussen de buurten zijn. Dit kan zowel door de inwoners als door de gepleegde inzet komen.

Figuur 4.2 Bekendheid met manieren om criminaliteit te melden, naar onderzoeksbuurt (% , n= 693)

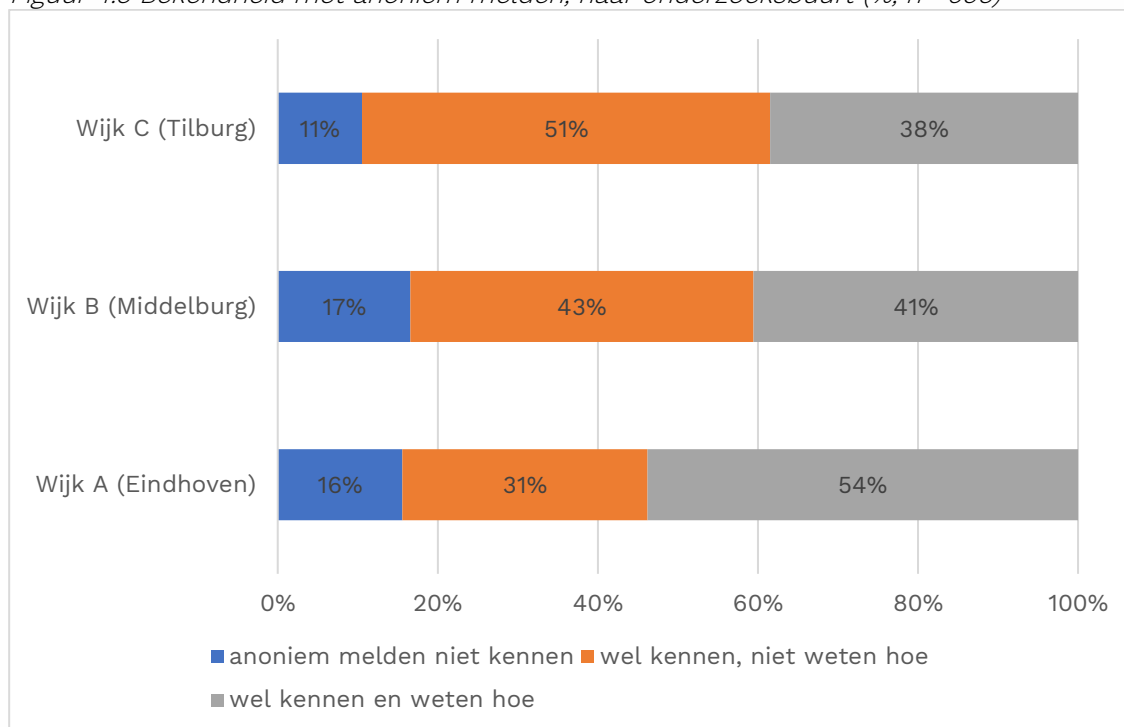

Respondenten uit Wijk C zijn het beste van op de hoogte van de mogelijkheid om anoniem te melden (89%). Respondenten uit Wijk A weten echter het beste hoe dit in zijn werk gaat: waar ze anoniem kunnen melden (zie figuur 4.3). Verschillen zijn klein. Dit is vooral opvallend omdat NL Confidential (Meld Misdaad Anoniem) alleen in Wijk C actief is ingezet in het verhogen van de meldingsbereidheid. NL Confidential geeft ook aan dat Meld Misdaad Anoniem in Wijk C is

geweest om burgers te vertellen dat dit echt anoniem is. Mensen gaven na afloop aan hier nu meer vertrouwen in te hebben.

Figuur 4.3 Bekendheid met anoniem melden, naar onderzoeksbuurt (% , n= 693)

Verschillen naar achtergrondkenmerken

Hoe ouder de respondent, des te beter weten ze (helemaal) op welke manieren ze criminaliteit kunnen melden. Zo weet 76% van de respondenten van 75+ 'helemaal' hoe ze kunnen melden tegen 54% van de 13 tot 17-jarigen. Kennis over anoniem melden is er het meest bij 65 tot 74-jarigen en het minst bij 13 tot 17-jarigen. Van deze jongste leeftijdscategorie wist 39% niet dat het mogelijk is om anoniem te melden.

Respondenten met een westers allochtone herkomst zijn het beste op de hoogte van de meldingsmogelijkheden: 76% zegt dit helemaal te weten tegen 69% van de respondenten met een niet-westerse allochtone herkomst en 64% van de respondenten met een autochtone herkomst.

Respondenten met een minder dan modaal inkomen (€ 2.152 netto per maand) weten relatief vaak niet op welke manieren ze criminaliteit kunnen melden: 9% versus 3% (modaal inkomen) en 4% (bovenmodaal inkomen). Ze zijn ook wat minder op de hoogte van de mogelijkheid anoniem te melden.

4.3 Behoeftemeldmogelijkheden

Respondenten maken het liefst een melding bij de politie, (op grote afstand) gevolgd door melden bij Meld Misdaad Anoniem. NL Confidential geeft naar aanleiding hiervan aan dat ze het positief vinden dat mensen in zijn algemeenheid eerst bij de politie melden en pas bij Meld Misdaad Anoniem als men een goede reden heeft om anoniem te willen blijven. "Een melding

is immers alleen sturingsinformatie en een afgelegde verklaring bij de politie is zwaarwegender.”

Tabel 4.4 Waar het liefst melden (% , N= 693)

	totaal
bij de politie	77,2
bij Meld Misdaad Anoniem	15,4
bij de gemeente	1,7
bij een andere instantie	0,9
ik wil geen melding maken	2,6
anders, namelijk ²¹	3,9

Verschillen tussen de onderzoeksbuurten

Er zijn hierin geen significante verschillen tussen onderzoeksbuurten.

Verschillen naar achtergrondkenmerken

Vrouwen noemen iets vaker dan mannen Meld Misdaad Anoniem als plek waar ze het liefst melding maken: 18% versus 13%²². Respondenten met een niet-westerse allochtone herkomst benoemen relatief weinig Meld Misdaad Anoniem (10%) en zeggen relatief vaak dat ze geen melding willen maken als er criminele activiteiten in hun buurt plaatsvinden (10%). Respondenten met een bovenmodaal inkomen geven relatief vaak aan het liefst bij de politie te melden (83%) en relatief minder vaak bij Meld Misdaad Anoniem (12%).

4.4 Relatie kennis over melden en meldingsbereidheid

Tot slot kijken we naar de relatie tussen de kennis die respondenten over (anonieme) meldmogelijkheden hebben en de mate waarin ze intentie hebben tot melden of feitelijk melding hebben gemaakt van ondermijnende criminaliteit. Kennis hebben over het anoniem kunnen melden heeft geen invloed op de intentie tot melden of op de feitelijke meldingsbereidheid²³.

Er is wel een relatie tussen de meldingsbereidheid en de kennis over de algemene meldingsmogelijkheden. Hoewel het aantal respondenten dat geen enkele kennis over melden heeft klein is (38%), zien we respondenten die geen enkele kennis hebben gemiddeld een significant lagere intentie hebben tot melden dan respondenten die wel kennis hebben. Bij het feitelijk melden zien we bij hennepsteelt en het verkopen van harddrugs een zelfde patroon, maar

²¹ Met noemt hier bijvoorbeeld 112 (5x), app (2x), buurtpreventie, maakt mij niet uit, Buiten Beter app, wijkagent, Noodnummer begeleid wonen.

²² Maar: zowel mannen als vrouwen melden dus wel het liefst bij de politie.

²³ Later in dit rapport (hoofdstuk 11) zien we dat met name burgers met het profiel ‘waarschijnlijk melders’ weinig kennis hebben van anonieme meldmogelijkheden hetgeen de beperkte relatie tussen kennis over anoniem melden en bereidheid tot melden verklaart (deze relatie was immers het hoogst geweest als ‘niet melders’ weinig kennis over anoniem melden zouden hebben). Deze ‘waarschijnlijke melders’ kunnen mogelijk wel ‘melders’ worden als ze meer bekend zijn met de anonieme meldmogelijkheden. Bij deze specifieke groep is het dus wel zinvol hier op in te zetten (terwijl dat bij ‘niet melders’ die hier redelijk veel kennis over hebben beduidend minder het geval is).

bureau broekhuizen

(hoogstwaarschijnlijk vanwege de kleine onderzoeksgroep) geen significante verschillen²⁴. Bij illegale prostitutie en ernstig geweld (de referentiecategorie) is geen toets op verschillen mogelijk omdat er geen respondenten zijn die geen kennis hebben over melden, maar die wel stellen illegale prostitutie en ernstig geweld te hebben waargenomen. Dit duidt op een relatie tussen het kennis hebben over melden en het hebben van kennis over wat er in de buurt plaatsvindt²⁵.

Tabel 4.5 Relatie tussen kennis over melden en de intentie tot melden en het feitelijk melden

		intentie tot melden gemiddelde*	Feitelijk melden				
			hennepteelt	maken harddrugs	verkopen harddrugs	illegale prostitutie	ernstig geweld
geen kennis over melden		2,4	25,0	33,3	0,0	--	--
	N	38	4	3	5	0	0
wel (enige) kennis over melden		2,6	33,8	35,5	31,4	42,1	41,8
	N	621	139	76	121	38	79
totaal		2,6	33,6	35,4	30,2	42,1	41,8
	N	659	143	79	126	38	79

* significant verschil

²⁴ Bij de (eventuele) doorontwikkeling met meer respondenten zal dit opnieuw getoetst moeten worden.

²⁵ Een verkennende nadere analyse laat een inderdaad een indicatie van een dergelijke relatie zien.

5 Vertrouwen in en tevredenheid over de politie

5.1 Aanleiding en vraagstelling

Hoe meer vertrouwen bewoners in overheidsinstanties – zoals politie en gemeente – hebben, des te meer kans er is dat ze ook met deze instanties willen samenwerken, bijvoorbeeld door eventuele (signalen van) criminaliteit te melden (zie onder andere Hough e.a., 2013, Schaap, 2018, Van der Veer, 2013, Broekhuizen e.a., 2018a). Vertrouwen is dan ook een voorwaarde voor de politie om haar werk goed te kunnen uitvoeren. Het vertrouwen in de politie kan in verschillende dimensies opgesplitst worden, zoals vertrouwen in de effectiviteit van de politie, (de zogenaamde *crime fighter* functie), vertrouwen in politie die de bewoners serieus neemt, vertrouwen dat de politie er voor je is al dat nodig is en vertrouwen in een politie die het beste doet voor de buurt (Broekhuizen e.a., 2018b). Eerder onderzoek laat zien dat met name de betrokkenheid van en het contact met de politie en de buurt van belang kan zijn voor meldingsbereidheid (Bervoets en Bruinsma, 2018).

In hoofdstuk 3 zagen we reeds dat sommige respondenten aangeven dat ze vormen van ondermijnende criminaliteit niet gemeld hebben, of zouden melden, omdat de politie/gemeente volgens hen toch niets met de melding doet (0%-16%). Een kleiner deel geeft als reden dat ze op een eerdere melding nooit meer iets gehoord hebben (0%-5%).

In de vragenlijst hebben we drie vragenblokken opgenomen om (nog meer) inzicht te creëren in het vertrouwen dat bewoners hebben in de politie (algemeen en in de buurt) en in de gemeente. Ten eerste een blok met drie stellingen over verschillende vormen van vertrouwen in de politie in het algemeen²⁶:

- *De politie neemt je serieus;*
- *Als het er echt om gaat, zal de politie haar uiterste doen om je te helpen;*
- *De politie weet hoe ze criminelen moeten vangen.*

Ten tweede stelden we de volgende vraag:

Wilt u aangeven hoeveel vertrouwen u heeft in de gemeente [Eindhoven/Middelburg/Tilburg] en in de politie in de gemeente [Eindhoven/Middelburg/Tilburg]?²⁷

Ten derde legden we drie vragen voor over de politie in de buurt²⁸:

- *De politie heeft hier contact met de bewoners uit de buurt;*
- *De politie reageert op de problemen in de buurt;*
- *De politie doet in deze buurt haar best.*

Ten vierde hebben we respondenten die wel eens een melding hebben gedaan naar aanleiding van (ondermijnende) criminaliteit gevraagd hoe tevreden ze waren over de navolging op deze

²⁶ Antwoordopties: helemaal mee eens; beetje mee eens; niet mee eens, niet mee oneens; beetje mee oneens; helemaal mee oneens; geen antwoord.

²⁷ Antwoordopties: heel veel vertrouwen; tamelijk veel vertrouwen; niet zo veel vertrouwen; helemaal geen vertrouwen.

²⁸ Antwoordopties: helemaal mee eens; beetje mee eens; niet mee eens, niet mee oneens; beetje mee oneens; helemaal mee oneens; geen antwoord.

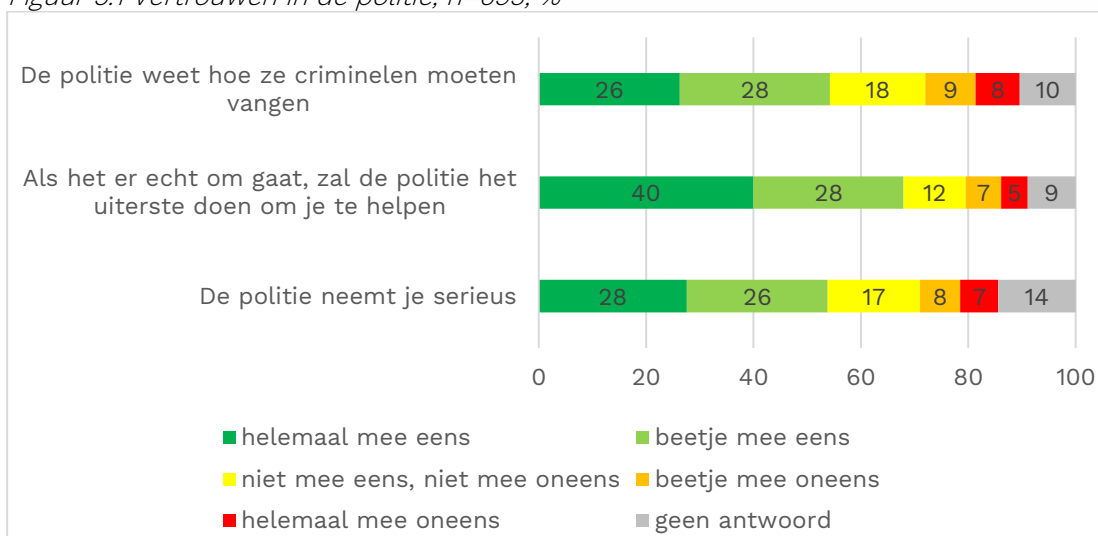
melding. We stelden hen per vorm van criminaliteit waarover ze melding hebben gedaan de volgende vraag²⁹:

Bent u tevreden over wat de instantie met uw melding van [hennepsteelt/het maken van harddrugs/het verkopen van harddrugs /illegale prostitutie/ernstig geweld] gedaan heeft?

5.2 Algemeen vertrouwen politie

Iets meer dan de helft van de respondenten stelt dat de politie je serieus neemt (een beetje en helemaal mee eens) en dat de politie weet hoe ze criminelen moeten vangen. Een wat groter aandeel (68%) stelt dat als het er echt om gaat de politie het uiterste zal doen om je te helpen. Tussen de 12% (politie die helpt) en 17% (criminelen vangen) is het niet met de stellingen eens (beetje mee oneens + helemaal mee oneens).

Figuur 5.1 Vertrouwen in de politie, n=693, %

Er zijn hierin geen verschillen tussen de drie onderzoeksbuurten. Wel zien we dat jongere respondenten minder vertrouwen hebben dan oudere respondenten.

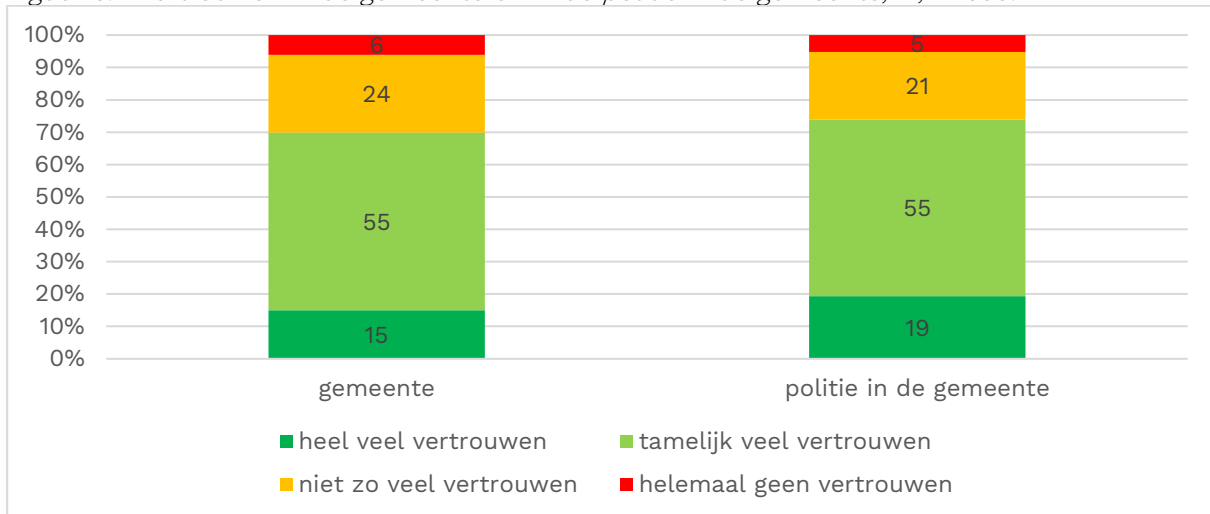
5.3 Vertrouwen gemeente en politie

Ongeveer zeven op de tien respondenten geeft aan tamelijk veel of heel veel vertrouwen te hebben in de gemeente en in de politie in de gemeente. Dat betekent dat ongeveer drie op de tien respondenten niet zo veel of helemaal geen vertrouwen hebben. Figuur 5.2 toont aan dat het veelal gaat om 'niet zo veel vertrouwen' en beduidend minder vaak om 'helemaal geen vertrouwen'.

²⁹ Antwoordopties: ja, helemaal; gedeeltelijk; nee.

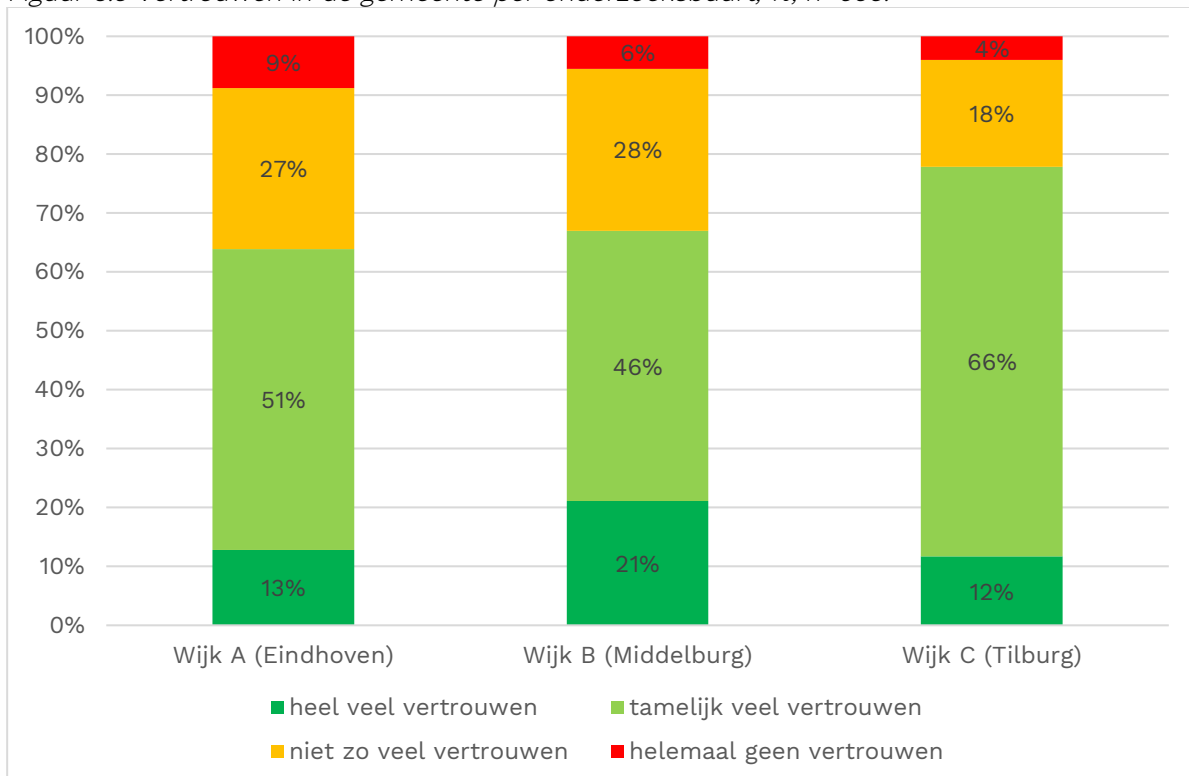
Figuur 5.2 Vertrouwen in de gemeente en in de politie in de gemeente, %, n=693.

Verschillen tussen de onderzoeksbuurten

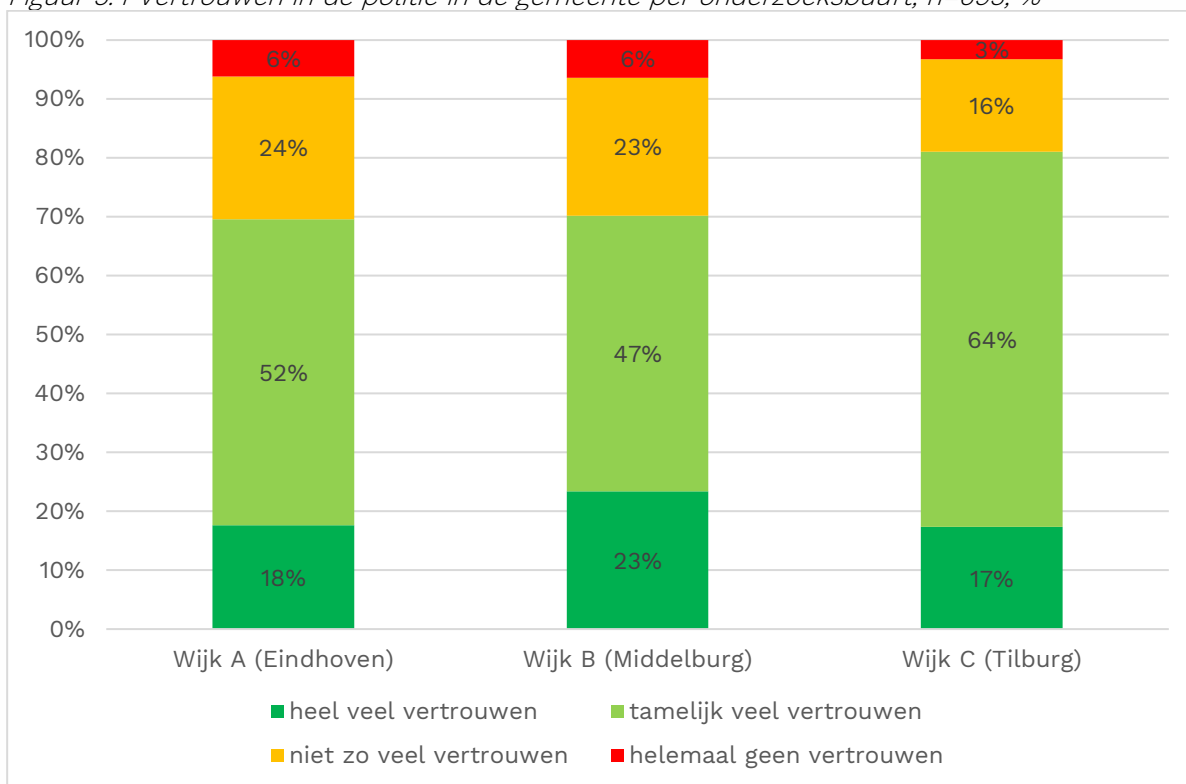
Er zijn hierin verschillen tussen de drie onderzoeksbuurten. Met name in Wijk A (Eindhoven) heeft men relatief weinig vertrouwen in de gemeente: 9% heeft helemaal geen vertrouwen en 27% heeft niet zo veel vertrouwen. In Wijk C (Tilburg) hebben respondenten juist relatief veel vertrouwen in de gemeente. Hiernaast blijken respondenten uit Wijk B relatief veel vertrouwen te hebben in de politie in de gemeente. Van respondenten uit Wijk C heeft 81% tamelijk of heel veel vertrouwen, tegen 70% van Wijk A en Wijk B. Het positieve beeld over de relatie tussen burger en overheid in Wijk C komt ook uit de interviews met experts uit deze wijk naar voren.

Figuur 5.3 Vertrouwen in de gemeente per onderzoeksbuurt, %, n=693.

Figuur 5.4 Vertrouwen in de politie in de gemeente per onderzoeksbuurt, n=693, %

Verschillen naar achtergrondkenmerken

Er zijn ook enkele verschillen tussen respondenten naar achtergrondkenmerken. Respondenten die minder dan modaal verdienen hebben relatief weinig vertrouwen in de gemeente en in de politie in de gemeente (resp. 33 en 32% niet zo veel of helemaal geen vertrouwen) en datzelfde geldt voor mensen die niet willen zeggen wat ze verdienen (resp. 42% en 31%). Hiernaast blijkt dat oudere respondenten beduidend minder vertrouwen in de gemeente hebben dan jongere respondenten: 41% van de 65+ers heeft weinig vertrouwen tegen 30% van de 25-64 jarigen en 18% van de 13-24 jarigen. Tot slot hebben lager opgeleide respondenten relatief weinig vertrouwen in de gemeente en de politie.

5.4 Vertrouwen politie in de buurt

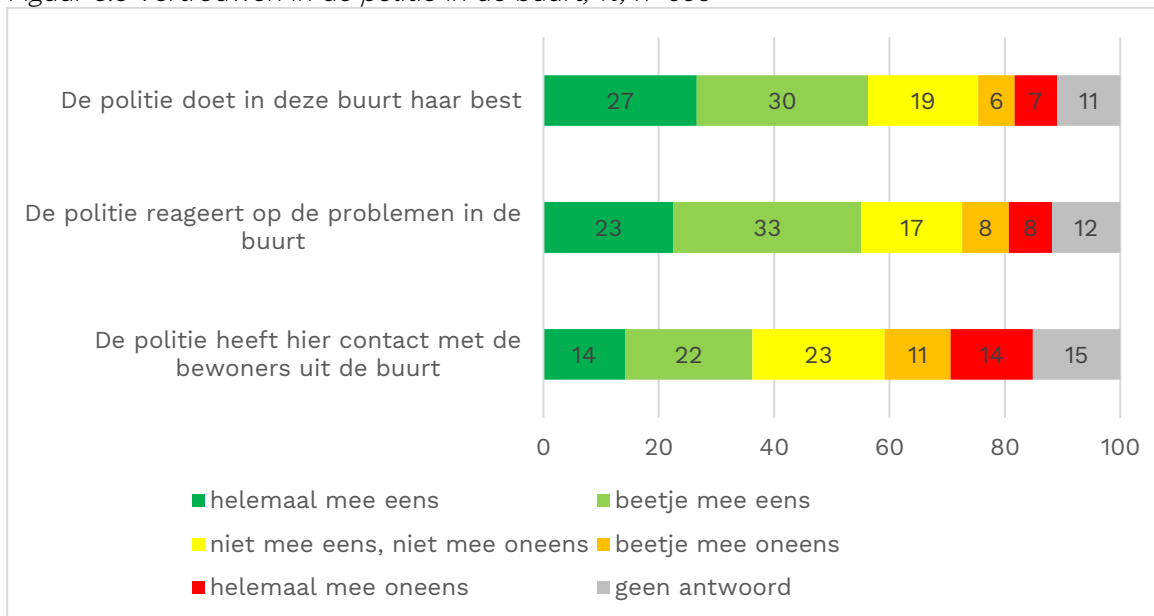
Iets meer dan de helft van de respondenten vindt dat de politie reageert op de problemen in de buurt en dat de politie in de buurt haar best doet (resp. 56% en 57%). Maar een klein deel vindt dat dit niet het geval is (resp. 16% en 14%). Iets minder positief is men over het contact dat de politie met de bewoners uit de buurt heeft. Iets meer dan een derde van de respondenten stelt dat dit contact er is (36%), maar ook een kwart (26%) is het een beetje (11%) of helemaal oneens (14%) met de stelling dat de politie hier contact heeft met bewoners uit de buurt.

In lijn met hetgeen we in paragraaf 5.3 (aangaande de politie algemeen) beschreven, hebben respondenten uit Wijk C (Tilburg) relatief veel vertrouwen in de politie in de buurt. Hiernaast

zien we dat jongere respondenten minder vertrouwen hebben in politie in de buurt dan oudere respondenten.

Figuur 5.5 Vertrouwen in de politie in de buurt, %, n=693

5.5 Tevredenheid afhandeling eerdere melding

Tot slot vroegen we respondenten die wel eens een melding hebben gedaan naar aanleiding van (ondermijnende) criminaliteit hoe tevreden ze waren over de afhandeling van deze melding. We stelden hen, per vorm van criminaliteit waarover ze melding hebben gedaan, de vraag of ze hier tevreden mee waren. Tabel 5.6 laat de respons zien. Zo is 25% (melding van hennepteelt) en 37% (melding van het verkopen van harddrugs) niet tevreden met de afhandeling van hun melding over ondermijnende criminaliteit. Dit is redelijk vergelijkbaar met de 27% die niet tevreden is over de afhandeling van hun melding over ernstige mishandeling.

Tabel 5.6 Tevredenheid afhandeling melding (ondermijnende) criminaliteit, n=693, %

	melding hennep	melding maken harddrugs	melding verkopen harddrugs	melding illegale prostitutie	melding ernstige mishandeling
ja, helemaal	35	29	26	44	36
gedeeltelijk	40	36	37	25	36
nee	25	36	37	31	27
N	48	28	38	16	33

Respondenten is gevraagd hun antwoord toe te lichten. Het merendeel van de toelichtingen van ontevreden respondenten betrof ontevredenheid dat de politie niets of te weinig met de melding gedaan heeft. Enkele respondenten benoemen het zogenaamde waterbedeffect. Zo stelt een respondent: 'Wordt op één plek opgelost en op een andere plek beginnen ze weer.' En enkele respondenten stellen dat er niets veranderd is. Respondenten die wel tevreden zijn geven aan dat de politie snel ter plaatse was, dat het probleem is opgelost of dat de persoon is opgepakt.

Vanwege het relatief lage aantal respondenten (zij moeten immers melding hebben gemaakt van criminaliteit) is het niet mogelijk hierop de drie onderzoeksbuurten met elkaar te vergelijken of te kijken naar verschillen op basis van achtergrondkenmerken.

5.6 Relatie vertrouwen politie en meldingsbereidheid

In lijn met onze verwachting hebben respondenten die meer vertrouwen in de politie hebben meer intentie om melding te maken van ondermijnende criminaliteit³⁰. Hoewel dit vertrouwen een rol speelt, is de relatie niet heel sterk. De relatief sterkste relatie met de intentie tot melden heeft vertrouwen in de politie in het algemeen³¹. Een wat kleinere samenhang is er met het vertrouwen in de politie in de gemeente en in de buurt. Het vertrouwen in de gemeente heeft geen significante samenhang met de intentie tot melden.

Tabel 5.7 Samenhang tussen vertrouwen in de politie en gemeente en de intentie tot melden, N=659 (Spearman's Rho³²)

	relatie met intentie tot melden
vertrouwen in de politie algemeen (drie vormen)	,183**
vertrouwen in de politie in de gemeente	,129**
vertrouwen in de politie in de buurt	,130**
vertrouwen in gemeente	,071

** De samenhang is significant ($p < .01$)

Tabel 5.8 geeft de samenhang weer tussen vertrouwen in de politie en gemeente en de mate waarin men feitelijk ervaren ondermijnende criminaliteit gemeld heeft.

Tabel 5.8 Samenhang tussen vertrouwen in de politie en gemeente en feitelijk melden (Spearman's Rho)

	Hennepteelt	Het maken van harddrugs	Het verkopen van harddrugs	Illegale prostitutie
vertrouwen in de politie algemeen (drie vormen)	,226**	,129	,109	,343*
vertrouwen in de politie in de gemeente	,186*	,200	,049	,239
vertrouwen in de politie in de buurt	,113	,151	,073	,312
vertrouwen in gemeente	,166*	,142	,035	,323*
N	143	79	126	38

** De samenhang is sterk significant ($p < .01$) * De samenhang is significant ($p < .05$)

³⁰ We voerden deze analyse uit met de gemiddelde intentie tot melden over de vier onderscheiden vormen van ondermijnende criminaliteit.

³¹ Gebaseerd op de volgende drie stellingen: de politie weet hoe ze boeven moeten vangen, als het er echt om gaat dan zal de politie hun uiterste best doen om je helpen en de politie neemt je serieus

³² Deze correlaties kunnen variëren van 0 (geen enkele samenhang) tot 1 (volledige positieve samenhang) of -1 (volledige negatieve samenhang). Een correlatie tussen de 0 en 0,2 betekent een hele zwakke samenhang, tussen de 0,2 en 0,4 is een zwakke samenhang, tussen de 0,4 en 0,6 een redelijke samenhang, tussen 0,6 en 0,8 is een sterke samenhang, tussen 0,8 en 1 is een zeer sterke samenhang.

bureaubroekhuizen

Er is een zwakke positieve relatie tussen het vertrouwen in de politie (algemeen en in de gemeente) en in de gemeente en het melden van hennepsteelt. Hoe meer vertrouwen, hoe meer respondenten melden. Een iets sterkere positieve relatie is er tussen het vertrouwen in de politie (algemeen) en in de gemeente en het feitelijk melden van illegale prostitutie.

6 Sociale cohesie en betrokkenheid

6.1 Aanleiding en vraagstelling

De meldingsbereidheid van burgers kan samenhangen met de sociale cohesie in een buurt en de betrokkenheid van inwoners bij de buurt waar ze wonen. *Sociale cohesie* is een sociologisch begrip en duidt in dit geval op de samenhang in de buurt, datgene wat een buurt 'bij elkaar houdt'. Factoren hiervoor zijn bijvoorbeeld wederzijdse afhankelijkheid of gedeelde normen en waarden.

De *betrokkenheid* van inwoners bij hun buurt zegt iets over de mate waarin ze zich verbonden voelen met de buurt. Beide begrippen overlappen elkaar. In dit hoofdstuk spreken we in verband met de leesbaarheid verder over 'sociale cohesie'. De sociale cohesie in Nederland is de afgelopen jaren stabiel gebleven³³.

Het verband tussen sociale cohesie en meldingsbereidheid is internationaal niet onomstotelijk bewezen, studies laten wisselend resultaat zien. Een Nederlandse studie laat echter een positieve invloed zien van sociale cohesie op aangiftebereidheid (Goudriaan, Wittebrood en Nieuwbeerta, 2005 in: van de Weijer & Bernasco, 2016³⁴). Onze veronderstelling is dat sociale cohesie positief samenhangt met meldingsbereidheid. Het is echter ook mogelijk dat er een negatieve samenhang is³⁵; mogelijk zullen inwoners een ondermijnende activiteit niet melden omdat dit ervaren kan worden als een bedreiging van de sterke sociale cohesie. Het zou per buurt of per persoon kunnen verschillen welke invloed de sociale cohesie in de buurt heeft op de meldingsbereidheid.

De sociale cohesie hebben we gemeten met een drietal stellingen³⁶:

- *De mensen in de buurt gaan op een prettige manier met elkaar om;*
- *Ik voel me thuis bij de mensen die in de buurt wonen;*
- *Ik heb veel contact met andere buurtbewoners.*

In hoofdstuk 3 zagen we al dat van de respondenten die geen melding zeggen te gaan maken van verschillende vormen van criminaliteit 7%-18% stelt dat dit komt doordat ze geen verrader willen zijn (paragraaf 3.3); van de respondenten die feitelijk niets gemeld hebben toen de situatie zich voordeed geeft 5%-12% dit als reden aan (paragraaf 3.2). Van de respondenten die twijfelen of ze melding zouden maken van ondermijnende criminaliteit zegt 15% dat het er van afhangt of ze de dader kennen en 4% of ze de dader aardig vinden (paragraaf 3.3).

³³ CBS (2018). Veiligheidsmonitor 2017. Den Haag/Heerlen/Bonaire: CBS.

³⁴ Van de Weijer, S., Bernasco, W. (2016). Aangifte- en meldingsbereidheid: Trends en determinanten. Amsterdam: NSCR. https://www.wodc.nl/binaries/2674-volledige-tekst_tcm28-124633.pdf

³⁵ Zie bijvoorbeeld: van Tops en Tromp, De Achterkant van Nederland, 2016 en Tops, Een Ongetemde Buurt, 2018.

³⁶ Antwoordcategorieën: helemaal mee eens; beetje mee eens; niet mee eens en niet mee oneens; beetje mee oneens; helemaal mee oneens; geen antwoord

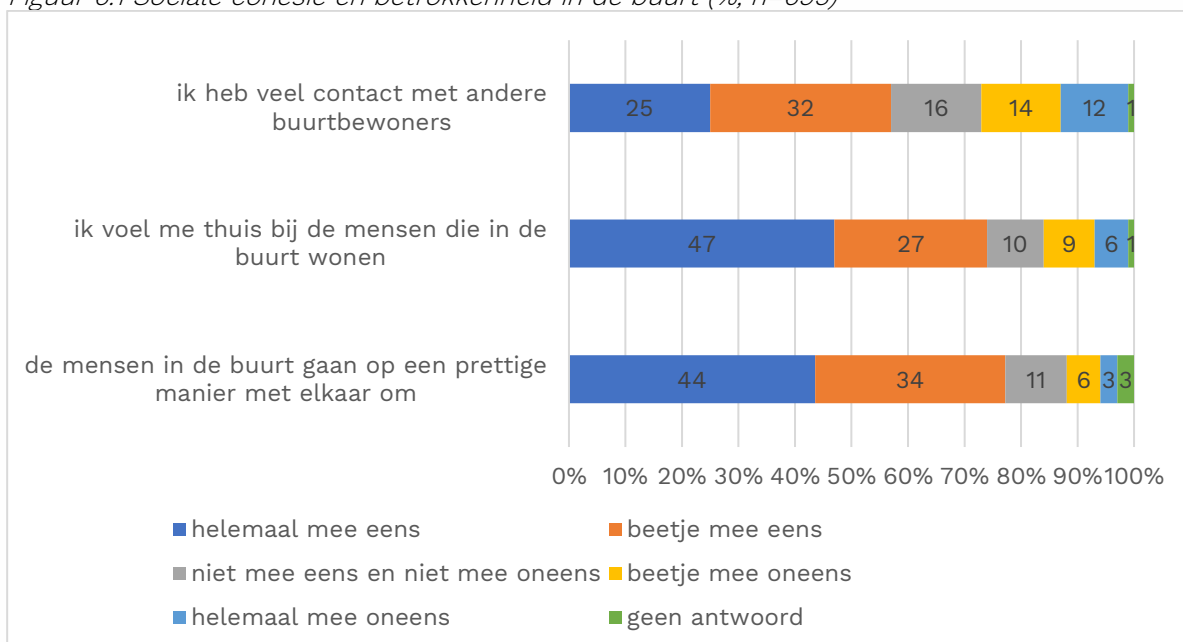

6.2 Sociale cohesie en betrokkenheid in de buurt

Mate waarin men sociale cohesie en betrokkenheid in de buurt ervaart

Een grote meerderheid van de respondenten voelt zich thuis bij de mensen in de buurt (74%) en vindt dat mensen in de buurt op een prettig manier met elkaar omgaan (78%). Hier staat tegenover dat 16% zich niet thuis voelt en dat 12% niet vindt dat buurtgenoten prettig met elkaar omgaan. Meer dan de helft van de respondenten (57%) heeft veel contact met buurtbewoners, ruim een kwart (27%) niet. Uit de cijfers blijkt dat je thuis voelen in de buurt en een prettige manier met elkaar omgaan niet voor iedereen betekent dat er ook veel contact is met andere buurtbewoners.

Figuur 6.1 Sociale cohesie en betrokkenheid in de buurt (% , n=693)

Verschillen naar achtergrondkenmerken

We hebben gekeken naar verschillen tussen groepen in de mate waarin sociale cohesie wordt ervaren. We maken onderscheid naar verschillende achtergrondkenmerken: sekse, leeftijd, samenstelling huishouden, etnische achtergrond, opleidingsniveau en inkomenspositie³⁷.

Inwoners van 65 jaar en ouder ervaren over het algemeen meer sociale cohesie dan de groep in de leeftijdscategorie 25-64 jaar. Alleenstaanden ervaren minder sociale cohesie en betrokkenheid dan meerpersoonshuishouden (twee of meer volwassenen). Laagopgeleiden (geen of laag niveau voortgezet onderwijs) ervaren meer sociale cohesie dan hoogopgeleiden (Universiteit of HBO). De groep die beneden modaal verdient ervaart over het algemeen minder sociale cohesie dan de groep die modaal of boven modaal verdient.

³⁷ Per achtergrondkenmerk zijn groepen gemaakt (bijvoorbeeld mannen en vrouwen), we beschrijven alleen de statistisch significante verschillen tussen groepen ($p < 0.05$) op de schaal cohesie (gemiddelde score op de drie vragen).

Het lijkt moeilijk met elkaar te verenigen: dat laagopgeleiden én personen die boven modaal verdienen veel sociale cohesie ervaren. De verwachting is immers dat laag opgeleiden minder vaak boven modaal verdienen. Nadere analyse wijst uit dat – hoewel personen met een laag opleidingsniveau inderdaad relatief vaak minder dan modaal verdienen (36% tegen 28% gemiddeld) – hetzelfde ook geregeld het geval is voor hoger opgeleiden: 22% van hen verdient minder dan modaal. Hiernaast zijn er ook laagopgeleiden die toch boven modaal verdienen (16%). Kortom, de relatie tussen inkomen en opleiding is niet rechtlijnig.

We hebben een gecombineerde variabele (opleiding en inkomen) gemaakt en deze gelegd naast de ervaren sociale cohesie. Hieruit blijkt dat met name bewoners die de universiteit of het HBO afgerond hebben en onder modaal verdienen (50 personen) veel sociale cohesie ervaren. Zij worden op de voet gevolgd door andere respondenten met een onder modaal inkomen (maar met een hoger opleidingsniveau). De minste sociale cohesie ervaren personen met een laag opleidingsniveau die een modaal of boven modaal inkomen hebben (respectievelijk 28 en 35 personen).

Verschillen tussen de onderzoeksbuurten

Inwoners uit Wijk A ervaren minder sociale cohesie en betrokkenheid bij de buurt dan inwoners uit Wijk B en Wijk C. Op alle drie de stellingen scoren zij lager (figuur 6.2). Uit Wijk A vinden over het algemeen minder bewoners dat buurtbewoners op een prettige manier met elkaar omgaan en ze voelen zich minder thuis in de buurt dan inwoners uit Wijk B en Wijk C. Desondanks is toch een ruime meerderheid hier tevreden over (respectievelijk 71% en 63%). Het feitelijke contact met buurtbewoners is het laagst in Wijk A: 42% tegenover 68% in Wijk B en 63% in Wijk C.

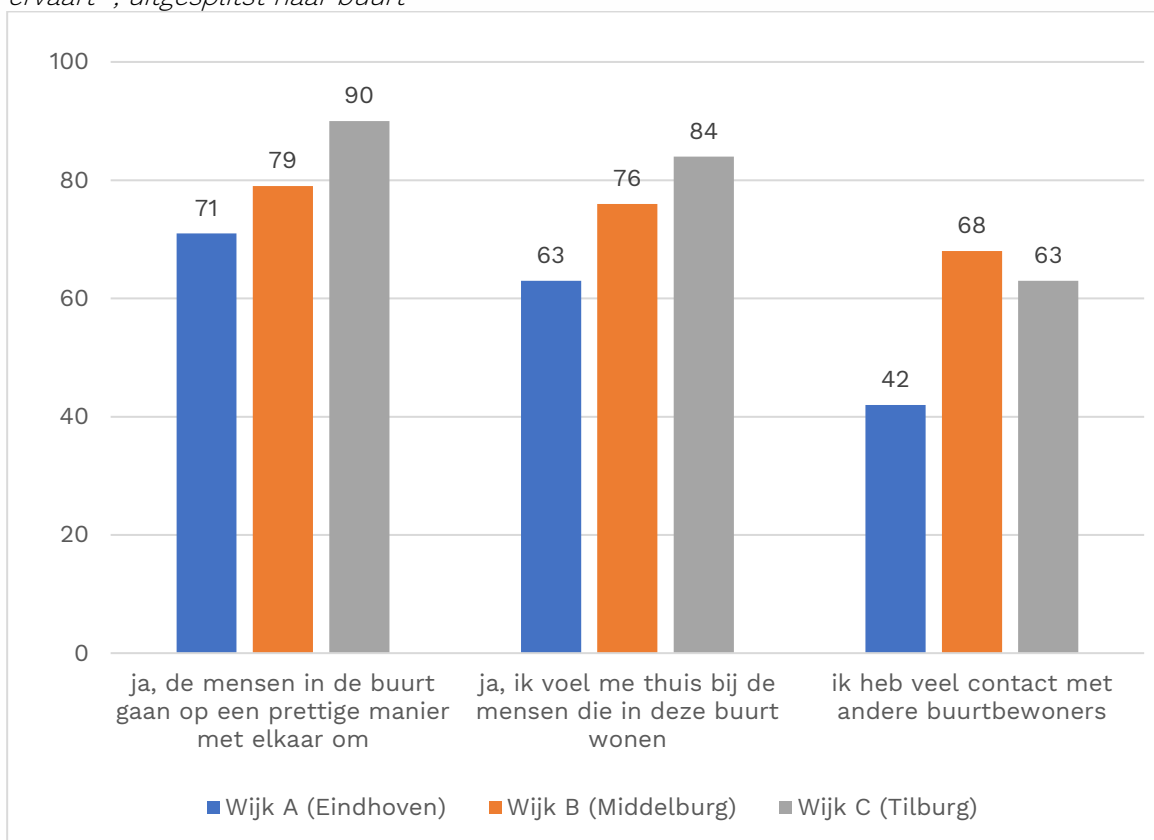
Onze bevindingen zijn in lijn met de cijfers uit 'Eindhoven.incijfers.nl' waaruit blijkt dat de sociale cohesie in Wijk A beduidend lager ligt dan in de rest van Eindhoven en er relatief weinig activiteiten zijn geweest ter verbetering van de buurt. De wijkkenner geeft aan dat er relatief weinig onderling contact is, er sprake van scheidslijnen is en dat er een wisselend beeld is binnen de buurt of mensen elkaar helpen.

Wijk B kent net als Wijk A potentiële bedreigingen die de sociale cohesie kunnen verminderen (kwetsbare groepen, financiële problemen). Uit de Wijkvisie van Wijk B (2013) blijkt dat het contact met directe burens door veel bewoners als goed wordt ervaren. De operationeel expert van de politie bevestigt dat de sfeer over het algemeen goed is. Desondanks is er ook veel onbegrip tussen mensen met verschillende culturele achtergronden en zijn er duidelijke scheidslijnen in de buurten. Daarnaast zijn er in deze buurt ook veel ouderen die eenzaam zijn.

De operationeel expert van de politie in Wijk C benoemt dat er weinig sociale cohesie is, wat wordt bevestigd door de wijkagent. Er is wel betrokkenheid van de inwoners bij activiteiten die de veiligheid in de buurt vergroten, en er zijn geen spanningen tussen bevolkingsgroepen. Dit sluit aan bij de resultaten uit de enquête; een overgrote meerderheid voelt zich thuis in de buurt en vindt dat mensen op een prettige manier met elkaar omgaan.

Figuur 6.2 Percentage respondentent dat sociale cohesie en betrokkenheid in de buurt ervaart³⁸, uitgesplitst naar buurt

6.3 Relatie tussen sociale cohesie en meldingsbereidheid

We hebben gekeken of er een samenhang is tussen sociale cohesie en meldingsbereidheid (tabel 6.3 en 6.4). De veronderstelling was dat er een positieve samenhang is. Tegelijk wilden we toetsen of er mogelijk juist een negatieve samenhang is. Uit de resultaten blijkt echter dat er geen significante samenhang is tussen sociale cohesie en betrokkenheid in de buurt en de intentie tot melden of de feitelijke meldingsbereidheid. We vinden dus een ander resultaat dan de studie van Goudriaan, Wittebrood en Nieuwbeerta, 2005 (in: van de Weijer & Bernasco, 2016³⁹), waarin een significant positieve invloed is gevonden van sociale cohesie op aangiftebereidheid. Onze resultaten wijzen echter wel (bijna allemaal) in een positieve richting.

Het feit dat we geen significante samenhang hebben gevonden sluit overigens niet uit dat er subgroepen kunnen zijn voor wie er mogelijk wel een verband is. Dit vraagt echter nader, diepgaander, onderzoek. Daarnaast hebben we sociale cohesie beperkt uitgevraagd met slechts drie vragen. Mogelijk zijn er andere aspecten van sociale cohesie die wel samenhangen met meldingsbereidheid en/of is een uitgebreidere meting van sociale cohesie nodig om de relatie opnieuw te kunnen bekijken.

³⁸ 'helemaal mee eens' of 'beetje mee eens' met de stelling. De respondenten die 'geen antwoord' hebben ingevuld zijn uit de analyse gehaald.

³⁹ Van de Weijer, S., Bernasco, W. (2016).Aangifte- en meldingsbereidheid: Trends en determinanten. Amsterdam: NSCR. https://www.wodc.nl/binaries/2674-volledige-tekst_tcm28-124633.pdf

Tabel 6.3 Samenhang tussen sociale cohesie en de intentie tot melden (Spearman's Rho)

	Intentie tot melden				
	Totaal	Hennepteelt	Het maken van harddrugs	Het verkopen van harddrugs	Illegale prostitutie
sociale cohesie	,059	,046	,025	,065	-,032
N=	638	655	655	656	654

** De samenhang is sterk significant ($p < .01$) * De samenhang is significant ($p < .05$)

Tabel 6.4 Samenhang tussen sociale cohesie en het feitelijke melden⁴⁰ (Spearman Rho)

	Feitelijke melden			
	Hennepteelt	Het maken van harddrugs	Het verkopen van harddrugs	Illegale prostitutie
sociale cohesie	,046	,189	,026	,181
N=	138	76	121	37

⁴⁰ Er is voor de feitelijke meldingsbereidheid geen samengestelde variabele gemaakt.

7 Houding van burgers

7.1 Aanleiding en vraagstelling

Of burgers bereid zijn om ondermijnende criminaliteit te melden is mede afhankelijk van de houding of mening van burgers ten aanzien van dit soort activiteiten. Een negatieve houding of mening over ondermijnende criminaliteit kan van invloed zijn op het gedrag en zal leiden tot een hogere meldingsbereidheid. Andersom zullen mensen die 'onverschilliger' zijn ten opzichte van ondermijnende criminaliteitsactiviteiten, doordat ze er bijvoorbeeld niet zoveel bezwaar tegen hebben of er geen last van hebben, minder geneigd zijn om ondermijnende criminaliteitsactiviteiten te melden.

De houding van burgers ten aanzien van ondermijnende criminaliteit hebben we gemeten met de volgende vraag: *“Wat vindt u ervan als mensen zich met deze dingen bezig houden? Kunt u een score geven tussen de 1 (helemaal niet erg) en 5 (heel erg)”*⁴¹

- *Hennepteelt;*
- *Het maken van harddrugs (zoals XTC, heroïne, cocaïne en LSD);*
- *Het verkopen van harddrugs (zoals XTC, heroïne, cocaïne en LSD);*
- *Illegale prostitutie;*
- *Ernstig geweld.*

Eerder zagen we in hoofdstuk 3 dat van de respondenten die inschatten dat zij geen melding gaan maken van verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit 17%-31% van hen als reden geeft dat ze het niet zo erg vinden als iemand in hun buurt zich bezighoudt met desbetreffende ondermijnende criminaliteit (paragraaf 3.3). Van de respondenten die in het verleden inderdaad geen melding hebben gemaakt bij het vermoeden van verschillende vormen van ondermijnende criminaliteit geeft 0%-16% dit als reden aan (paragraaf 3.2). De respondenten die twijfelen of ze melding zouden maken geven als reden dat het afhangt van hoe ernstig de situatie is (67%) en of het om één of meerdere daders gaat (2%).

7.2 Houding burgers

Een grote meerderheid van de respondenten (68% tot 74%) vindt het heel erg als mensen zich bezighouden met de ondermijnende criminaliteitsactiviteiten illegale prostitutie of (het maken of verkopen van) harddrugs (figuur 7.1). Ongeveer één op de vijf respondenten is neutraal of vindt het niet zo erg als mensen zich hiermee bezighouden.

Respondenten denken anders over hennepteelt; 36% van de respondenten vindt dit heel erg, een even groot percentage vindt dit echter niet erg of is neutraal. De houding van burgers ten aanzien van hennepteelt is dus anders dan ten aanzien van harddrugs en illegale prostitutie. Dit kan komen door de maatschappelijke discussie over de medicinale werking van wiet of het legaliseren ervan en het huidige gedoogbeleid

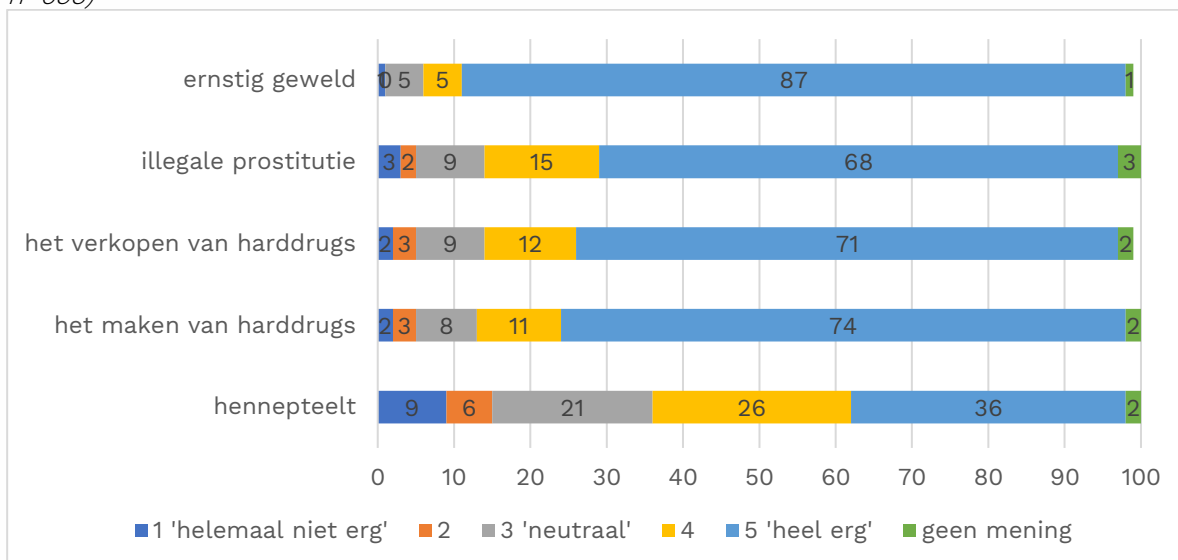
In vergelijking tot ondermijnende criminaliteitsactiviteiten vinden meer respondenten het heel erg als er sprake is van ernstig geweld; 87% van de respondenten vindt het heel erg als mensen zich hiermee bezighouden.

⁴¹ Antwoordcategorieën: 1 'helemaal niet erg'; 2; 3 'neutraal'; 4; 5 'heel erg'; geen mening

Er is dus een duidelijk onderscheid in de houding of mening van respondenten ten aanzien van verschillende typen van criminaliteit.

Figuur 7.1 De houding van burgers ten opzichte van ondermijnende criminaliteitsactiviteiten (% , n=693)

Verschillen naar achtergrondkenmerken

We hebben gekeken naar verschillen tussen groepen in de houding ten opzichte van de verschillende ondermijnende criminaliteitsactiviteiten. We maken onderscheid naar verschillende achtergrondkenmerken: sekse, leeftijd, samenstelling huishouden, etnische achtergrond, opleidingsniveau, inkomenspositie⁴². Vrouwen, respondenten van 25 jaar en ouder en mensen die een boven modaal inkomen hebben vinden ondermijnende criminaliteit over het algemeen iets erger dan respectievelijk mannen, respondenten van 10-24 jaar en mensen met een beneden modaal inkomen.

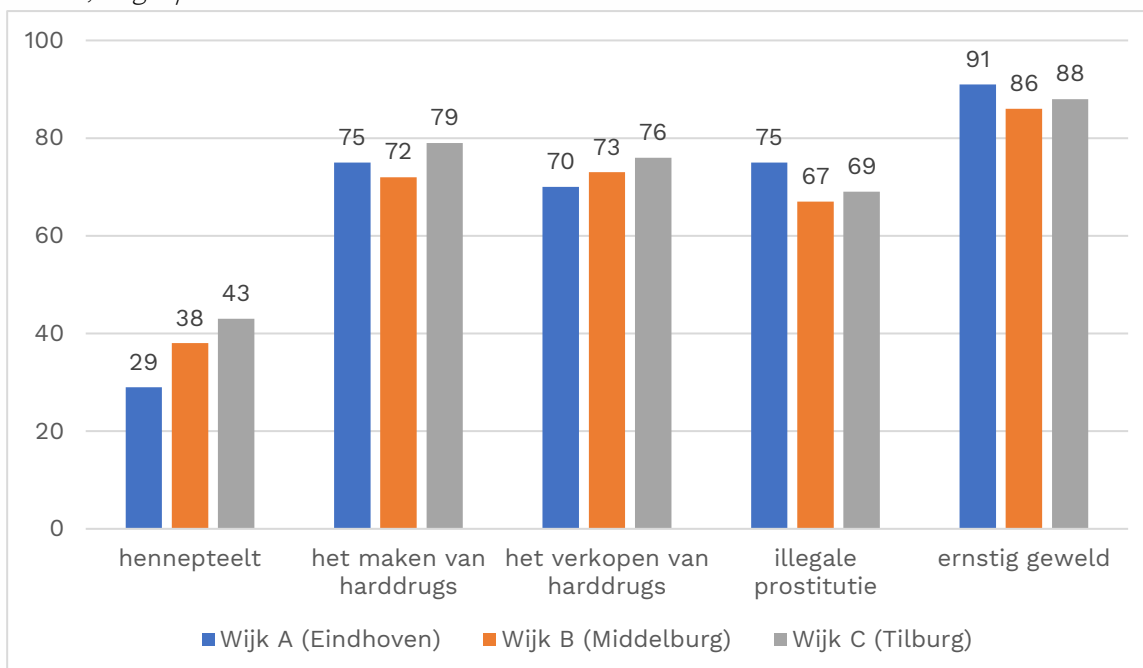
Verschillen tussen de onderzoeksbuurten

Als we kijken naar de gemiddelde houding ten opzichte van ondermijnende criminaliteit (een totaalscore op de vier ondermijnende activiteiten) is er geen (significant) onderscheid tussen buurten (zie figuur 7.2). Dit verschil is er wel als we alleen naar hennepsteelt kijken. De bewoners uit Wijk C vinden het gemiddeld genomen erger als mensen zich bezighouden met hennepsteelt dan bewoners uit Wijk A en Wijk B. Dit heeft mogelijk te maken met de inzet die er in Wijk C door de politie is gepleegd om bewoners bewuster te maken van problemen rondom ondermijnende/ georganiseerde criminaliteit, zoals de expert van de politie aangeeft. Ook in de andere wijken is er hier echter aandacht voor geweest. Wellicht in mindere mate, maar het kan niet met zekerheid als reden worden aangemerkt.

⁴² Per achtergrondkenmerk zijn groepen gemaakt (bijvoorbeeld mannen en vrouwen), we beschrijven alleen de statistisch significante verschillen tussen groepen ($p < 0.05$) op de houding van burgers ten opzicht van ondermijnende criminaliteitsactiviteiten. In de analyses is gebruik gemaakt van een gemiddeld cijfer over de vier ondermijnende criminele activiteiten. 'Ernstig geweld' is hierbij buiten beschouwing gelaten, omdat dit niet wordt gezien als ondermijnende criminaliteit.

Figuur 7.2 Percentage respondentent dat de verschillende criminaliteitsactiviteiten 'heel erg' vindt⁴³, uitgesplitst naar buurt

7.3 Relatie tussen de houding ten opzichte van ondermijnende criminaliteit en meldingsbereidheid

Er is een redelijke, maar niet heel sterke, samenhang tussen de houding van respondenten ten opzichte van ondermijnende criminaliteit en hun intentie om te melden (zie tabel 7.3). Hoe meer de respondenten het erg vinden dat mensen zich bezighouden met ondermijnende criminaliteit, hoe vaker zij inschatten dat zij geneigd zijn om ondermijnende criminaliteit te melden. Voor alle activiteiten afzonderlijk is deze samenhang aanwezig.

Tabel 7.3 Samenhang tussen de houding ten opzichte van ondermijnende criminaliteit en de intentie tot melden (Spearman's Rho)

Houding	Intentie tot melden				
	Gemiddelde totaal	Hennepsteelt	Het maken van harddrugs	Het verkopen van harddrugs	Illegale prostitutie
Gemiddelde totaal	,480**	--	--	--	--
Hennepsteelt	--	,466**	--	--	--
Het maken van harddrugs	--	--	,337**	--	--
Het verkopen van harddrugs	--	--	--	,458**	--
Illegale prostitutie	--	--	--	--	,416**
N=	635	665	665	666	657

** De samenhang is sterk significant ($p < .01$) * De samenhang is significant ($p < .05$)

⁴³ De respondenten die 'geen antwoord' hebben ingevuld zijn uit de analyse gehaald.

Als we kijken naar de *feitelijke* meldingsbereidheid dan is er een hele zwakke samenhang tussen de houding ten aanzien van het verkopen van harddrugs en het daadwerkelijk melden van deze activiteit (tabel 7.4). Hoe erger respondenten het vinden als mensen zich bezighouden met het verkopen van harddrugs, hoe vaker ze het in het verleden gemeld hebben op het moment dat ze het vermoeden hadden dat er harddrugs werkt verkocht in de buurt. Er is geen samenhang tussen de houding ten opzichte van hennepsteelt, het maken van harddrugs en illegale prostitutie en het daadwerkelijk melden ervan.

Tabel 7.4 Samenhang tussen de houding ten opzichte van ondermijnende criminaliteit en de feitelijke meldingsbereidheid⁴⁴ (Spearman's Rho)⁴⁵

Houding	Feitelijke meldingsbereidheid			
	Hennepsteelt	Het maken van harddrugs	Het verkopen van harddrugs	Illegale prostitutie
Hennepsteelt	,161	--	--	--
Het maken van harddrugs	--	,005	--	--
Het verkopen van harddrugs	--	--	,179*	--
Illegale prostitutie	--	--	--	,060
N=	142	78	126	37

** De samenhang is sterk significant ($p < .01$) * De samenhang is significant ($p < .05$)

⁴⁴ Er is voor de feitelijke meldingsbereidheid geen samengestelde variabele gemaakt.

⁴⁵ Deze correlaties kunnen variëren van 0, geen enkele samenhang tot 1, volledige positieve samenhang of -1, volledige negatieve samenhang. Een correlatie tussen de 0 en 0,2 betekent hele zwakke samenhang, tussen de 0,2 en 0,4 is een zwakke samenhang, tussen de 0,4 en 0,6 een redelijke samenhang, tussen 0,6 en 0,8 is een sterke samenhang, tussen 0,8 en 1 is een zeer sterke samenhang.

8 Inschatting gevolgen voor de buurt

8.1 Aanleiding en vraagstelling

De meldingsbereidheid van burgers kan onder andere afhangen van de mate waarin zij inschatten dat ondermijnende criminaliteit gevolgen heeft voor de buurt. Als burgers inschatten dat het voor de buurt heel slecht is als dergelijke activiteiten plaatsvinden, dan is het waarschijnlijker dat zij deze activiteiten zullen melden bij een instantie. En andersom, als zij inschatten dat het weinig consequenties heeft voor de buurt, dan zullen zij minder snel geneigd zijn tot melden.

De houding van burgers ten aanzien van de gevolgen voor de buurt hebben we gemeten met de volgende vraag: “Denkt u dat het slecht is voor uw buurt als deze activiteiten in uw buurt plaats zouden vinden?”⁴⁶

- *Hennepteelt;*
- *Het maken van harddrugs (zoals XTC, heroïne, cocaïne en LSD);*
- *Het verkopen van harddrugs (zoals XTC, heroïne, cocaïne en LSD);*
- *Illegale prostitutie;*
- *Ernstig geweld.*

Naast gevolgen voor de buurt kunnen ook persoonlijke gevolgen een reden zijn om ondermijnende criminaliteit te melden. In hoofdstuk 3 zagen we dat van de respondenten die inschatten dat zij geen melding zullen maken van verschillende vormen van criminaliteit 27%-31% als reden aangeeft dat zij er zelf geen last van hebben (paragraaf 3.3). Daarnaast vindt 23%-26% van de respondenten het niet hun probleem. Van de respondenten die feitelijk een van de ondermijnende criminaliteitsactiviteiten niet gemeld hebben in het verleden geeft 0%-22% aan er zelf geen last van te hebben gehad van de verschillende onderscheiden vormen van ondermijning en 5%-14% vindt dit soort dingen niet hun probleem. Van de respondenten die twijfelen of ze één van de verschillende vormen van ondermijnende activiteit zouden melden geeft 42% als reden op dat het ervan afhangt of ze er zelf slachtoffer van kunnen worden, of er op een andere manier last van hebben of zouden kunnen gaan hebben en 31% zegt dat het er van afhangt of ze het gevoel hebben dat er door te melden minder slachtoffers komen.

8.2 Inschatting gevolgen voor de buurt

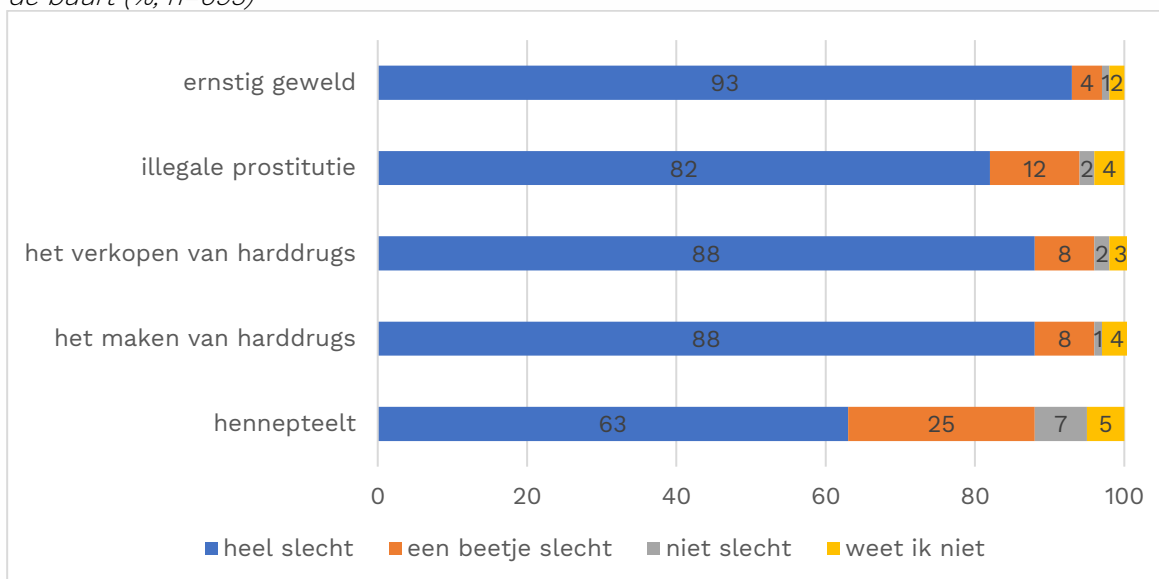
Gevolgen voor de buurt

Een grote meerderheid van de respondenten (82%-88%) vindt het heel slecht voor de buurt als er sprake is van illegale prostitutie en (het maken en verkopen van) harddrugs (figuur 8.1). De respondenten denken minder vaak dat de gevolgen van *hennepteelt* heel slecht zijn voor de buurt; 63% van hen vindt het heel slecht, 25% vindt het een beetje slecht en 12% vindt het niet slecht. In vergelijking met de ondermijnende criminaliteitsactiviteiten vinden respondenten ernstig geweld relatief vaker heel slecht voor de buurt; 93% van de respondenten. De inschatting van de ernst van de gevolgen voor de buurt hangt dus samen met het type criminaliteit dat plaats zou (kunnen) vinden.

⁴⁶ Antwoordcategorieën: heel slecht; een beetje slecht; niet slecht; weet ik niet

Figuur 8.1 De inschatting van respondenten over de gevolgen van criminaliteitsactiviteiten voor de buurt (% , n=693)

Verschillen naar achtergrondkenmerken

We hebben gekeken naar verschillen tussen groepen in de ingeschatte gevolgen voor de buurt. We maken onderscheid naar verschillende achtergrondkenmerken: sekse, leeftijd, samenstelling huishouden, etnische achtergrond, opleidingsniveau en inkomenspositie⁴⁷.

Vrouwen, ouderen (65+), autochtonen en respondenten die minimaal modaal verdienen denken vaker dat de ondermijnende activiteiten slecht zijn voor de buurt ten opzichte van respectievelijk mannen, respondenten in de leeftijd van 10-24 jaar en 25-64 jaar en respondenten met een niet-westerse achtergrond.

Verschillen tussen de onderzoeksbuurten

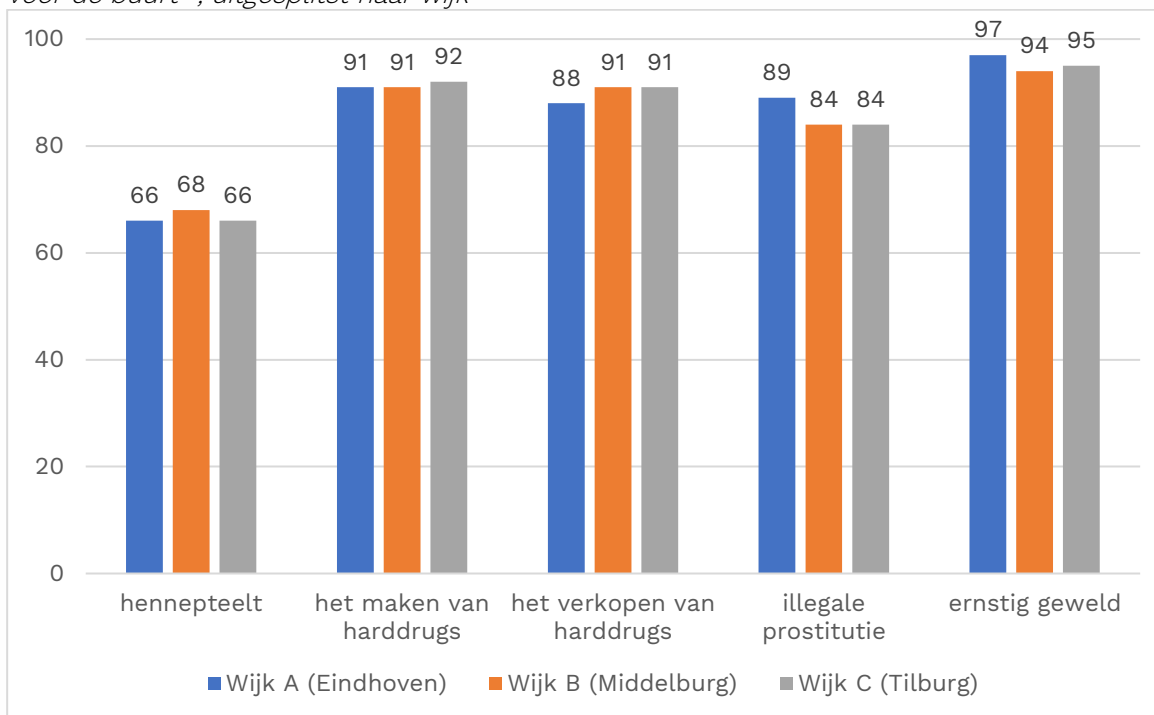
Er is geen verschil tussen de drie onderzoeksbuurten in de ingeschatte gevolgen voor de buurt als er criminaliteitsactiviteiten plaats zouden vinden. De houding ten opzichte van de gevolgen voor de buurt lijkt dus niet buurtgebonden te zijn. Figuur 8.2 laat het percentage respondenten zien per buurt dat het 'hele slecht' vindt voor de buurt als de activiteit plaats vindt.

De geïnterviewden van alle drie de onderzoeksbuurten geven aan dat er verschillende initiatieven zijn om duidelijk te maken aan de inwoners wat de gevolgen zijn van ondermijnende criminaliteit en de meldingsbereidheid te vergroten. Deze activiteiten richten zich met name op bewustwording van het probleem, informatieverstrekking en het terugkoppelen over wat er gedaan wordt met een melding.

⁴⁷ Per achtergrondkenmerk zijn groepen gemaakt (bijvoorbeeld mannen en vrouwen), we beschrijven alleen de statistisch significante verschillen tussen groepen ($p < 0.05$) op de gevolgen voor de buurt. In de analyses is gebruik gemaakt van een gemiddeld cijfer over de vier ondermijnende criminele activiteiten. 'Ernstig geweld' is hierbij buiten beschouwing gelaten, omdat dit niet wordt gezien als ondermijnende criminaliteit.

Figuur 8.2 Percentage respondentent die inschat dat criminaliteitsactiviteiten 'heel slecht' zijn voor de buurt⁴⁸, uitgesplitst naar wijk

8.3 Relatie tussen inschatting gevolgen voor de buurt en meldingsbereidheid

Zoals we veronderstelden hebben respondenten die de gevolgen van ondermijnende criminaliteit voor de buurt als ernstiger inschatten meer de intentie om melding te maken van ondermijnende criminaliteit. Er is een redelijke samenhang, maar niet een hele sterke samenhang (zie tabel 8.3).

Bij de activiteiten afzonderlijk is er een redelijke samenhang tussen de houding over de gevolgen voor de buurt en de meldingsbereidheid als het gaat om hennepsteelt en om illegale prostitutie. Bij het maken van harddrugs is er weliswaar een significante samenhang, maar deze is zwak. Dit betekent dat de houding over de ernst van de gevolgen van het maken van harddrugs weliswaar een positieve invloed heeft op de meldingsbereidheid, maar dat dit slechts een héél klein deel van de verschillen verklaart in de meldingsbereidheid als het gaat om het maken van harddrugs.

Naast de relatie met de intentie tot melden hebben we ook gekeken naar de samenhang tussen de houding over de gevolgen voor de buurt van ondermijnende criminaliteit en de feitelijke meldingsbereidheid. Uit de analyses blijkt dat er voor geen van de ondermijnende criminaliteitsactiviteiten een significante samenhang is (tabel 8.4).

⁴⁸ De respondenten die 'geen antwoord' hebben ingevuld zijn niet meegenomen in de analyse.

Tabel 8.3 Samenhang tussen de ingeschatte ernst van de gevolgen van ondermijnende criminaliteit voor de buurt en de intentie tot melden (Spearman's Rho)

Ingeschatte ernst van de gevolgen voor de buurt	Intentie tot melden				
	Gemiddelde totaal	Hennep-teelt	Het maken van harddrugs	Het verkopen van harddrugs	Illegale prostitutie
Gemiddelde totaal	,404**	--	--	--	--
Hennep-teelt	--	,438**	--	--	--
Het maken van harddrugs	--	--	,290**	--	--
Het verkopen van harddrugs	--	--	--	,356**	--
Illegale prostitutie	--	--	--	--	,414**
N=	615	647	653	662	657

** De samenhang is sterk significant ($p < .01$) * De samenhang is significant ($p < .05$)

Tabel 8.4 Samenhang tussen de ingeschatte ernst van de gevolgen van ondermijnende criminaliteit voor de buurt en de feitelijke meldingsbereidheid⁴⁹ (Spearman's Rho)

Ingeschatte ernst van de gevolgen voor de buurt	Feitelijke meldingsbereidheid			
	Hennep-teelt	Het maken van harddrugs	Het verkopen van harddrugs	Illegale prostitutie
Hennep-teelt	,126	--	--	--
Het maken van harddrugs	--	,023	--	--
Het verkopen van harddrugs	--	--	,154	--
Illegale prostitutie	--	--	--	,038
N=	139	77	124	38

⁴⁹ Er is voor de feitelijke meldingsbereidheid geen samengestelde variabele gemaakt.

9 Wetsgetrouwheid

9.1 Aanleiding en vraagstelling

In hoeverre burgers bereid zijn om melding te maken van ondermijnende criminaliteitsactiviteiten kan (onder andere) beïnvloed worden door hun basishouding tegenover criminele activiteiten en de mate waarin ze het belangrijk vinden zich aan de wet te houden. De veronderstelling is dat burgers die als basishouding allerlei vormen van criminaliteit veroordelen en zich aan de wet willen houden eerder geneigd zullen zijn om criminaliteit te melden. Andersom zullen burgers die (sommige vormen van) criminaliteit 'gedogen' en minder wetsgetrouw zijn minder snel geneigd zijn om melding te maken bij een instantie op het moment dat zij vermoedens hebben van criminele activiteiten in de buurt.

Om de basishouding tegenover criminele activiteiten te meten is gebruik gemaakt van de schaal 'Wetsgetrouwheid'⁵⁰. Deze is ontwikkeld bij onderzoek onder jongeren en meet in hoeverre burgers het belangrijk vinden om zich altijd aan de wet te houden. De vraagstelling is: "Wat vindt u van de volgende uitspraken"⁵¹:

- *Je mag best eens iets doen dat verboden is, als je maar niet wordt opgepakt;*
- *Je mag best eens liegen als dat veel geld oplevert;*
- *Je mag wel stelen als je geld nodig hebt;*
- *Inbreken bij rijke mensen is niet zo erg.*

9.2 Wetsgetrouwheid in cijfers

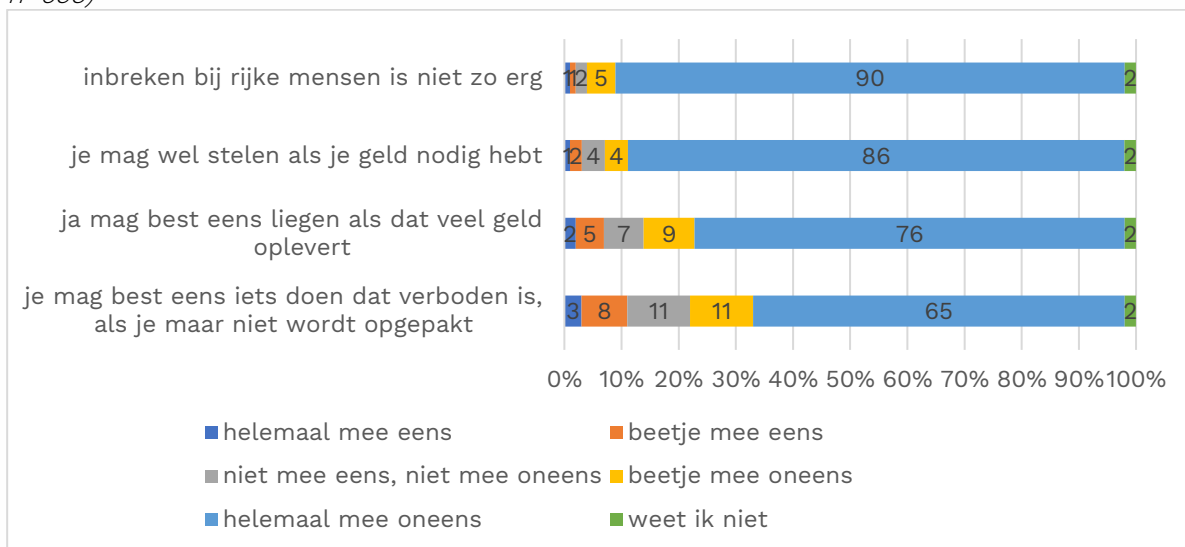
Een grote meerderheid van de respondenten is het helemaal oneens met de stellingen, waarmee zij aangeven dat ze wetsgetrouw zijn (figuur 9.1). Er is wel onderscheid in het type activiteit. Zo is 76% van de respondenten het oneens met de stelling dat je best eens iets mag doen wat verboden is, als je maar niet wordt opgepakt. Over het inbreken bij rijke mensen zegt echter een grotere meerderheid van 95% dat zij het er mee oneens zijn dat dit niet zo erg is.

⁵⁰ Megens, K. C. & Weerman, F. M. (2010). Attitudes, delinquency and peers: The role of social norms in attitude-behaviour inconsistency. *European Journal of Criminology*, 4, 299-316. Voor deze vragenlijst zijn vier van de vijf items gebruikt.

⁵¹ Antwoordcategorieën: helemaal mee eens; beetje mee eens; niet mee eens, niet mee oneens; beetje mee oneens; helemaal mee oneens; weet ik niet

Figuur 9.1 De mate waarin respondenten het belangrijk vinden zich aan de wet te houden (% , n=693)

Verschillen naar achtergrondkenmerken

We hebben gekeken naar verschillen tussen groepen in de wetsgetrouwheid. We maken onderscheid naar verschillende achtergrondkenmerken: sekse, leeftijd, samenstelling huishouden, etnische achtergrond, opleidingsniveau en inkomenspositie⁵².

Vrouwen, respondenten met een autochtone achtergrond en mensen die modaal verdienen zijn gemiddeld genomen iets meer wetsgetrouw in vergelijking tot respectievelijk mannen, mensen met een niet-westerse migratieachtergrond en mensen met een beneden-modaal inkomen. Tot slot zijn jongeren in de leeftijd van 10-24 jaar iets minder wetsgetrouw dan respondenten van 25 jaar en ouder.

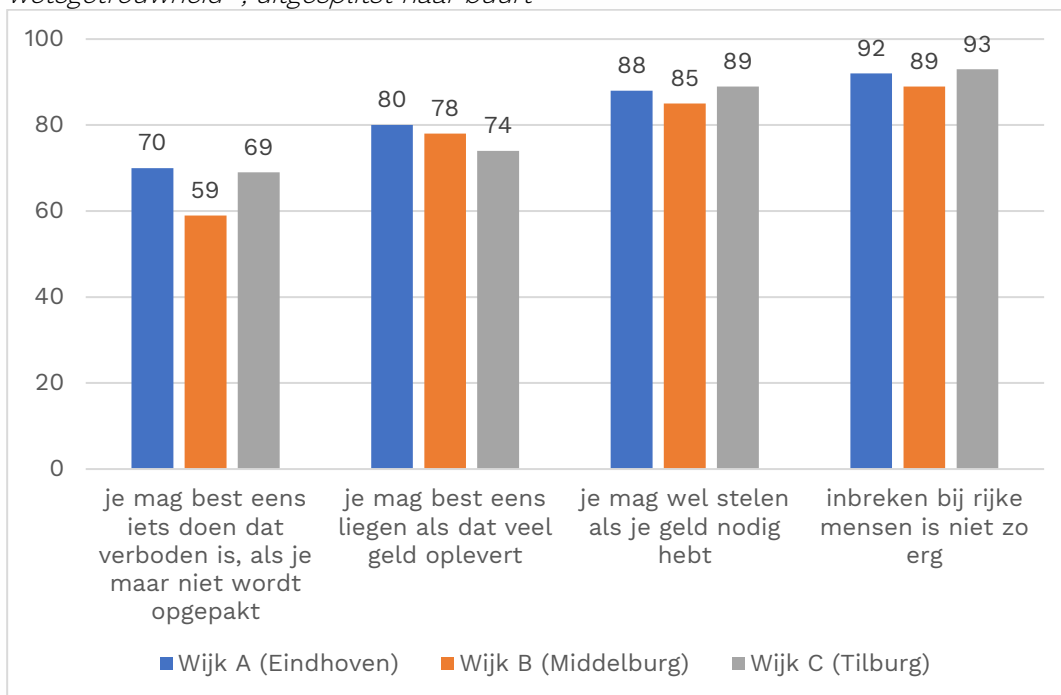
Verschillen tussen de onderzoeksbuurten

Als we kijken naar het gemiddelde op de vier stellingen over wetsgetrouwheid dan is er een net niet significant verschil tussen de drie buurten. Tussen Wijk A en Wijk B is er wel een significant verschil: respondenten uit Wijk A zijn over het algemeen iets meer wetsgetrouw dan respondenten uit Wijk B. Uit het overzicht van de vier stellingen afzonderlijk (figuur 9.2) blijkt dat er met name een verschil zit met betrekking tot de stelling dat je best eens iets mag doen dat verboden is; 70% van de respondenten uit Wijk A is het hier helemaal mee oneens ten opzichte van 59% van de respondenten uit Wijk B.

⁵² Per achtergrondkenmerk zijn groepen gemaakt (bijvoorbeeld mannen en vrouwen), we beschrijven alleen de statistisch significante verschillen tussen groepen ($p < 0.05$) op de wetsgetrouwheid. In de analyses is gebruik gemaakt van een gemiddeld cijfer over de vier stellingen over wetsgetrouwheid.

Figuur 9.2 Percentage respondentent dat het helemaal oneens is met de stellingen over wetsgetrouwheid⁵³, uitgesplitst naar buurt

9.3 Relatie tussen wetsgetrouwheid en meldingsbereidheid

Er is een positieve samenhang tussen de mate van wetsgetrouwheid⁵⁴ en de intentie tot melden; respondenten die meer wetsgetrouw zijn hebben vaker de intentie om het te melden als er sprake is van ondermijnende criminaliteit (tabel 9.3). Deze samenhang is wel zwak, wat betekent dat wetsgetrouwheid wel een rol speelt maar slechts een heel klein deel verklaart van de verschillen in de meldingsbereidheid van de respondenten.

Er is geen significante samenhang tussen wetsgetrouwheid en het feitelijk melden van een van de ondermijnende activiteiten als deze plaats hebben gevonden (tabel 9.4). Er zijn dus andere factoren die verklaren waarom respondenten ondermijnende criminaliteitsactiviteiten wel of niet gemeld hebben in het verleden.

Tabel 9.3 Samenhang tussen wetsgetrouwheid en de intentie tot melden (Spearman's Rho)

	Intentie tot melden				
	Totaal	Hennepteelt	Het maken van harddrugs	Het verkopen van harddrugs	Illegale prostitutie
Wetsgetrouwheid	,258**	,289**	,133**	,207**	,080*
N=	638	654	653	654	653

** De samenhang is sterk significant (p<.01) * De samenhang is significant (p<.05)

⁵³ De respondenten die 'weet ik niet' hebben ingevuld zijn niet meegenomen in de analyse.

⁵⁴ De analyse is uitgevoerd met het gemiddelde cijfer van de vier stellingen over wetsgetrouwheid.

*Tabel 9.4 Samenhang tussen de wetsgetrouwheid en de feitelijke meldingsbereidheid⁵⁵
(Spearman's Rho)*

	Feitelijke meldingsbereidheid			
	Hennepteelt	Het maken van harddrugs	Het verkopen van harddrugs	Illegale prostitutie
Wetsgetrouwheid	,003	,065	,051	,204
N=	139	74	121	36

Indien er een vervolg komt van deze pilotstudie – en de huidige vragenlijst daartoe doorontwikkeld kan worden – is het raadzaam te verkennen of de wetsgetrouwheidschaal meer toepasbaar gemaakt kan worden op de in dit onderzoek centraal staande problematiek.

⁵⁵ Er is voor de feitelijke meldingsbereidheid geen samengestelde variabele gemaakt.

10 Factoren die meldingsbereidheid bepalen

In de vorige hoofdstukken zijn verschillende factoren beschreven die van invloed kunnen zijn op de meldingsbereidheid van burgers: het vertrouwen in de politie en de gemeente (hoofdstuk 5), de sociale cohesie in de buurt (hoofdstuk 6), de houding van burgers ten opzichte van ondermijnende criminaliteit (hoofdstuk 7), de inschatting van de gevolgen van ondermijnende criminaliteit voor de buurt (hoofdstuk 8) en de wetsgetrouwheid (hoofdstuk 9). In deze hoofdstukken hebben we gekeken naar de samenhang tussen de individuele factoren en zowel de intentie tot melden als de feitelijke meldingsbereidheid.

Dit hoofdstuk beschrijft welke van bovenstaande factoren van invloed zijn op de meldingsbereidheid als we deze factoren in samenhang met elkaar bekijken. Hierbij houden we rekening met de verschillen in persoonskenmerken, zoals geslacht, leeftijd, gezinssamenstelling, inkomen, opleidingsniveau en etniciteit.

10.1 Toelichting methodiek

Zoals de resultaten uit hoofdstuk 3 laten zien is er een verschil tussen de intentie tot melden en de feitelijke meldingsbereidheid. Deze laatste ligt een stuk lager. Het is daarom interessant om te onderzoeken welke factoren van invloed zijn op zowel de intentie tot melden als de feitelijke meldingsbereidheid. Er zijn in dit onderzoek echter te weinig respondenten om uitspraken te kunnen doen over de invloed van de onderzochte factoren op de feitelijke meldingsbereidheid. Het gaat bij deze pilot in dit hoofdstuk om een eerste verkenning van de data. Om daadwerkelijk uitspraken te kunnen doen over de factoren die van invloed zijn op de (feitelijke) meldingsbereidheid zijn naast een grotere steekproef ook uitgebreidere analyses nodig waarbij bijvoorbeeld gekeken kan worden naar mogelijke interactie-effecten.

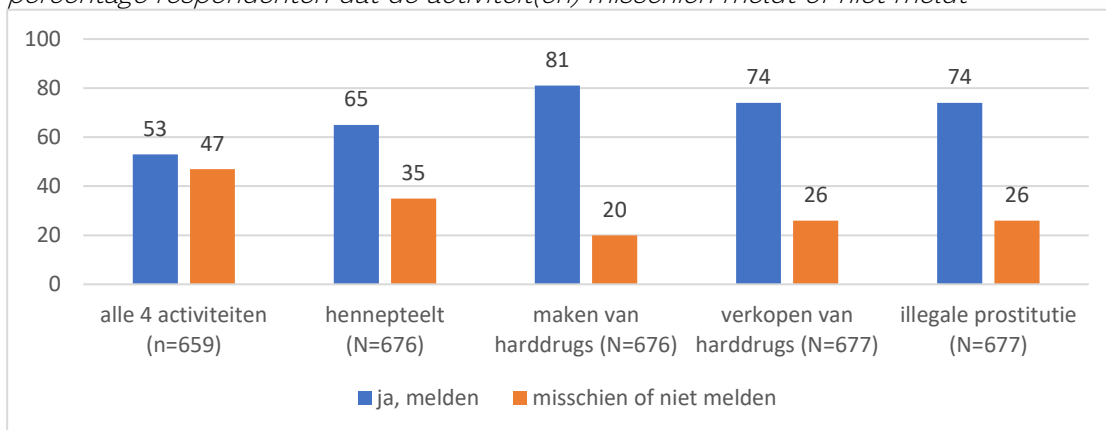
Als respondenten vermoedens hebben dat buurtbewoners zich bezig zouden houden met ondermijnende criminaliteit, dan schatten zij over het algemeen vrij vaak in dat zij dit zouden melden bij een instantie (zie paragraaf 3.3). Niet iedereen zou dit echter doen. Om te kunnen onderzoeken welke factoren van invloed zijn op de intentie tot melden hebben we twee groepen gemaakt⁵⁶.

De ene groep bestaat uit respondenten die zeggen dat ze de activiteiten zouden melden, en de andere groep bestaat uit respondenten die voor een (of meerdere) activiteit(en) hierover twijfelen of zeggen dat ze dit niet zouden doen. Figuur 10.1 laat de verdeling van de groepen zien.

⁵⁶ Er zijn verschillende manieren om te onderzoeken welke factoren in samenhang van invloed zijn op de meldingsbereidheid. In de vragenlijst konden respondenten aangeven of zij activiteiten niet, misschien of wel zouden melden. Omdat deze intentie tot melden scheef verdeeld is (veel respondenten zeggen dat zij zullen melden), hebben we ervoor gekozen om voor deze onderzoeksvraag twee groepen aan te maken.

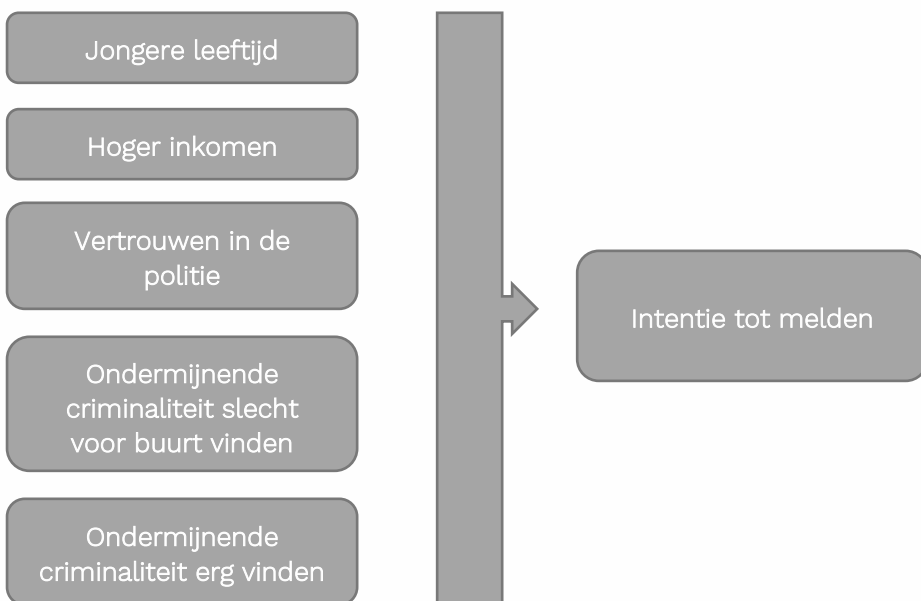
Figuur 10.1 Percentage respondent(en) dat de intentie heeft om de activiteit(en) te melden en percentage respondent(en) dat de activiteit(en) misschien meldt of niet meldt⁵⁷

10.2 Bevindingen

Figuur 10.2 toont de bevindingen de regressieanalyse in een grafische weergave. De achterliggende (statistische) gegevens, inclusief een beschrijving hiervan, staan in bijlage 2.

Figuur 10.2 Factoren die van invloed zijn op de intentie tot melden (resultaten uit de regressieanalyse)

Het figuur laat zien dat twee achtergrondkenmerken van invloed zijn op de meldingsbereidheid. Hoe hoger het inkomen van een burger is, des te sterker is de intentie om

⁵⁷ Bij de categorie ‘alle 4 activiteiten’ geldt dat de groep die op alle vier de activiteiten ‘ja, melden’ hebben geantwoord zijn onderverdeeld in de groep ‘ja, melden’. Als er op één of meerdere activiteiten het antwoord ‘misschien’ of ‘nee’ is gegeven dan zijn de respondenten ingedeeld bij de groep (op één of meer activiteiten) ‘misschien of niet melden’.

ondermijnende criminaliteitsactiviteiten te melden. En: hoe ouder de burgers zijn, des te minder zij de intentie hebben om te melden.⁵⁸

Hiernaast blijken drie factoren van belang. Hoe meer algemeen vertrouwen in de politie, hoe erger burgers de criminele activiteiten vinden, en hoe meer burgers inschatten dat er negatieve gevolgen zijn van deze activiteiten voor de buurt; hoe meer burgers de intentie hebben om de ondermijnende activiteiten te melden.

10.3 Belangrijkste factoren in meldingsbereidheid

Eerder (in paragraaf 3.7) maakten we op basis van verschillende vraagstellingen reeds een tussentijdse balans op, kijkend naar redenen die respondenten hebben om wel of juist niet melding te maken van ondermijnende criminaliteit. Naar aanleiding van de analyses in dit hoofdstuk vullen we de samenvattende tabel aan.

Tabel 10.3 Factoren die van invloed zijn op meldingsbereidheid op basis van verschillende vraagstellingen

A. Redenen waarom men niet heeft gemeld:	B. Redenen waarom men geen intentie tot melden heeft:	C. Factoren die een rol spelen in overweging:	D. Factoren die mate van meldingsbereidheid bepalen:
Te weinig bewijs/bang vals beschuldigen.	Met name geen last hebben, niet mijn probleem, het niet zo erg vinden.	Met name de mate van ernst van de situatie.	Het algemene vertrouwen in de politie.
Op grote afstand gevolgd door angst voor wraak/bang niet zelf anoniem te kunnen blijven.	Gevolgd op kleine afstand door angst voor wraak, geen verrader willen zijn.	Het zeker weten en kunnen bewijzen dat dader het gedaan heeft.	De mate waarin burgers de ondermijnende activiteiten erg vinden.
Dat melden geen zin heeft: niets tegen te doen, gemeente doet toch niets.	Vervolgens dat melden geen zin heeft: dat er niets aan te doen is of de gemeente/politie er niets mee zal doen.	De mate waarin melden zin heeft, er minder slachtoffers komen (zelf en anderen).	De mate waarin burgers de ondermijnende activiteiten slecht vinden voor de buurt.
Bij hennepsteelt is hiernaast ook nog sterk van belang dat respondent er zelf geen last van heeft, het niet zo erg vindt en het niet zijn/haar probleem vindt.		Het zelf anoniem kunnen blijven.	

Bovenstaande opsomming laat zien dat de verschillende vraagstellingen en analyses ook verschillende bevindingen genereren. Desalniettemin is het wel mogelijk hieruit een rode lijn te

⁵⁸ Overigens zagen we eerder, in paragraaf 3.2 dat bij het feitelijke melden het omgekeerde het geval is. Personen met een boven modaal inkomen hebben feitelijk juist minder vaak melding gemaakt van ondermijnende criminaliteit.

ontdekken. De volgende vier factoren blijken het meest van belang als het gaat om de bereidheid melding te maken van ondermijnende criminaliteit:

- Zekerheid en bewijs over daderschap
- Bewustzijn ernst problematiek
- Het vertrouwen in het optreden van de politie en de gemeente
- Vertrouwen in en kennis over anoniem melden

11 Burgerprofielen

Op basis van de informatie uit deze (beperkte) pilot hebben we (vooralsnog) met behulp van een clusteranalyse vier profielen van burgers onderscheiden. Onderstaand schema ligt per burgerprofiel het meldprofiel toe, hoeveel van onze respondenten tot dit profiel behoren, wat relatief vaak hun achtergrondkenmerken zijn⁵⁹ en wat op basis van deze informatie interventiemogelijkheden zouden kunnen zijn.

	MELDERS	WAARSCHIJNLIJKE MELDERS	(NOG) NIET-MELDERS	NIET-MELDERS
CLUSTER	1	2	3	4
MELD-PROFIEL	Hoge intentie tot melden, bewust van gevolgen, bekend met meldmogelijkheden, vertrouwen in politie. Maar weinig inzicht/zekerheid over wat in buurt qua ondermijnende criminaliteit plaatsvindt.	Redelijk hoge intentie tot melden, redelijk bewust van gevolgen en enig inzicht, zekerheid over wat in buurt qua ondermijnende criminaliteit plaatsvindt. Maar weinig bekend met meldmogelijkheden en weinig vertrouwen in de politie.	Weinig intentie tot melden, weinig vertrouwen in de politie, helemaal niet bewust van gevolgen, en weinig wetsgetrouw. Wel enig inzicht, zekerheid over wat in buurt qua ondermijnende criminaliteit plaatsvindt. Redelijk bekend met meldmogelijkheden.	Heel weinig intentie tot melden, niet bewust van gevolgen en redelijk onbekend met meldmogelijkheden. Wel redelijk vertrouwen in de politie, enig inzicht/zekerheid over wat in buurt plaatsvindt en wetsgetrouw.
AANTAL	276	191	112	114
ACHTERGRONDKENMERKEN	45+, relatief hoog inkomen, weinig ervaren sociale cohesie.	25-64 jaar, relatief vaak HBO/WO en veel ervaren sociale cohesie.	13-24 jaar en laag inkomen, relatief vaak man en redelijk ervaren sociale cohesie.	65+, laag opleidingsniveau en inkomen, relatief vaak vrouw, weinig sociale cohesie.
INTERVENTIEMOGELIJKHEDEN	Inzet op het zicht op ondermijnende criminaliteit, bijvoorbeeld door burgers inzicht te geven in wat belangrijke signalen van ondermijnende criminaliteit zijn.	Inzet op versterken vertrouwen in politie en op het bekend maken van meldmogelijkheden.	Inzet op versterken vertrouwen politie en op bewustwording van negatieve gevolgen van ondermijnende criminaliteit	Inzet op bewustwording van negatieve gevolgen van ondermijnende criminaliteit en op het meer bekend maken van meldmogelijkheden.

⁵⁹ Niet genoemde kenmerken komen niet relatief vaak voor.

bureau broekhuizen

Onderstaande tabel laat zien hoe deze burgerprofielen aanwezig zijn in de drie onderzoeksbuurten. Bij Wijk A vormen de 'waarschijnlijk melders' de grootste groep, gevolgd door de 'melders'. Bij Wijk B de melders en hiernaast zijn de drie andere groepen ongeveer even groot (rond de 20%). In Wijk C is bijna de helft een 'melder' en is (op grote afstand) vervolgens de 'waarschijnlijke melders' de grootste aanwezige groep.

	MELDERS	WAARSCHIJNLIJKE MELDERS	(NOG) NIET-MELDERS	NIET-MELDERS
CLUSTER	276	191	112	114
MELD-PROFIEL	Hoge intentie tot melden, bewust van gevolgen, bekend met meldmogelijkheden, vertrouwen in politie. Maar weinig inzicht/zekerheid over wat in buurt qua ondermijnende criminaliteit plaatsvindt.	Redelijk hoge intentie tot melden, redelijk bewust van gevolgen en enig inzicht, zekerheid over wat in buurt qua ondermijnende criminaliteit plaatsvindt. Maar weinig bekend met meldmogelijkheden en weinig vertrouwen in de politie.	Weinig intentie tot melden, weinig vertrouwen in de politie, helemaal niet bewust van gevolgen, en weinig wetsgetrouw. Wel enig inzicht, zekerheid over wat in buurt qua ondermijnende criminaliteit plaatsvindt. Redelijk bekend met meldmogelijkheden.	Heel weinig intentie tot melden, niet bewust van gevolgen en redelijk onbekend met meldmogelijkheden. Wel redelijk vertrouwen in de politie, enig inzicht/zekerheid in wat in buurt plaatsvindt en wetsgetrouw.
Wijk A	31,3%	35,2%	15,9%	17,6%
Wijk B	39,9%	20,2%	18,8%	21,1%
Wijk C	47,6%	27,0%	14,1%	11,3%
totaal	39,8%	27,6%	16,2%	16,5%

* vetgedrukt zijn aandelen die relatief hoog zijn in vergelijking tot het totaal

12 Samenvatting buurtprofielen

Gedurende deze rapportage is bij elk onderwerp stilgestaan bij verschillen tussen de drie onderzoeksbuurtten. Naast deze overkoepelende rapportage zijn er uitgebreide afzonderlijke buurtprofielen opgeleverd over de drie deelnemende onderzoeksbuurtten. In dit hoofdstuk vatten we in tabel 12.1 in grote lijnen schematisch samen wat de bevindingen in de drie onderzoeksbuurtten zijn.

Het voornaamste doel van dit hoofdstuk is laten zien dat in elke buurt een plan op maat nodig is om de meldingsbereidheid te vergroten. Een dergelijk lokaal plan is naar onze mening noodzakelijk omdat elke buurt andere typen burgers huisvest, een andere context en geschiedenis heeft, een andere problematiek kent, een andere aanpak tot dusverre, een ander kennisniveau over meldmogelijkheden en andere samenstelling van burgerprofielen heeft. We zoomen hier kort in op enkele buurt-specifieke aanknopingspunten voor mogelijke beleidsmaatregelen gericht op het verhogen van de meldingsbereidheid van bewoners.⁶⁰

Wijk A (Eindhoven)

In Wijk A hebben bewoners relatief weinig vertrouwen in de gemeente en de politie. Ook vinden opvallend veel bewoners hennepsteelt niet erg (meer nog dan in de andere twee onderzoeksbuurtten). Dit zijn factoren waarop men in deze buurt in kan zetten om de meldingsbereidheid te vergroten. Hiernaast zijn er in Wijk A relatief veel 'waarschijnlijk melders', die geholpen zouden zijn met meer kennis van meldmogelijkheden.

Wijk B (Middelburg)

Bewoners uit Wijk B geven aan met name niet te melden omdat ze van ondermijnende criminaliteit geen last hebben. In Wijk B zou men daarom kunnen focussen op het bewustmaken van de mogelijke gevolgen voor bewoners van dergelijke activiteiten. Hierbij is speciale aandacht nodig voor negatieve consequenties van hennepsteelt, waarvan men zich het minst bewust is. In Wijk B zijn er relatief veel 'niet melders'. Bij deze groep (veelal 65+ers met een laag inkomensniveau) is het naast het inzetten op bewustwording van negatieve gevolgen van ondermijnende criminaliteit goed om de meldmogelijkheden meer onder de aandacht te brengen.

Wijk C (Tilburg)

In Wijk C valt op dat de intentie tot melden beduidend hoger ligt dan de feitelijke meldingsbereidheid. Dit komt waarschijnlijk doordat er in deze wijk relatief veel hoger opgeleiden wonen bij wie het verschil tussen beide relatief het hoogst is. De belangrijkste reden waarom bewoners feitelijk vaak niet melden is onzekerheid of ze wel echt criminaliteit waargenomen hebben en of ze daar wel genoeg bewijs voor hebben (ze niet foutief iemand beschuldigen). In Wijk C kan het kansrijk zijn om goed uit te leggen dat de politie eerst zelf grondig onderzoek zal verrichten voordat ze tot een aanhouding over gaan. Dus dat alleen een signaal of een 'niet pluis gevoel' al zeker bij de politie gemeld kan worden. Ook behoeft Wijk C verdere aandacht op het gebied van bewustwording van de gevolgen van hennepsteelt.

⁶⁰ Het is natuurlijk aan de communicatie-experts van de desbetreffende gemeenten om een lokaal plan te maken op basis van de bevindingen uit dit onderzoek. Dit hoofdstuk is – zoals al gezegd – met name bedoeld om te laten zien dat er verschillen zijn tussen buurten die ervoor zorgen dat een buurt-specifieke aanpak het meest kans van slagen heeft.

bureau broekhuizen

Tabel 12.1 Schematische samenvatting bevindingen per buurt.

	Wijk A (Eindhoven)	Wijk B (Middelburg)	Wijk C (Tilburg)
Kenmerken buurt- (bewoners)	79% sociale huur; € 171.000 gemiddelde WOZ; relatief weinig gezinnen en 0 tot 17-jarigen; 47% autochtone inwoners, 19% westers, 34% niet-westerse migratieherkomst; 27% laag huishoudinkomen.	61% sociale huur; € 120.000 gemiddelde WOZ; 13% 15 tot 25 jaar, 19% 65+; 68% autochtoon, 12% westers, 20% niet-westerse migratieachtergrond.	16% sociale huur; € 214.841 gemiddelde WOZ; relatief veel 12 tot 17-jarigen en weinig 80+; 10% niet-westerse migratieherkomst, 6% armoedehuishouden.
Leefbaarheid en overlast	Veel fysieke verloedering, met name door afbraak en opbouw woningen, overlast bij een centrale straat met veel winkels en horeca, sociale overlast en overlast van dronkenschap en drugsgebruik.	Concentraties sociale problematiek en overlast, veel zwerfvuil. Relatief veel drugsoverlast, burenruzies, geluids-overlast, overlast hangjongeren en afval op straat.	Goede kwaliteit woningen, speelvoorzieningen: 'een goede wijk om in te wonen'. Redelijk wat overlast van rondhangende jongeren.
Omgang bewoners buurt	Redelijk weinig sociale cohesie en betrokkenheid bij de buurt. Weinig contact tussen bewoners. Scheidslijn tussen twee buurten.	Prettige sfeer, 'gemiddelde' sociale cohesie, aantal actieve bij de buurt betrokken bewoners. Wel scheidslijnen tussen 'kringen' en buurten, eenzame ouderen.	Weinig mensen op straat, veel anonimiteit. Prettige omgang, thuis voelen, maar weinig contact. Actief en betrokken buurtpreventieteam.
Ondermijnende criminaliteit en veiligheid	Relatief veel woninginbraken en onveiligheidsgevoelens. Relatief veel winkels, horeca en bewoners met veel geld ondanks weinig klanten/ inkomsten (signaal ondermijning). Hennepteelt, mensenhandel, witwassen, fraude met subsidies, verkopen drugs vinden plaats.	Hennepteelt, verkopen en maken harddrugs, drugsgebruik en drugsoverlast vinden plaats. Relatief veel ernstig geweld. Ook komen winkels en horeca voor die zonder klanten wel blijven bestaan (signaal ondermijning).	Relatief weinig criminaliteit en hoog veiligheidsgevoel. Er zijn wel 'zware' criminelen woonachtig en actief. Er vindt hennepteelt plaats en (in een iets minder mate) verkoop van harddrugs.

bureau broekhuizen

	Wijk A (Eindhoven)	Wijk B (Middelburg)	Wijk C (Tilburg)
Bewustzijn ernst ondermijnende criminaliteit	Weinig bewoners vinden hennepsteelt erg (en ook beduidend minder dan in de andere twee onderzoeksbuurten) en er zijn bewoners die denken dat dit geen gevolgen heeft voor buurt. Men vindt andere vormen van ondermijning (verkopen en kopen harddrugs en illegale prostitutie) vaker erg en ziet daarvan ook meer negatieve gevolgen voor de buurt.	Bewoners vinden hennepsteelt minder erg en schatten negatieve gevolgen hiervan voor buurt minder groot in dan van andere onderscheiden ondermijnende activiteiten (verkopen en kopen harddrugs en illegale prostitutie).	Bewoners vinden hennepsteelt minder erg en schatten negatieve gevolgen hiervan voor buurt minder groot in dan van andere onderscheiden ondermijnende activiteiten (verkopen en kopen harddrugs en illegale prostitutie).
Vertrouwen in de politie	Relatief weinig vertrouwen in de gemeente en de politie	Redelijk vertrouwen in de politie	Redelijk veel vertrouwen in politie en gemeente
Meldingsbereidheid	<p>Uit de enquête: intentie tot melden is veel hoger dan feitelijke meldingsbereidheid. Meldingsbereidheid hennepsteelt is lager dan van andere vormen van ondermijning.</p> <p>Uit de interviews: volgens professionals is de meldingsbereidheid laag en is er sprake van meldings-moeheid. Burgers denken dat het geen zin heeft, zijn bang voor wraak en zijn gewend aan de drugsoverlast.</p> <p>Inzet op verhogen meldingsbereidheid tot nu toe: op straat spreken met burgers, flyers uitdelen, beter terugkoppelen meldingen en acties.</p>	<p>Uit de enquête: intentie tot melden is hoger dan feitelijke meldingsbereidheid. Maar feitelijke meldingen liggen wel veel hoger dan in de andere twee onderzoeksbuurten. Meldingsbereidheid hennepsteelt is lager dan van andere vormen van ondermijning.</p> <p>Uit de interviews: volgens professionals is de meldingsbereidheid laag, met name vanwege angst voor represailles.</p> <p>Inzet op verhogen meldingsbereidheid tot nu toe: bedanken na goede melding, (binnenkort) spreekuur in winkelcentrum.</p>	<p>Uit de enquête: intentie tot melden is veel hoger dan feitelijke meldingsbereidheid. Alleen de intentie ligt in deze buurt hoger dan in de andere twee onderzoeksbuurten. Meldingsbereidheid hennepsteelt is lager dan van andere vormen van ondermijning.</p> <p>Uit de interviews: volgens wijkexperts is meldingsbereidheid relatief hoog.</p> <p>Inzet op verhogen meldingsbereidheid tot nu toe: buurtbus, buurttent, avonden voor buurtpreventieteam.</p>

bureau broekhuizen

	Wijk A (Eindhoven)	Wijk B (Middelburg)	Wijk C (Tilburg)
Redenen om niet te melden	Ze melden vooral niet omdat ze het niet zo erg vinden (27%), omdat ze er zelf geen last van hebben (23%) en dat ze dit soort dingen niet hun probleem vinden (19%).	Ze melden vooral niet omdat ze er geen last van hebben (26%) of het niet als hun probleem zien (21%), omdat ze dit soort activiteiten niet zo erg vinden (16%) of geen verrader willen zijn (14%).	Ze melden vooral niet omdat ze er zelf geen last van hebben (25%), ze dit soort dingen niet hun probleem vinden (21%), ze het niet zo erg vinden (19%) en dat ze geen verrader willen zijn (14%).
Kennis over melden	65% is helemaal op de hoogte van de mogelijkheden om melding van criminaliteit te maken, 26% gedeeltelijk en 9% niet. 54% weet dat anoniem melden bestaat én hoe dat werkt, 31% kent het wel, maar weet niet hoe het werkt en 16% kent anoniem melden helemaal niet	70% is helemaal op de hoogte van de mogelijkheden om melding van criminaliteit te maken, 24% gedeeltelijk en 6% niet. 41% weet dat anoniem melden bestaat én hoe dat werkt, 43% kent het wel, maar weet niet hoe het werkt en 17% kent anoniem melden helemaal niet	60% is helemaal bekend met de mogelijkheden om criminaliteit te melden, 36% gedeeltelijk en 4% niet. 38% weet dat anoniem melden bestaat én hoe dat werkt, 51% kent het wel, maar weet niet hoe het werkt en 11% kent anoniem melden helemaal niet.
Burgerprofielen (op basis van intentie tot melden)	31% melders, 35% waarschijnlijke melders, 16% nog niet melders, 18% niet melders.	40% melders, 20% waarschijnlijke melders, 19% nog niet melders, 21% niet melders	48% melders, 27% waarschijnlijke melders, 14% nog niet melders, 11% niet melders

Bijlage 1 Methode analyse gegevens enquête

Verschillen tussen buurten en naar achtergrondkenmerken

Om verschillen tussen buurten of tussen respondenten met verschillende achtergrondkenmerken in kaart te brengen gebruiken we een Anova-toets (als het gaat om meer dan twee 'groepen', bijvoorbeeld etnische herkomst) of een T-toets (als het gaat om twee 'groepen', bijvoorbeeld sekse)

Samenhang melden en verklarende factoren

Om de univariate samenhang tussen de meldingsbereidheid (de intentie en het feitelijke meldgedrag) en mogelijke verklarende factoren in kaart te brengen hebben we Spearman's Rho correlatiecoëfficiënten berekend. De variabelen zijn namelijk van ordinaal niveau. De correlaties kunnen variëren van 0, geen enkele samenhang tot 1, volledige positieve samenhang of -1, volledige negatieve samenhang. Een correlatie tussen de 0 en 0,2 betekent hele zwakke samenhang, tussen de 0,2 en 0,4 is een zwakke samenhang, tussen de 0,4 en 0,6 een redelijke samenhang, tussen 0,6 en 0,8 is een sterke samenhang, tussen 0,8 en 1 is een zeer sterke samenhang.

Om zicht te krijgen in de mate waarin de verschillende verklarende factoren gezamenlijk en afzonderlijk (voor elkaar 'gecontroleerd') van invloed zijn op de intentie en het feitelijke melden van ondermijnende criminaliteit voeren we een multivariate logistische regressieanalyse uit. We kozen voor een logistische analyse vanwege de scheve verdeling van de afhankelijke variabele. In deze analyse worden alle factoren die de mate van meldingsbereidheid kunnen beïnvloeden tegelijkertijd in de analyse meegenomen.

Onderscheiden typen burgers

Om zicht te krijgen op verschillende typen burgers als het gaat om de meldingsbereidheid van ondermijnende criminaliteit hebben we een clusteranalyse uitgevoerd (K-means Cluster). In deze analyse wordt er puntsgewijs geclusterd door steeds de gemiddelde afstand tussen de punten van een cluster en het geschatte clustermidden te berekenen en deze vervolgens te minimaliseren.

Bijlage 2 Resultaten multivariate logistische regressieanalyse

In deze bijlage lichten we de regressieanalyse toe waarvan we in hoofdstuk 10 reeds de belangrijkste bevindingen hebben beschreven. In het eerste model van de multivariate logistische regressieanalyse zijn alleen de achtergrondkenmerken van de respondent in de analyse meegenomen en de buurt waarin hij/zij woont. In het tweede model zijn de (mogelijke) verklarende factoren aan het model toegevoegd.

Tabel 10.2 Geschatte parameters van logistische regressie-modellen voor de logit om alle vier de vormen van ondermijnende criminaliteit te melden⁶¹

	Model I		Model II	
	B-coëfficiënt	s.e.	B-coëfficiënt	s.e.
Constante	-1.378	0.599	-14.094	2.719
Man (ref: vrouw)	0.013	0.202	0.578	0.319
Leeftijd	0.061	0.192	-0.723*	0.310
2 of meer volwassenen (ref: alleenstaand)	-0.211	0.242	-0.199	0.393
Kinderen (ref: geen kinderen)	-0.131	0.230	-0.508	0.353
Etniciteit (ref: autochtoon)				
Niet-westers	0.231	0.332	0.218	0.491
Westers	0.437	0.337	0.769	0.590
Opleidingsniveau	0.141	0.090	-0.158	0.143
Inkomen volwassenen	0.374**	0.130	0.494*	0.212
Gemeente (ref: Wijk A (Eindhoven))				
Wijk B (Middelburg)	0.307	0.277	0.320	0.443
Wijk C (Tilburg)	0.568*	0.259	0.669	0.419
Weten waar je criminaliteit kunt melden			-0.740	0.873
Vertrouwen in de politie algemeen			0.477*	0.212
Vertrouwen gemeente			-0.488*	0.239
Vertrouwen politie in de buurt			0.292	0.188
Sociale cohesie			-0.088	0.170
Mate waarin burger ondermijnende activiteiten erg vinden			0.987**	0.332
Mate waarin burgers ondermijnende activiteiten slecht vinden voor de buurt			3.015**	0.880
Wetsgetrouwheid			0.356	0.227
Nagelkerke pseudo R2	0.072		0.431	

* significant ($p < 0.05$) ** significant ($p < 0.01$)

Uit tabel 10.2 blijkt dat drie onderzochte en potentieel verklarende factoren (zoals beschreven in hoofdstuk 5-9) positief van invloed zijn op de intentie tot melden:

⁶¹ Leeftijd in drie categorieën (10-24 jaar, 25-64 jaar, 65+), opleidingsniveau in vier categorieën (geen of alleen laag voortgezet onderwijs, HAVO/VWO/Gymnasium, MBO, HBO/Universiteit), inkomen in drie categorieën (beneden modaal, modaal, boven modaal). De variabele 'vertrouwen in de politie in de gemeente' (zie hoofdstuk 3) is uit het model gelaten, omdat deze teveel overlap (multicollineariteit) vertoont met de schaal 'vertrouwen in de politie in de buurt'.

- het algemene vertrouwen in de politie,
- de mate waarin burgers de ondermijnende activiteiten erg vinden,
- en de mate waarin burgers de activiteiten slecht vinden voor de buurt.

Hoe meer algemeen vertrouwen in de politie, hoe erger burgers de activiteiten vinden, en hoe meer burgers inschatten dat er negatieve gevolgen zijn voor de buurt; hoe meer burgers de intentie hebben om alle ondermijnende activiteiten te melden.

Daarnaast geldt; hoe hoger het inkomen, hoe meer burgers de intentie hebben om alle ondermijnende criminaliteitsactiviteiten te melden. En; hoe ouder de burgers zijn hoe minder zij de intentie hebben om alles te melden.⁶²

Wat opvalt, is dat (in tegenstelling tot in de univariate analyses⁶³ in hoofdstuk 5) het vertrouwen in de gemeente nu een negatieve invloed heeft op de intentie tot melden. Dit is een moeilijk te verklaren bevinding. In de doorontwikkeling – waarin we bij een vervolgstudie hopelijk een grotere en daarmee meer betrouwbare onderzoeksgroep tot onze beschikking gaan hebben – gaan we na of dit effect opnieuw ontstaat. Als dat zo is, vraagt dat om nadere analyses/onderzoek(en).

De andere onderzochte en potentieel verklarende factoren blijken geen invloed te hebben op de intentie tot melden wanneer alle mogelijke verklarende factoren tegelijkertijd in de analyse worden opgenomen.

Interessant om op te merken, is dat leeftijd pas na toevoeging van andere kenmerken een negatieve significante invloed heeft op de meldingsbereidheid – een hogere leeftijd leidt tot minder meldingsbereidheid – (zie model II), terwijl er in model I geen invloed van dit kenmerk uitging. Blijkbaar wordt deze factor pas bepalend als er voor andere kenmerken constant gehouden is.

De invloed van de buurt verdwijnt juist na toevoeging van andere verklarende factoren. Verschillen tussen Wijk A en Wijk C verdwijnen dus (men zegt ook wel ‘worden verklaard’) door de factoren die wij op hebben genomen om de mate van meldingsbereidheid te verklaren.

Tot slot is het goed te benoemen dat de in deze analyse opgenomen factoren en achtergrondkenmerken gezamenlijk 43% van de variantie in de intentie tot melden verklaren. Dit betreft in sociaalwetenschappelijk onderzoek een redelijk aandeel zogenaamde ‘verklaarde variantie’.

⁶² Overigens zagen we eerder, in paragraaf 3.2 dat bij het feitelijke melden het omgekeerde het geval is. Personen met een boven modaal inkomen hebben feitelijk juist minder vaak melding gemaakt van ondermijnende criminaliteit.

⁶³ Waarin telkens maar één verklarende factor tegelijkertijd in de analyse meegenomen werd.

Literatuur

Broekhuizen, J., Kapel, M. van, Steketee, M. & Roetman, L. (2018a). *Vertrouwen in een rechtvaardige behandeling door de politie: een analyse van de ISRD-3: een grootschalig internationaal onderzoek onder scholieren*. Utrecht: Verwey- Jonker Instituut/Kennisplatform Integratie en Samenleving.

Broekhuizen J., Schaap D., Van Stokkom B. en Van Kapel M. (2018b) Burgers serieus nemen. Over het vertrouwen van burgers in de Amsterdamse politie. *Cahier Politiestudies*: 46: 48-72.

Endedijk, B. (2017) *We regelen het zelf wel*. Spectrum.

Hough, M., Jackson, J., & Bradford, B. (2013). Legitimacy, trust and compliance: An empirical test of procedural justice theory using the European Social Survey. in Tankebe, J. and Liebling, A. (eds.) *Legitimacy and Criminal Justice: An International Exploration*, Oxford: Oxford University Press.

Lam, J., Van der Wal R. & Kop, N. (2018). *Sluipend gif*. Apeldoorn: Politieacademie.

Mehlbaum, S. Schoenmakers Y. & Van Zanten J. (2018). *Notoire straten*. Apeldoorn: Politie en Wetenschap.

Moffitt, T.E. (1993), Adolescence-Limited and Life-Course Persistent Antisocial Behavior: A Developmental Taxonomy. *Psychological Review* 100:674-701.

Schaap, D. (2018) *The police, the public, and the pursuit of trust. A cross-national dynamic study of trust in the police and police trust-building strategies*. Den Haag: Eleven International Publishing.

Tops, P. & Tromp, J. (2017) *De achterkant van Nederland*. Balans.

Veer, L. van der, Sluis, A. van, Walle, S. van der & Ringeling, A. (2013). *Vertrouwen in de politie: Trends en verklaringen*. Apeldoorn: Politie & Wetenschap; Erasmus Universiteit Rotterdam.

bureaubroekhuizen

Colofon

Opdrachtgever
Auteurs

Taskforce Brabant-Zeeland
Jolijn Broekhuizen
Tineke Meulenkamp
Femke Stoutjesdijk
Hans Boutellier

Met medewerking van
Redactie
Uitgave

Maaïke van Kapel
Malka Media
Bureau Broekhuizen
Rogaarplein 9
3815 MD Amersfoort
0624177679
info@bureaubroekhuizen.nl

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij Bureau Broekhuizen.
Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron
wordt vermeld.